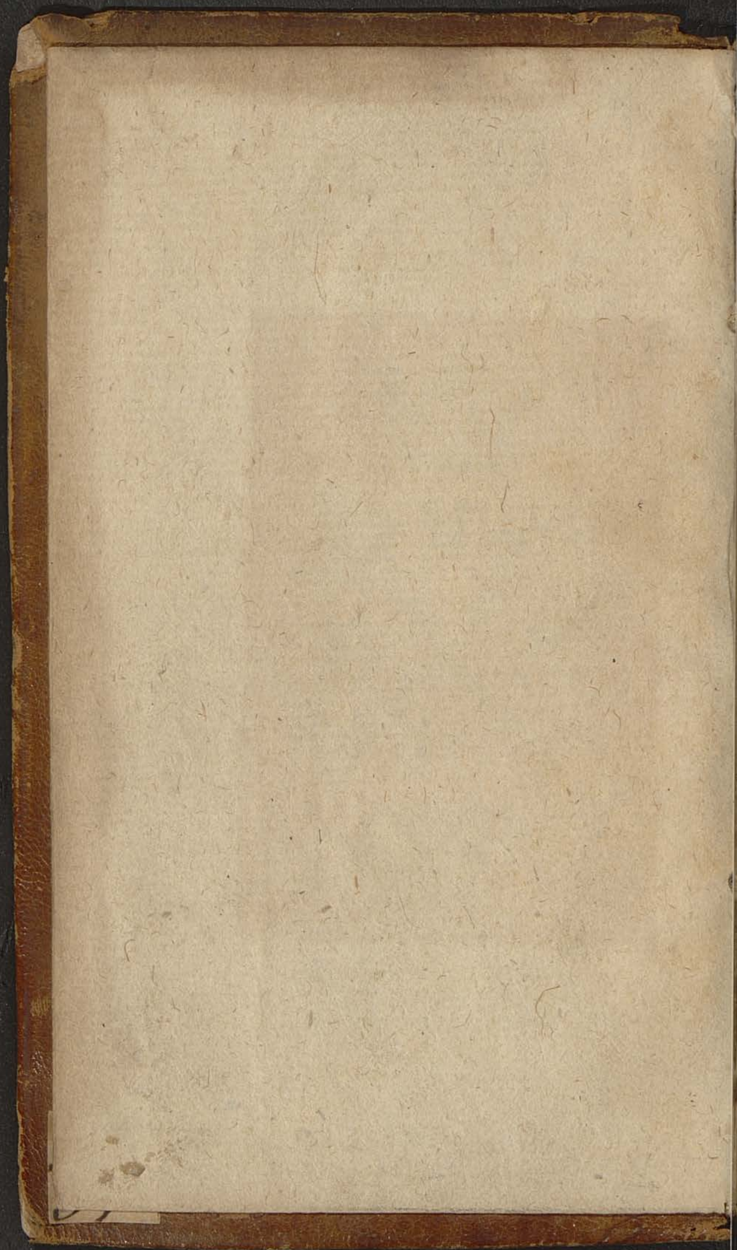

V
B J
C
19841

NOVA

GIGANTO-MACHIA,

Contra Sacram Imaginem Deiparæ Virginis á Sancto Luca depictam,
Et in Monte Claro Częstochoviensi

Apud Religiosos Patres Ord: S. PAULI Primi Eremitæ, in celeberrimo Regni Poloniæ Cœnobio collocatam,

Per Suecos & alios Hæreticos
EXCITATA,
ET
Ad perpetuam beneficiorum Gloriosæ DEIPARÆ VIRGINIS recordationem,
Successuræ posteritati fideliter
CONSCRIPTA.
Á

Rndo: P. F. AUGUSTINO KORDECKI.
prædicti Ord: protunc Clari Montis Priore.

Editio Secunda.

Typis Clari Montis Częstochoviensis,
Anno Domini 1694.

BIBLIOTH. UNIV.
JAGELLONICAE

G. R. BIBLIOTHECA
VNIV.
CRACOVIENSIS

AUGUSTISSIMÆ
Polorum, & Polonorum
REGINÆ
Serpentis, antiqui, Hæresumq; omnium
Victrici, & Interemptici
Felicissimæ;
Stupendo in terris, cœlisque Miraculo,
Ac mirabilium DEI
In terra, & super terram,
In cœlo, & super cœlos
Officinæ, & Compendio;
Spei salutis omnium, & Auspicij,
Propugnatrici Fidelium,
Universali Generis humani Bono,
Tutrici, Adiutrici, & Patronæ omnium,
Electorum Coronæ,
Peccatorum Fiduciæ,
semel
MATRI DEI,
semper
Ante partum, in partu, post partum,
VIRGINI;
Uni absque secunda.

Matri, Filiæ, & Sponſæ Dei
Triclinio Trinitatis, & Speculo;
Gratiarum omnium indeficienti
Promptuario,
Nec unqam, niſi ſine macula
Conceptæ, aut Conceptibili;
Glorioſiſſimæ, & Gratioſiſſimæ
Sanctitatis Primiceriæ
Pugnantium, & Vicentium,
Periclitantium, & Deſperatorum,
Salutis Armamentario,
In humiliata Hæreticorum Montem
Clarum obſidentium ſuperbia
Clariſſimæ, & Potentiſſimæ
Triumphatrici.

Hic

In thaumaturgis operibus
Admirabili & Amabili,

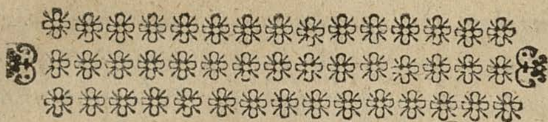
M A R I Æ

Patronæ ſuæ Clementiſſimæ,
Ex voto ſupplex

A N A T H E M A.

A. N.

A D

AD LECTOREM.

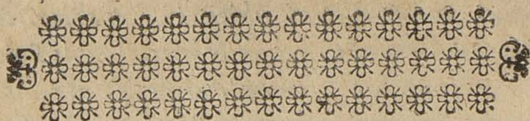
EST in Polonia Minore, Diœcesis Cracoviensis, Mons Czestochoviensis, quem Maiores Clarum *dixerunt, quòd iucundum usquequaq; molli declivitate Viatoribus aspectum exhibeat, levi fastigio in verticem, à solidâ rupe assurgens. Eius denominationis celebritatem, auxerunt insignia miracula, quibus ibi corruscat Imago Deiparæ Virginis, à Sancto Luca depicta, in Mensa Cupresina ad quam* IESUS *Filius* DEI *Matri suæ dulcissimæ & Sancto Iosepho Nutritio, in Domo Nazarenâ convesci solebat. Eam Hierosolymis Constantinopolim, & inde in Russiam translatam, Leo Dux Russiæ in Castro Belzensi deposuerat, & post quingentos circiter annos, Vladislaus Dux Oppoliensis Anno Domini, 1382. tunc Prorex Poloniæ hîc collocavit, grandi & non ineleganti Basilica educta, & Monasterio exædificato, Patribusq; Ordinis Sancti* PAULI *Primi Eremitæ, sub Regula Sancti Augustini mili-*

tantibus, ex Ungaria vocatis attribuit. Cùm autem Omnipotenti DEO *placuisset singularibus benignitatis suæ favoribus, & gratijs locum illustrare, atque ad colendam suæ Matris Imaginem, maximis beneficijs Catholicorum pietatem invitare, cœpit non ab Incolis Regni duntaxat, verùm etiam à finitimis & longinquis nationibus, Roxolanis, Lituanis, Samogittis, Borussis, Cassubijs, Croatis, Dalmatis, Livonibus, Ungaris, Dacis, Moldavis, Albanis, Moravis, Silesijs, Bohemis, Saxonibus, piâ visitatione, & donarijs Regum Principum, Ducum, Antistitum, Senatorum, Nobilium populariumvè frequentari. Atque ut pretiosum depositum Sacræ Imaginis, à quo tot* DEI *beneficiorum in suos Cultores thesauri promerentur, securiùs ab hostium deprædatione, quæ iam ante à Zysca Bohemo Hussita, Anno Domini 1430. Loco Sacro contigerat, servaretur; Templum & Monasterium muro, qui sumptibus Religiosorum magna iam ex parte steterat, piâ & heroicâ liberalitate cinxit, & propugnaculis munivit* VLADISLAUS *Quartus Rex Poloniarũ Invictissimus. Quo tempore & Illustrissimus ac Reverẽdissimus*

Domi-

Dominus Matthias Lubienski, Archiepiscopus Gnesnensis, Legatus Natus, Regni Poloniæ Primas, ac Primus Princeps, atrium Sacelli, in quo primitùs Sacra Imago fuit collocata, magnifico sumptu ampliavit, & in formam Basilicæ reduxit. Carolus Gustavus Rex Sueciæ, cùm Anno Domini 1655. Poloniam utramq; invasisset, & omnes Regni ditiones populatus Ecclesiarum Sacram supellectilem, & thesauros compilâsset universos, indignum ratus, si Monasterium Czestochoviense, immune à direptione sui exercitus stetisset, misit cum magno Copiarum agmine Millerum Militiæ Præfectum, ad illud expugnandum: Cuius oppugnationis seriem hîc lege, ac Magnæ Cœlorum Terræque Imperatrici Deiparæ Virgini in Monte Claro, de pervicacibus Hæreseon conatibus, & sacrilegis ausibus triumphanti, mirandorum DEI operum Spectator venerabundus applaude:

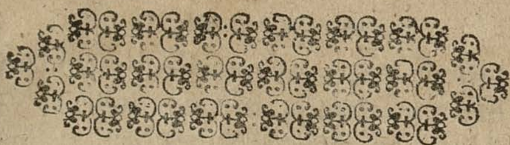
A P-

APPROBATIO.

QUæ Serpentis infernalis ſuperbum contrivit caput, eadem Auguſtiſsima Virgo & Mater DEI, impia Suecorum & aliorum Acatholicorum arma in excidium Regni Poloniæ, Catholicæq; Religionis inſolenter ſublata, ad Clarum Czeſtochoviæ Montem feliciſsimè confregit, hoſtem Sacræ gazæ avare inhiantem ignominia ſaturatum, glorioſiſsime repreſsit. Quod inſigne Virginis Deiparæ in Poloniam beneficium, & Defenſorum in Sereniſsimum IOANNEM CASIMIRVM, Poloniæ & Sueciæ Regem Orthodoxum (hunc enim titulum à Summo Eccleſiæ Paſtore ALEXANDRO VII. meruit pijſsimus Princeps) præclara & conſtans fides, ut Orbi palam fiat, & ad poſteritatis memoriam tranſmittatur. Adm: R. P. Auguſtinus Kordecki, protunc Claromontani Cœnobij Prior, ſerie Oppugnati ac Defenſi Clari Montis fideliter connotata adlaboravit, cuius pium ſtudium dignum prælo judicavi, 20. Octob: Anno Domini 1657.

Hyacinthus Liberius S. T. D. Præpoſitus Eccleſiæ SS. Corporis Chriſti Canonicorum Regularium, Librorum in Diœceſi Cracovienſi Cenſor.

NOVA GIGANTOMACHIA IN CLARO MONTE CZESTOCHOVIENSI.

CUm Deus Opt: Max. vindicem peccatorũ gladium, contra Poloniæ Regnum exerere decreviſſet, prædictionibus & præſagijs futuræ correptionis præmonitos incolas ad converſionem excitans, permiſit: ut præter prodigia multa cælo terráq; nata, ſacræ Numinis ædes media hyeme fulminum ictibus fatiſcerent, & in locis pluribus de cœlo tactæ turres corruerent; inter quas eminens Montis Clari, alto ſuperba & dives faſtigio, fortuito incendio conflagravit, Anno Domini, 1654. die decima Februarij. Sed & illud e cœlo portentum ſtupentes mortalium animos ex-

Signa præcedentia irruptionẽ Suecorum.

terruit maxime, quod Anno eodem die nona Iunij, in facie Solis occidentis apparuit. Super nasum Solis visa est Crux in cor converti, quod cum gladio transfixum declinans in partem faciei Solis sinistram, stetit sub oculo. Sub altero autem faciei solaris oculo, visa est armata manus pomum tenens, quod de manu per oculum in frontem se attollens, in quatuor partes est divisum, ac super orbem Solis ascendens, in virgam conversum.

Sueci ab invasione Monasterij avertūtur.

Anno igitur sequenti, Flagellum Dei contra Polonos erupit ab Aquilone, Carolus Gustavus Rex Suecorum electus, (nam illud Regnum ad IOANNEM CASIMIRUM, Regem Poloniarum, iure successionis pertinuit) & occupatâ Maiori Poloniâ, in Minorem transiturus, ordinaverat primùm, exercitus parte cum Radzieiovio præmissâ, Monasterium Częstochoviense invadere; ratus opportunum thesauris & sacra supel-

ſupellectili Częſtochovienſis Baſili-cæ, copiarum vires augere, quò ad oppugnandam Regni Metropolim Cracoviam formidabilior accederet, ac interceptis finitimis Arcibus, & ſufficientibus Præſidijs munitis, nullum metuens periculum, aut Regno faciliùs potiretur, aut per Regnum ſibi tutiùs graſſandi faceret acceſſum.

Dum hæc Sueci Caliſſij agitant conſilia, intentos eorum eventus, ingruens Polonorum exercitus perturbavit, fecitque hoſti neceſſitatem aliò divertendi, & anſam porrexit occupandi primùm Colum, Łanciciam, Łovicium, Varſaviam. Tandem ubi Cracoviam irrupit Suecus, animum ad deſtinatum flectens propoſitum, tria millia lectorum Equitum Częſtochoviam verſus direxit. Sed neque hæc proſperum exitum ſortita eſt expeditio; Guſtavus namque famâ de adventante Quartianorum exercitu acceptâ, Cracoviâ movit, ac univerſas ſecum duxit copias, Præ-

ſidio ad propugnandam Metropolim relicto. Poſtquam verò rebus cum Regni Ducibus Corcinij compoſitis, Varſaviam pervenit, Præfectum militiæ, ut vocant, Generalem Millerum cum parte copiarum miſit, ut Częſtochovienſe Monaſterium in ſuam redactum poteſtatem, Præſidio firmaret.

Comes à Wrzeſczewicz primus aggreditur Czeſtochoviã.

Præcepit mandatum Ioannes Veihardus, Comes à Wrzeſczewicz, & Guſtavo gratificaturus præcucurrit, copijſque ſubMonaſterium ex improviſo adductis circa noctis medium hora fere decima, inſolito clangore tubarum ad terrorem excitato, aures aſcetarum perculit vehementer, miſitque confeſtim legatos, qui nunciarent Religioſis. poſtquam ſe totum Regnum, Sueciæ Regi ſubmiſit, ſe huc miſſum, vt ij quoque Monaſterium ſuæ traderent poteſtati; ſecus facturis, grave periculum minitarentur, & extremam cladem, quam repugnantes ſuæ voluntati, ſub-

ſubire deberent à quatuor millibus militum, quos ad murum mox eſſet appliciturus, atque omnes Monaſterij Poſſeſſiones in favillam verſurus. Negantibus conſtanter acceſſum Religioſis favorem erga Locum Sacrum furori obtendens, in craſtinum diem negotium diſtulit.

Expoſtulant Religioſi cum Comite de invaſione Monaſterij

Inclareſcente igitur die, miſerunt Religioſi ad Comitem de medio ſui Patres, Fratrem Benedictum Iaraczewski, & Fratrem Marcellinum Tomicki, qui nomine Conventus exponerent: ſe mirari vehementer, & prorſus ignorare, quid cauſæ ſit? quod Dominus Catholicus, contra Locum Sacrum, cuius non multò ante protector eximius & patronus munificus extitiſſet, hoſtilem induerit animum: portaſque nocte intempeſta Monaſterij, ad horribilem tubarum ſonum ſibi aperiri mandaverit. Orare Patres omnes, & obteſtari per fidem Catholicam ſacraque omnia, vt ſe ab hoſtili perturbatione

liberos, pacatæ vitæ ſtudijs, juxta Religioſum inſtitutum vacare permitteret: & ea fide atque benevolentiâ, quam ante ſemper experti fuiſſent, ſub alis protectricibus patroni ſui ſingularis quieſcere liceret indemnes & intrepidos. *Non latet* (inquit ille) *uos boni Patres, quo animo ſemper erga Locum hunc Sacrum, & veſtram Congregationem, veſtrûmque ſingulos fuerim; quâ fide & conſtantiâ patrocinatus, quibusve beneficijs proſecutus, nihil in præſens attinet dicere. Igitur ſic vobis de me velim perſuadeatis, nihil omnino præſenti rerum tempeſtate, temporisq; viciſsitudine, de meo erga vos ſtudio & benevolentia viſitata diminutum. Amicus etiam nunc venio, non hoſtis. Monaſterium veſtrum fidei meæ intrepidi permittite; ita enim tempus & rerum ſtatus ſuadet, vt optata quiete potiamini, & Religioſâ ſecuritate gaudeatis. Integram vobis rei ſacræ ſupellectilem, necnon bona & poſſeſsiones*

Suadet deditionem Comes.

ones vestras illæsas fore strenuè polliceor: mihi ipse necessarios sumptus, quin vobis etiam providebo ac suppeditabo. Considerate itaque diligenter, quantum operæ pretium feceritis, si votis obsecuti meis, potestatis meæ volueritis esse Monasterium: prospexeritis prudenter, ne vos gravior tempestas obruat, ab impendente iam iam exercitu Milleri, Præfecti Militiæ, hominis hetorodoxi, cuius iussa tantò vobis instant duriora, quantò ab Orthodoxa Religione remotior est. Ferendum erit necessariò, quidquid rigidor exactor sciverit; & tandem vos serò, magno cum animi corporisq; dolore, spreti pacatioris cõsilij pœnitebit.

Promovit non mediocriter Religiosos recens memoria beneficiorum Comitis, & futuri pollicitatio favoris: tamen quò minùs obsecundaretur suasui suo, insultus hesternus frequentior, ferventer occupans Religiosorum animos, obstitit, firmosque tenuit in sententia defendendi

Deliberãt Religiosi facienda ne sit deditio Comiti.

Monasterij: motos præsertim alienis periculis, quorum spem vafer, & inconstans promissor Suecus elusit. Concordibus igitur omnium calculis, conclusum est: *In hoste nihil non esse timendum.* Deinde, honoris ergò, à Nobilitate, quæ tum fugiens furorem bellicum in Monasterio degebat, petito consilio, quid & illa in hoc casu faciendum censeret? G. D. Stephanus Zamoyski, Ensifer Siradiensis, Vir prudens, & magni animi, ac in arte militari paucis conferendus, omnem penitus hæsitationem ex mentibus deliberantium exclusit, sic locutus: *Vestri agitur causa PP. Reverendi: pensatâ ergo potentia hostilis exercitus, & vestra ad resistendum ei facultate, iuxta vires & munitionis apparatum, propriam sequimini voluntatem. Certè nos quia hic peregrini sumus, ægrè consilijs vestris lumen afferre possumus: attamen quia à vestris Reverentijs sumus requisiti, quid faciendum sentiamus?*

Dissuadet deditionem Zamoyscius.

dum

dum nulla vrget necessitas, absit, vt obediamus hostis voluntati: turpe enim & iniquum est, ignominiosâ deditione incertam pacem ab hoste perfido postulare. Sponte huc & amore Loci Sacri, sub Gloriosissimæ Deiparæ præsidium, cum Coniugibus & liberis charissimis confugimus; fide proinde constanti decretum nobis est, vobiscum Patres Religiosissimi vivere, vobiscum, si ita DEUS voluerit, mori potiùs, quàm vllam fœdæ servitutis legem, accèptare, vel Sacrorum contaminationem intueri. Profectò Magna Superni Numinis Parens, quæ nobis indidit desiderium sui honoris, adversus impias Hæreticorum blasphemas defendendi, aderit pijs suorum Clientum conatibus, & iustæ defensionis progressus secundabit.

Mittuntur iterum ijdem Patres, qui pristina in memoriam revocatâ consuetudine Comiti, & rei quam postulabat enucleata indignitate, rogarent à proposito desisteret, vel tantisper

tiſper vellet ſuperſedere, dum quid facto ſit opus in tam arduo negotio, Patres, qui à Superiorum voluntate per omnia penderent, ab Admodum Reverendo Patre Provinciali, (fungebatur autem Officio Provincialatus Admodum R. P. Theophilus Bronowski, Vir præclare de Ordine meritus, & tum in Sileſia in Conventu Głogovienſi ſui Ordinis morabatur) declaratum haberent. Redeunt Patres, oleum & operam in emolliendo feroci pectore ſe perdidiſſe queſti: promitque alter illorum chartam, cum conditionibus deditionis â Comite deſcriptis, quibus niſi Patres obtemperarent, in Villas eorum flammis ſe graſſaturum minitatus eſt. Tenor earum is:

Offer ũtur Conditiones deditionis.

Hodie Nona Novembris Tranſactio facta cum Illuſtriſsimo Domino, D. Ioanne Veichardo, S. R. I, Comite ab Wrzeſczewicz, Sacræ Regiæ Maieſtatis Suecorum Conſilÿs, Status & belli Supremo Generali, Vigiliarum Præfe-

cto, &

cto, & Colonello Equestris & Pedestris legionis ex vna: & nomine Serenissimi & Potentissimi Principis ac Domini, D. Caroli Gustavi, Suecorum, Gottorum, Vandalorum, &c. &c. Regis, Domini sui Clementissimi. Et ex parte alterâ cum Admodum Reverendis, Priore, Suppriore, cæterisq; Patribus, & toto Conventu Czestochoviensi, sive Clari Montis. Et ea transactio ab vtraq; parte in omnibus clausulis & punctis Sacrosanctè observari fide Sancta & inviolabili promissa. Et est de verbo ad verbum, taliter.

I. Clarus Mons vnà cum Monasterio, fortalitÿs, propugnaculis, se subdit in fidem Comitis Sacræ Regiæ Maiestatis Suecorum, Sacramq; Regiam Maiestatem pro Protectore suo Clementissimo veneratur.

2. Omnes Religiosi quotquot sunt, à primo ad vltimum, fide Sacerdotali & Religiosa iurant, & promittunt Sacræ Regiæ Maiestati Suecorum Carolo

rolo Gustavo fidelitatem respectum & obedientiam, renuntiantq; omnibus confœderationibus, conspirationibus, compromissionibus, transactionibus Regis IOANNIS CASIMIRI ipsiusq; addictis.

3. Conventus recipit in Gubernatorē fortalitij & præsidij prædictum Comitem à Wrzesczewicz: cui etiam, eiusq; Officialibus Maioribus atq; Minoribus, omnem fidelitatem, & honestam cointelligentiam, respectum & respective obedientiam, quoad militaria pollicentur.

4. Præsidium recipient, numerum militum constantem, nullumq; maius modò, & nullo alio tempore, nisi extrema necessitate imponetur.

5. Omnia tormenta, pulveres, cæterasq; munitiones, quo nomine illæ appellentur, prædicto Comiti, cum certo specificato regestro extradentur, & sub pœna vitæ, à Patribus nihil in hac materia celabitur, etiam omnia loca subterranea, quæ fortalitio nociva

civa essent, prædicto Comiti aut eius locum tenenti monstrabuntur sub eadem pœna.

6. Milites omnes, quos habent, sive haidones, sive alios, statim licentiabunt, nullumq́ militem, sive palam, sive clàm, sine expressa Comitis, aut eius locum tenentis licentia in Monasterio sustentabunt, habebunt, aut alent.

7. Abrenunciant omnibus correspondentijs cum inimicis Sacræ Regiæ Maiestatis Suecorum, sive literis, sive verbis, sive quibuscunque modis potest fieri, & Sacrosanctè pollicentur omnia ea, quæ ipsis innotuerint, in damnum Sacræ Regiæ Maiestatis Suecorum fieri, tempestivè revelare, & ijs malis cum omni sua potentia & firma fidelitate obviam ire.

8. Et ultimo ingratitudinem prædictæ transactionis, prædicti Patres & Conventus, promittunt se prænominato Comiti & Generali summam in tali tempore paratam exsolvere.

E contra

E contra Comes supra nominatus promittit nomine Serenissimi & Potentissimi Caroli Gustavi, Suecorum Vandalorum, &c. &c. Regis, Reverendis Patribus totiq; Conventu &c.

Respondet Religiosi. Breviter ad hæc à Patribus responsum: *Religiosos, qui se votis Deo singulariter adstrinxissent, ad mentem profani hominis iurare, sacrilegum esse loca Divino cultui consecrata, hæretica pravitate contemerare impium: sibi destinatum esse honestè potius occumbere, quàm impie vivere. Proinde minetur quæ nolint Patres D. Comes, certè quæ vult, non facient unquam.*

Incenduntur domus ad San: Barbarā. Excanduit Pseudo Catholicus, & mox flammis ædificio, Templo S. Barbaræ proximo iniectis, citato cursu, indignabundus Krepiciū tetendit, bino trinové tormentorum ictu depulsvs. Inde quarto ab hinc die, submissis Krepicensis Præsidij copijs, irruptione facta in bona Monasterij, armentorum & pecorum abegit amplius quadringenta.

dringenta. Deinde furore minime remiſſo, Millero, qui tum ex Siradienſi Palatinatu in Pruſſiam expeditionem ordinabat, obviam procurrit, ſuadens maturandam oppugnationem Monaſterij. Nec difficillem præbuit aurem, homini ſcilicet Catholico, Calvinianæ ſuperſticionis aſſecla, præſertim divitias Monaſterij iactanti, & reconditorum inibi depoſitorum Nobilitatis opulentiam venditanti; facile ſe ad expilationem theſauri ſpe augendi exercitus in Pruſſiam, tam facunda perſuaſione trahi permiſit.

Comes Millerum ad aggrediendum Monaſterium invitat.

Miſerat interea Conventus duos ex Patribus Cracoviam ad Vitembergium. Summum Militiæ Sueticæ Mareſchalcum, ſpecie quidem literarum ſecuritatis obtinendarum; re autem ipſa, quid ille de ſuo Monaſterio faciendum apud ſe conſtituiſſet explorandi: eam ob rem potiſſimum illuc miſſi, recte Alemanorum callentes idioma. Hi ſub idem tempus redeuntes nuntiarunt: ſecuritatis

Mittutur Patres ad Witembergium mentem eius exploraturi.

tatis literas Monasterio dari, non ægre tulisse Vitembergium, imò mandasse Cancellariæ Præfecto, vt eas quamprimùm consignari faceret, ad dispositionem vlteriorem circa illud. Quæ responsio, quanquam anxium iam ante de munimine Monasterij Superiorem, magis solicitum reddidit. Itaque consilio cum Patribus omnibus communicato, & rogata sententia singulorum, postquam eadem omnium stetisset voluntas, ad defendendum Monasterium imperterrita re Domino DEO, & Beatissimæ Virginis Matris patrocinio, in cuius tutela peculiari esset locus, commendata, omnem cogitationem vertit ad resistendum hosti modumque, qui tum videbatur magis idoneus, nequaquam putavit omittendum.

Impedimẽta defendendi Monasterij tolluntur.

Erant ad lævam descensus Montis Clari, complures institoriæ tabernæ, per longum tractim ad mœnia propugnaculi porrectæ, in quibus pro-

stabant

ſtabant multa venalia, quæ ad augendam facerent pietatem Catholicorũ, & peregrinorũ, locum miraculis illuſtrem viſitantium: utpote, Sacræ Imagines, Grana precatoria, Libri, & id genus cætera. Eas, quia commodum præſtare poterãt hoſti ſub mœnia inſultũ, præfatus Superior demoliri iubet. Nec parſum vicinioribus ad radicẽ Montis, ob eandem cauſam ædificijs: copias peditum exercitatorũ auget. Supplicem libellum offert Sereniſſimo Poloniarum Regi IOANNI CASIMIRO, qui tum ad Ducatũ Opolienſẽ cogendi exercitus cauſa ſeceſſerat; nam hoſtiũ potentia exterrita Nobilitas, tempeſtates exoſa belli, ſpe pacis & ſecuritatis à Sueco ineſcata Martio ſtridori, qualẽ tranquillitatem præferens, in domos dilapſa, eidẽ magna ex parte adhæſerat, Verũ in tam celeri hoſtiũ curſu, non poterãt à Rege auxiliares ſperrari ſuppetiæ, hoſtiũ numero vel viribus pares. Scribit

Supplices libelli mittũtur varijs.

illustri Domino Stephano Czarniecki, Castellano Kioviensi, qui omnium maxime subsidio venturus Sacro Monti credebatur, quòd stativa copiarum in vicino Ducatu Severiensi teneret; nisi excedens Cracovia, fidem ante Sveco dedisset, se contra illum intra tempus constitutum arma non sumpturum. Scribit & insignioribus hostilis exercitus Præfectis, præcipue Comiti à Wrzescewicz; cui etiã Imaginis Claromontanæ Deiparæ Ectypum in ære affabre depictæ missum est, vt si gratiâ Religiosorum, quibus suam hactenus testatus esset amicitiam, à cæptis animum avocare nollet, daret saltem honori Deiparæ mitiora consilia, cuius se beneficio servatum in Monte Claro amplissimis fuisset donarijs contestatus. Scripsit & Sadovio, Svecorum Regis, ut vocant, Colonello, orans, ne perditum ire vellet Locum Sacrum, Regum & Ducum non intra Patriam modò degenti-

Scribitur ipsimet Comiti & Sadovio.

genti-

gentium; verùm etiam Principum externorum, pietate & votis insignem, peregrinationibus & supplicationibus Bohemorum, Moravorum, Silesiorum, & vicinorum quorumque, ad Sclavonicam Dialectum pertinentium, celebrem. Modestior is & benignior rebus Catholicorum, quamvis à dogmatibus esset Lutheri, literis perlectis, hoc Patribus ad se missis dedit voce consilium in partem accersitis: *Sustinenda vobis, ô Patres, ingruentis belli moles, ita tamen, ne aliqua irritatione vestra hostis ferocior evadat; tractando potius, nunc has, nunc illas deditionis conditiones proponite, donec placituræ vobis offerantur.* Millero deinde suasit, ut alium quempiam loci sui pro Monasterij oppugnatione surrogaret. *Quæ enim* (aiebat) *laus fuerit Monasterium expugnasse, cuius virtuti maiora olim cessissent munimenta! quod si Monachi superiores evaserint, quantam*

Respondet Sadovius PP. ad Supplicem libellum.

Idem dissuadet Millero, ne accedat Monasterium.

labem sera posteritate nomini tuo aspersеris, qui ab imbelli turba superatus fueris? At Comes à Wrzesczewicz, munere, prece, demissione Religiosa nihilo placatior, non superbiâ minùs, quàm blasphemiâ turgidus, ad literas Illustrissimi D. Stanislai Warszycki, Castellani Cracoviensis, Senatoris Regni Primarij, ab impio facinore se dehortandi respondit: *Eat nunc, si placet, D. Castellaneus, & Locum Sacrum illum, pro sua pietate defendat; en adest Regius exercitus, &c.* Nullam occasionem prætermisit vnquam Loci Sacri, & augendi decoribus, & à malevolorum conatibus defendendi, primarius hic subselliorum sæcularium in Republicâ Polonâ Senator, ita tunc maxime opportunum ratus homini Catholico persuadere, ut à sacrilegâ Montis Deiparæ, honori pridem consecrati, oppugnatione supersederet: non imprudenter æstimans, suæ dignitatis authoritatem pluri-

Tumidum responsum Comitis ad literas D. Castellanei Cracoviensis:

D: Castellaneus Cr: de loco Sácto solicitus.

plurimùm momenti habituram apud eum, qui beneficio salisfodinarum Velicienſium, quas tenuerat, Polonis eſſet obſtrictus: ac quod rei caput eſt, ſingularis & beneficus olim Montis Clari Patronus extitiſſet, donarijs præcipuis cultum Sacræ Imaginis conteſtatus. Pluribus idem tum argumentis teſtatus eſt erga Divam Claromontanam cultus ſui fervorem, ut quòd pro Religioſorum armentis, ab hoſtili exercitu abactis, lytrum miſerit florenos trecentos, & duodecim maiora tormenta Monaſterio ſubminiſtraverit, ad reſiſtẽdum hoſtili potentiæ; ne Sacer Lòcus Hæreticorum impietate contaminaretur. Hoc certè laudi maximæ ipſius accenſeri debet, quòd curam Loci Sacri, iam iam in manu hoſtium periclitantis, quâ licuit via, ſuſtinuerit. Veniunt interim ex Vielunenſi Conventu Pr: Hiacynthus Rudnicki, eiuſdem Ordinis Profeſſus, & brevi poſt, G. D. Michael

Nũtiatur adventus Milleri ad Clarum Montem.

Chlebowski, qui nuntiant, Millerum cum novem millibus copiarum, & maioribus tormentis 19. & reliquo apparatu bellico, Vielunio Częstochoviam versus movisse, cum auxiliaribus turmis Comitis à Wrzesczewicz, Venceslai Sadowski, Ducis Hassiæ, & duorum ex Polonis, ut vocant, Colonellorum, certò certiùs die 18. præsentis huc perventurum.

Claromõtani turbati adventu hostis, à Superiore animãtur.

Titubare cæperant eo nuntio animi nonnullorum non bene fidentiũ, domesticis viribus, adversus hostem militari arte diu exercitatum, & ferè subactâ Poloniâ fortuna benigniore insolentem ac superbum: cùm præsertim P. Prior Vielunensis, vires Monasterij non pares fore, ad reprimendam vim hostium, æstimans, qualis qualis pacis media potiùs sustinenda suaderet, quam ancipitis Martis eventui aleam committendã, ne prætermissorum tractatuum deditionis, serò tandem totum Conventum pœnitere deberet. Verùm Clari Mon-

ri Montis Superior postquam omnẽ cogitationẽ, curamque ad propugnãdum gratiarũ Dei & Regni Poloniæ Sacrarium, locum plurimis & maximis inclytum miraculis, contulisset; imperterrito animo suscepti propositi, Fratres admonuit suasitque, ut propugnando vitam devoverent Virginis Deiparæ honori, quæ tot tantaque beneficia, hinc in gentem Polonam, largâ clementiâ effundit: memores & fidentes, non minùs Clientibus & excubitoribus suis, in tanta necessitate fore propitiam.

Itaque die 18. Novembris, omnes Patres congregationis Religiosæ, ac quotquot sæculares diverterant ad Divinæ propitiationis asylum, convocat: Missæ solenni ad Aram Beatissimæ Virginis ut adsint, devote hortatur; Divinissimum Eucharistiæ Sacramentum, circa muros & propugnacula, publice cum supplicationibus ferri iubet; tormenta,

Hostis accessit, & obsedit Monasterium

bombardas maiores, minoresque, globos plumbeos & ferreos, pulveris pyrij vasa benedicit, & ut intrepidi hostem præstolentur, divisis ante defensionis officijs, animose monet. Ecce horâ secunda fere pomeridianâ, glomerantur agmina hostium: quibus ad radicem Montis Clari, e regione Monasterij venientibus, Præfectus Maior Millerus, literas ad Patres, & alios tunc in Monasterio morantes, per subditum Conventus, de Villa Lgota, tenoris sequentis præmisit.

Scribit Millerus Religiosis.

Admodum Reverendi ac Nobilissimi Patres, cæteriq; Arcis ac Monasterij Czestochoviæ Inhabitatores, Domini & Amici honorandi.

Dominationibus Vestris, cum significatione officiorum & benevolentiæ testatum facio. Cum S. R. Maiestas Sueciæ, Dominus meus Clementissimus, de rebellium quorundam in

Maio-

Maiori Polonia conatibus, certos accepisset nuntios, quòd sua Maiestas non modò ad compescendos illos, sed & porro ad limitaneas Arces, adversus quãlibet invasionem aliquo præsidio firmandas, me eò cum iusto exercitu mittere fuerit coacta. Quando igitur ad hos limites progressus sum, iamq; & Monasterio Vestro Regius exercitus imminet, cui, ut conveniens præsidiũ imponatur, serium est S. R. Maiestatis mandatum: Vestro ex commodo fore putavi, si vos eius rei gratia, primùm ac maturè communefaciam. Quod dum facio, vos seriò adhortor, ut sine ulteriori circumductione, aliquos cum liberâ potestate mittatis, de quantitate præsidij, alijsq; ad hanc rem pertinentibus, mecum deliberaturos. Facietis hoc ipso rem S. R. Maiestati gratam. Quæ non intermittet, vos, ac Vestrum Monasterium, omni Regiâ Clementiâ fovere actueri; nec enim aliter Vobis persuadeatis, quâm Sacra Vestra omninò fore intacta, ne-

 cta, ne-

cta, neque devotionibus vestris ullum impedimentum, multominùs contumeliam illatam iri, siquidem nihil aliud, quàm tutela Regni & securitas finium quæritur. Cæterùm, si totâ iam Minore Maioreq; Poloniâ, in potestatem S. R. Maiestatis Sueciæ redactâ, desperatisq; omnibus auxilijs, obsistere tamen ulterius præsumatis; non aliter potero, quam præsenti armorum remedio, vos & cum exustione totius Monasterij, ad recens compellere obsequium. Id ne fiat, Vestũ erit fato non resistere, sed honestâ deditione Serenissimi Regis nostri clementiã amplecti. Valete. Dabantur in Castris 8./18. Novembris, Anno 1655.

Vester studiosissimus

Burchardus Miller, Generalis Leytenant mp.

NOn vocabat, ut literis hostium calamo responderetur, præsertim, cùm iam pagum *Czestochowká* dictum, non expectato responso invasissent, & per violentiam hostilem, occupassent prædiũ Monasterio proximum, Ioanne Konopski à rationibus redituum trucidato: necnon loca insedissent oppugnationi utiliora; armis agendum fuit. Cùmque palarentnr per agros, situm & munimen propugnaculorum explorantes, frequentioribus tormẽtorum ictibus coerciti sunt in tantùm, ut Millerus militiæ Præfectus, sub vesperum, armorum interstitium postulare necesse habuerit, missis duobus Centurionibus Polonis: qui eadem usi opportunitate, neutiquam se arma sumpturos contra Locum Sacrum (eadẽ fuit mens Scythis, Dacis, Moldavis, quorum duo millia sub duobus Legionarijs Ducibus Polonis Regi Sueciæ militàrant) sancte spoponderunt Patribus. Æstimet hinc prudens

Accedétes hostes, qualiter a Præsidio Monasterij excipiuntur.

dens lector, quantò immaniores barbaris nationibus sint, contra Loca Sacra Hæretici, & apparentes Catholici. Facile Patres postulata se concessuros sunt policiti, si copias ab eorum prædio Millerus submoverit; quod quia is recusavit, utendum erat illis defensione iusta: ideò cùm viderent allodium suum sufficientiore hoc anno, quam aliàs annona instructum, hosti cõmoditatem, quâ alimentorum, quâ latebrarum præstiturum, noctu ignitis globis immissis, cum agmine hostium latente, flammis illud devoverunt.

Inceditur à Claromõtanis horreum cum hostibus.

Die sequenti Millerus, ad Ædes S. Barbaræ, & Novitiorum Monasterium, Sadovio, & Duce Hassiæ constitutis, ipse, sive primi assultus tristi omine consternatus, sive magis opportuni loci ad oppugnandum cõmoditate allectus, in latus Aquilonare Monastérij, cum maiori validioris armaturæ parte, in Villam *Czestochowká* perrexit, ac ædificiorum

latebris hærens, magnam, citra noxam tamen Monasterij, plumbearum glandium immisit grandinem contra propugnacula. Sed meliore tormentorum directione usi Patres, non parvam in hostilibus turmis ediderant stragem, minoribus & grandioribus globis, tam cuneos agminum disrumpendo, quâm parietes Ædium, quibus se abdiderant, tenebrando.

Prima aggressio Monasterij.

Eo tempore, cohortis Polonæ Miles, glande minoris fistulæ percussus severitatis Divinæ, cogitatam Loci Sacri violentiam ulciscentis, exemplum posteræ mortalitati reliquit. Inordinato scilicet habendi studio accensus, pollicebatur uberem prædam ex multiplici rerum Clari Montis affluentia, sibi, & suis Commilitonibus obventuram, & cum arguentibus socijs, dicti sui temeritatem, ac operis mente concepti, execrandam homini Catholico impietatem, responderet: *Id esse licitum nobis, qui pro Sueco militamus.* continuò globus

Miles quidam Polonus cogitans de deprædatione Monasterij globo traijcitur.

globus à mœnibus in caput malæ mentis miſſus, equo detruſit loquentẽ vitamque in eo, & ſacrilegam prædandi cupiditatem, extinxit.

Hoſtes cũ domo proxima incendũtur.

Sed & illud hoſtibus ex inopinato accidit terribile, quòd quas rebantur ædificiorum latebras ſibi ſecuritati fore, maximum ſibi attuliſſe detrimentum fuiſſent experti. Nam poſtquam Patribus conſtitit, eos Villæ *Czeſtochowká*, ædificiorum vicinorum altitudine, in ruinam murorum velle abuti, prærepto illis conſilio, nihili æſtimantes iacturam bonorum pro defenſione Montis Virginei, crebriores iactârunt e tormentis globos, igne candentes, qui ſummâ tectorum penetrantes faſtigia, e fæno ſtraminibusque ſub tecto recõditis, ingentem flammam fumo permixtam caliginoſo excitârunt, quâ hoſtes inter latebras trepidantes, à ſuiſmet fiſtulis flamma crepantibus educentes in publicum, novis tormẽtorum obiecerunt periculis palantes,

Fugientes ex incenſa domo tormẽtis ſternuntur.

atque

atque plurimos tunc illorum, victimam morti dederunt: ita, ut Millerus miserit sub meridiem quendam ex Polonis Regis Sueciæ stipendiarijs, qui memoratis calamitatibus Regni, quibus Rege absente avertendis esset impar Patria, hortaretur Patres, ut in fidem Regis Sueciæ cõcederent, quemadmodum universa iam Respublica illius se protectioni ac gubernationi submisit. Commẽdabat in eo belli gerendi prudentiam, artis militaris experientiam, ingenium sublime, iudicium grave, affabilitatem, humanitatem, clementiam, & omnem curam cogitationemque illius in eo positam, ut quàm maxime securitati finium Patriæ prospiceret, & pericula, quæ timeri ab externis possent, Principibus amoliretur; proinde locum etiam hunc Silesiæ conterminum præsidio firmare in animum induxit. *Qua in re, auscultare mandatis Principis Clemẽtissimi, an non sit æquitati consentaneum?*

Miles Polonus missus à Millero, suadet deditionem.

neum? diligentiùs (inquiebat) *considerate. Mihi credite, satiùs esse benevolentiam ipsius submissione promereri, quàm vindictam obstinatione provocare: quid enim aliud reliquũ est indignationi militari, præterquã, ferro & flammis in rebelles grassari? nempe omnibus illud est cõmune Principibus Parcere subiectis, & debellare superbos.*

Ad crastinam deliberationem dilatum est à Patribus responsum, ubi illud maxime cõsideratum est: quòd sicut antea Comes à Wrzesczewicz egerat, ita nuuc Millerus quoque ad oppugnandũ Monasteriũ suopte genio præter voluntatẽ Regis Suecorũ venisset. Missi itaque mane duo Patres, qui dicerent: mirari se vehementer, quòd cùm Rex Sueciæ, publicũ edictum per Poloniam promulgari fecisset, quo immunitates Ecclesiarũ, & Monasteriorum illæsas & intactas fore polliceretur; qûi fiat? ut contrariam literis mentem induerit contra Locum Sacrum, nullâ nostrâ culpâ. Edicti fuit tenor is: *Nos*

Militi suadenti deditionem, Religiosi opponunt literas Regis Suecoũ.

Nos Carolus Gustavus, Dei gratia Suecorum, Gottorum, Vandalorumq; Rex. Magnus Dux Finlandiæ, Esthoniæ, Careliæ, Bremiæ, Verdæ, Stetini, Pomeraniæ, Cassubiæ, & Vandaliæ, Princeps Rugiæ, Dominus Ingriæ & Vismariæ, necnon Comes, Palatinus Rheni, Bavariæ, Iuliaci, Cliviæ, & Montium Dux, &c. &c. *Mandatū Regis Suecorum ad Polonos.*

Senatoribus, Dignitarijs, & Universæ Nobilitati Terræ Lelovičsis, in Palatinatu Cracoviensi, gratiam & favorem Nostrū singularem.

NOn potest vos latere, quàm gravibus causis moti sumus, ad capienda adversùs Regem Poloniæ arma, pervertendaq; ea mala, quæ Nobis, Regnoq; Nostro, à dicto Rege, iam iam imminere vidimus. Huic armorū nostrorum instituto, ita suffragata est Divini Numinis bonitas, ut sine ullo impedimento, non modò Nostræ potestatis fecerimus, Urbem Sedemq; Re-

giam Varſaviam, ſed etiam felici progreſſu, magnam partem Poloniæ, victrici Noſtra manu peragrati ſumus, ſpe certa freti, Deum Opt: Max: conſilia actioneſq́ʒ noſtras, porro proſpero eventu beaturum; quamvis victoriam Noſtram ulteriùs proferre poſſemus, atque eo, quo datum eſt modo, victoria uti adverſus eos, qui partibus noſtris ſe non adiunxerunt. Tamen, cum ea ſit indoles Noſtra, ut clementiam, & benignitatem potiùs Noſtram, quàm iram & indignationem teſtatam facere velimus. Proinde vos hiſce clementer ſerioq́ʒ invitamus, ut viſo lectoq́ʒ hocce diplomate, properè ad protectionem, tutelam, & patrocinium Noſtrum confugiatis, & omni cum Rege Poloniæ commercio renuntietis, intraq́ʒ diem vigeſimam, ſcilicet venturam proximè inſtantis Menſis Octobris, Varſaviam vel ipſi veniatis, vel Deputatos veſtros ſufficientibus mandatis inſtructos mittatis. Quod ſi feceritis, promittimus

liberta-

libertatem Religionis immutabiliter conservatam iri. Deinde milites Nostros, ab omni Procerum & Nobilium, Civitatum, Castrorum, & Subditorũ violentiâ, invasionibus, deprædationibus, ac direptionibus amovebimus, & inhibebimus, atque commercia cum finitimis regionibus, in quantùm ob iniurias temporum fieri poterit, tuta & secura præstabimus: ac postremò eorum desideriorum, quæ tantùm dignitatem, & iura vestra concernunt, condignam rationem habebimus. Si verò hanc gratiam, & benignitatem Nostram aspernati fueritis, nec vos à Rege Poloniæ separaveritis, neque quietè vixeritis, vos pro hostibus habituri, & possessiones, bonaq; vestra, fisco nostro subiecturi sumus. Quibus vos Deo clementi commendamus. Dabantur Casimiriæ ad Cracoviam, die 30. Septembris Anno 1655.

Proinde daret veniam Millerus, si secum neutiquam possit tractari, de constituendo in Monte Claro præ-

ſidio, quod multùm libertati Eccleſiaſticæ adverſaretur. Indigne tulit is, ſe ab imbelli Monachorum cœtu ſuper authoritate ſua examinari, eo præſertim tempore, quo iam fuiſſet ſibi decretum Regis Sueciæ, rebelles quoſuis armis ſubiugare. Ad quæ modeſte Patres reſponderunt: ſe non ulla temeritate, ſed neceſſaria in præſens prudentiâ, præſertim in tam arduo negotio, acceſſum Millero ad Monaſterium negare, ni prius ſignificationem voluntatis Regis Sueciæ, ſibi exhibere vellet. Tandem Sole ad occaſum vergente, D. Kuklinowski, Eques Polonus, cohortis Equeſtris Magiſter, à Generali miſſus, obtulit Patribus Regis voluntatem expreſſam, & Sigillo munitam, cum literis Alemanico idiomate ſcriptis, in quibus mandatum erat, ut præſidijs munirentur, Boleslavium, Vielunium, Krepicium, Częſtochowa. Nocte interim ingruente, ab utraque parte indicta eſt armorum ceſſatio:

Præſentatur Religioſis mandatum Regis Suecorũ ad Millerum.

Sueci

Sueci nihilominùs usi tenebrarum opportunitate, fossis egerendis incubuerunt graviter.

Dies erat Dominicus, Præsentatæ Virgini Deiparæ sacer; cui sanctiùs colendo loci, dieique ritui usitato, hanc addiderant Patres solennitatem, ut cis mœnia circumferretur in publicâ supplicatione Divinum Eucharistiæ Sacramentum, memores, quomodo ad exterrendos Philistæos, Arcam Dei circum castra duxisset Israel, potentiori signatæ rei, quàm eius umbræ vetustæ, fisi protectioni. Quapropter ab occupatis devotione Patribus, non potuit citiùs, quàm sub meridiem hosti responderi, non sine gravi eius molestia. Meridie igitur hoc à Patribus legit respõsum:

Illustrissime & Excellentissime Domine.

Respondet PP. Millero ad mãdatum Regis Suecorum.

Noverit Illustrissima & Excellentissima Dominatio Vestra, non esse vocationis nostræ, Reges eligere, sed ele-

ſed electos à Proceribus Regni venerari: quem igitur Proceres Regni eligunt, & ſequuntur, ei nos, noſtraq; omnia, & Locum hunc Sacrum, qui hucuſque perpetuò, ſicut in protectione, ita & in veneratione ſummâ Regum fuit habitus, humiliter ſubmittimus, & ſubmittemus, non manu armata coacti (neque enim vocationis noſtræ aut virium eſt, potentiæ Regũ reſiſtere) ſed noſtrâ religioſitate commoniti. Vidimus ordinationem Sereniſsimæ Maieſtatis: & quoniam Præſidium ſufficiens habemus, quo omnis incurſio inſolentium arceri poſsit à Loco Sacro; Monaſterium præterea noſtrum, unâ cum Eccleſia, diverſa antiquitus gaudeat denominatione, & nuncupatur Clarus Mons, *Oppidum verò Czeſtochowa, ad noſtrum Monaſterium nullatenùs pertinet, ideò multam nobis ordinatio peperit ambiguitatem. Quare obnixè Illuſtriſsimæ & Excellentiſsimæ Dominationi ſupplicamus, quatenus Conventum noſtrũ, & Ec-*

& Ecclesiam, Deo, & Sanctissimæ Matri Sacram, in quâ perpetuò cultus Dei maneat, & Maiestas Divina pro salute Serenissimi Regis exoretur, velit in pace relinquere. Nos interim Exoratores indigni, de pietate Vestræ Illustrissimæ Dominationis multùm confisi, de qua, & in posterum nobis multa pollicemur, favori Excellentissimæ Dominationis Vestræ, quàm diligentissimè commendamus. In Claro Monte, die 21. Novembris, Anno Salutis, 1655.

F. A. K. P. C. M.

Tribus in locis interea disposuerat Millerus tormenta, qui perlectis literis, ignem gladiumq; subitò intonans, ad exterminationem Monasterij se accingit. Iamq; à lateribus Austri & Aquilonis, maiorum tormentorum vomit incendia, & flammantes globos. *Oppugnatur Monasterium*

It cœlo fragor, & tectis salit horrida grando.

Hiant imbrices fiſſæ, & crebris ictibus plumbearum glandium ſede ſuâ revulſæ: volant ignitæ faces, & malagranata pulvere pyrio inferta, templi tegulis inijciuntur: cõtortæ ſtupparum pilæ, pice reſinâq; oblitæ, flammas excitant: quaſſata attamen nequidquam gemunt mœnia, duriores impetus exceptura: omnia pertentat hoſtis, ut magnitudine periculi & metu, corda obſeſſorum percellat; neque tamen, aut ignis creber, notam imbellis animi Monaſterio defenſoribus inuſſit, aut frequens tormentorum tonitru, incuſſit pavorem. Erant per tecta diſpoſiti cuſtodes, qui globorum & ſphærarum ignitarum ſopirent incendia, & ea aut madidis opprimerent velis, aut contis deijcerent. Stabant muris imperterriti propugnatores, æque ad excipienda hoſtiũ pericula, quâm ijs inferenda prompti, eò maiore animo, quò plura iacula conſpiciebant, fallente ſcopo, irrito conatu

torque-

torqueri, nonnulla ictu levi muros attingere, prope illos alia decidere, alia (mirum dictu) tegulis excuti, nec sontico resilire casu, multa demùm casso eventu prætervolare Monasterium, & plùs detrimenti suis e regione oppugnationem urgentibus afferre, quàm obsessis. Dum verò utrinque suis naviter intenti officijs feruent animi, e sublimi turris odeo, ab aulædis, choraulibus, tibicinibusque, in tubis ductilibus, pio Hymnorum sono, in laudem Gloriosæ Virginis Matris ordinatorum, recreantur obsessi: hostes e contra Musica suos eludi conatus, & tam terribiles assultus contemni, furiosâ indignatione ringuntur. Tantùm accrevit fiduciæ Claromontanis cantu sacro ut deinceps in consuetudinem ijs venerit, harmonia simili, & calamitatem obsidionis solari & furorem barbarum ferocientis exercitus ab auribus sexus timidi amoliri.

Hymni B. Virginis è turri in oppugnatione decãtantur.

Eadem vi & impetu, ſequenti & alterâ die proſecutus oppugnationẽ hoſtis, noctis obſcuræ beneficio ſecurior, fodiendis cuniculis incubuit, & multa ſedulitate proximas Monaſterio foſſas egeſſit, ac prope muros admovit machinas, ſuſtinendis tormentis idoneas, corbeſque terra opletos, maiora ſubinde tormenta magis ad terrorem exonerans, quàm ad diſcrimen obſeſſorum.

Noctibus ut plurimum hoſtis infeſtat Monaſterium

Cùm verò intenderet, continuis exagitando infeſtationibus Montem Sacrum, nullatenus à periculis reddi ſecurum: ſingulis ut plurimùm noctibus, quando alijs, aſtibus locus non patebat, incendere ſtuduit Monaſterium, iaculando ab utroque ipſius latere globos pyreos, aut ferreos igneſcentes; qui cæco impetu muris paſſim impingentes, deorſum cadebant; ſæpe prætervolantes tecta, aut illa penetrantes, ultra Monaſterium inani conatu ferebantur; quandoque tamen trabibus tectorum

Iacula Monaſterio minùs nocent.

infixi,

infixi, certa faciebant incendiorum pericula, niſi ex fumo aut flammâ deprehenſi, â ſedulis obſervatoribus exciderentur. Et vere, quod in multiplici ſtrue tectorum, de lignis fomento ignis ingenti & arido, evaſerint tecta, flammæ voraginem, Divinæ providentiæ âdſcribendum; uti & illud rarum nocte alterâ factum, quòd globus ferreus igneſcens ſubeundo tectum, à fumario retruſus, & ad latus cadens infantis, nec ipſum infantem læſit, nec ipſius infantis cunas aduſſit.

Infans in cunis à globo ignito illæſus.

Perendie bene animati Claromontanorum ſtipendiarij, adverſus hoſtem negligentius de nocte agentem, (quod ex relatione loci peritorum didiciſſet, nullum imminere periculum excurſus ab obſeſſis) in occultâ muri parte evolutis lapidibus, ſecreti egreſſus aperuerunt viam, quâ ipſo conticinio, G. D. Petrus Czarniecki (Vir gloria militari inſignis, & qui in defenſione Clari Montis multa

Excurrit Czarniecius nocte cõtra hoſtē.

multa præclare geſſit, ſtrenuus & indefeſſus honoris Divini, & Deiparæ propugnator) agmen præſidiariorū militum eduxit, & cum illis clàm hoſtiles prætergreſſus excubias, ad caput foſſarum deſcendit; ibique partem agminis ad latera ſiſtens, alia parte per fundum earum feliciter deducta, hoſtem à tergo ex improviſo adoritur. Necat obvium quemque, & primum lecto ſe inferentem, armaturæ Præfectum, tum & pleroſque Officiorum Principes contrucidat; milites deinde gregarios, vnius ictu fiſtulæ pluribus infertæ globis, partim ſternit, partim diſſipat: quorum alij in fugam verſi, gladijs cæduntur invaſorum, alij dum extra foſſam proſiliunt, in arma ſubornatæ ſtationis incurrunt, & lethali excepti meta, vitæ curſum ſiſtentes, miſere intereunt. Inter præcipuos corruit ea ſtrage Geometriæ Magiſter, & excellens quidam vir de Foſſis, Comiti amiciſſimus, &

in ordine militari secundus Corruit itidem Oberster Generalis, de insigni Suecorum Familia Hornn, Gubernator Krzepicensis à Rege Suecorum constitutus; qui, cùm à falce in pectore transversum vulnus accepisset, in Arce Krepicensi multo tempore decubuit incurabilis, & tandem doloribus & sanie confectus, intolerabilem edens fœtorem, eo die terribiliter, quo Millerus à Clari Montis obsidione recessit, spiritum exhalavit. Hoc felici exitu, ingens clamor hominum, tormentorumq; fragor, à Claromontanis excitatus, hostem suæ cladis nescium, & nocturnâ desperatione tumultuantem, è stationibus Monasterio propinquis in fugam dedit, atque sub dio tentorijs exutum & insomnem, reliquam funestæ noctis trepidationem tolerari coegit. Præsidiarij demùm in duorum graviorum tormentorum igne tabula grandibus impactis clavis, nè ampliùs vsui esse possent hosti, præda o-

Inter insigniores perimitur Hornn Suecus.

Hostes è Castris fugantur.

Ianicius Vngarus ex Præsidiarijs, à suis occisus.

Globus flãmivomus ex aëre retrò abit.

Millerus petit à Vitembergio mitti sibi muralia tormẽta, & peditatum.

da onusti, ad Monasterium redeunt vno pauciores Ianicio Vngaro, viro alias forti, sed parum prudente: qui, dum extra agmen solus ad Castra Suecorum pergeret, à Commilitonibus transfuga reputatus, pœnas vel imprudentiæ, vel temeritatis dedit, glande plumbeâ à suis trajectus. Illud hic memorabile accidit, quod dum aliquòt ex Castris hostium globi flammivomi fuissent explosi contra Monasterium, eorum vnus postquam intectum Sacelli Deiparæ Virginis impegit, repente resilijt: alter dum ad latus Sanctuarij tenderet, horrendos, quasi vi occultâ retrusus; versus Castra se resupinavit, per aera ignes stillando.

Porrò Millerus, cùm se talibus machinationibus, in oppugnando Monasterio parum proficere intelligeret, misit ad Vitembergium, Generalem exercitus Suetici Præfectum Cracoviæ tunc agentem, vt sibi tormenta muris quatiendis idonea subministra-

ministraret, ac suas copias peditatu augeret. Ipse interim cuniculos egit versus mœnia, sed irrito conatu, rupe obstinata, aditum ad muros negante.

Nova suggestio deditionis per Equitem Polonum.

Venerat interea ex Castris hostium, insignis quidam Eques Polonus, ætate & facundia gravis, de quo nulla mali consilij suboriri posse videbatur suspicio. Hic humanissime à Claromõtanis exceptus, cum diserto sermone, inter familiare colloquium, statum deploratum Reipublicæ aperuisset, solicitare ad deditionem Monasterij Patres Claromontanos orsus est: *In quæ prôh dolor, afflicta Patria devenit tempora! quando Procerum Nobiliumq; exclusa suffragiorũ libertate, ipsi necessitati Regem Suecorum nobis imponenti obtemperandum est. Abest IOANNES CASIMIRUS Rex noster, verè an falsò (sit posteritatis iudicium) spreti Regni & deserti, ab universa Nobilitate insimulatus. Cessit tota Polonia poten-*

tiæ Re-

tiæ Regis Suecorum, Veſtra ſola Religioſi Patres, vel audacia, vel temeritas, ipſius furori paratur: non alium Veſtrorum conſiliorum fructum relaturi, quàm excidium ſeræ poſteritati memorandum. Mora diuturnior reſiſtendi, vehementiorem acuit ultoris vindictam; præſtat rebus integris cum hoſte componere, quàm ſerò pernicioſi erroris pœnitere, & extremam cladem Loco Sacro, ac Perſonis accerſere. Conſiderate quomodo robur militiæ Polonæ Quartianorum legiones, nihil reluctantibus ſuis Ducibus, faſces & arma Sueticæ poteſtati ſubmiſerunt. Omnes Principes, tam Eccleſiaſtici, quàm Sæculares, extortis impetu conſiliorum vehementi remis, vela Divinæ permiſerunt voluntati; nihil auſi contra torrentem niti. Ecquæ Veſtra eſt ſpes, vel dicam liberè, quæ obſtinatio? communi fluctu non circumagi, & immotos ſtare velle in publica omnium tempeſtate? Agite quod omnes, ſi ſalus Vobis cordi eſt, nec ſoli

tantùm

tantùm sapiatis, quantùm tota Respublica, miserè præsentium temporum calamitate depressa nequit. Bonum est niti Principis mansueti clementia, pessimum diu læsæ patientiæ furorem accendere. Fiet illud, nisi de Vestra temeritate remiseritis, vt rebus omnibus Monasterij pessundatis, suam Vobis parendi & tolerandi (Deus avertat, ne atrocem & sævam) imponat volũtatem. Timor & fuga sæculi, Religiosi cœtus arma sunt. Quid Vobis cum bellorum strepitu, quos institutũ Ordinis ad solitudinis vocat silentium? attendite diligenter, ne mutati clypei Vestræ ruinæ attrahant occasionem. Non est eo animo in nostram Catholicam Religionem Rex Sueciæ, ut Iura, libertates, atque immunitates illius eat perditum; munitionem Monasterij prensat, non Loci Sacri demolitionem aut expilationem: interest ei, locum hunc præsidio firmiore muniri. Quanquam etiam hoc Vos non illibẽs submoneo Patres Reverendi, ut mo-

rem Milleri postulationibus gesseritis, in hostem nihilominùs admissum intra muros pro consuetudine belligerantium, Vos nonnihil argenti erogaturos, præsertim in gravioris armaturæ Præfectum, ad quem lege militiæ pertinent ea omnia, quæ sunt ære, orychalco, cupro fusa, & fundendis tormentis apta, quæ ab eo Vobis necessariò redimi oportebit. Asperâ fronte nonnulli ex Patribus dicentem audivere, atque dum ab aliquibus amicis rogaretur, ut operam interponeret æquis conditionibus placandi hostem, illi rem tacite consideran- tes, Oratori responsum differendum suaserunt, procrastinationem e re sua fore credentes, spe vel hostis ipsa hyemis tẽpestate labefactandi, vel suppetiarum à Serenissimo IOANNE CASIMIRO, Poloniarum Rege, mittendarum innixi.

Iam inclinato ad vesperum die, pertæsus moræ hostis, cœpit tormentis Claromontanos lacessere, non imparatos

paratos ad respondendum, ita, ut negotium habuerit redux nuntius, hinc inde volantes globos declinare, & qui in accessu ad Castra, vix se celeritate ictui tormenti subduxerat, in recessu quoque ex Monasterio, globi stridore à Castris explosi perterrefactus, ægre caput salvavit. Malorũ scilicet consiliorum portitorem, imminens ab hoste discrimen, melioris erga Locum Sacrum officij, admonuit. Noctem illam insomnem prorsus egerunt castrenses sub signis, cõfusionis, & stragis pridianæ memores.

Præfatus Nobilis in reditu ictũ globi vix evadit.

Principio deinde lucis, Millerus per prædictum Nuntium manifestari sibi, an flexerint animum Patres ad voluntariam deditionem, requirit. Tardiùs is, intra muros admissus, nec qua heri liberalitate tractatus, cassas verborum ambages tulit, nihilque ampliùs respondere potuit exercitûs Præfecto, quàm scomma mordax: *Isti Monachi nihil sapiunt,*

temerarÿ ſunt, & protervi. Ea tamen occaſione factum, ut plerique Præſidiariorum potentiâ Regis Suecorum exterriti, & in ſeditionem auctore primipilo concitati, proditionē moliri cæperint, & iam in deditionem Monaſterij clandeſtinam conſpiraverant: quod cùm magis fidelibus ſuboleviſſet, & pleroſque cognoviſſent, deſertionem Monaſterij potiùs cogitare, quàm hoſti ſubiectionem, deteſtati eorum perfidiam, rem ad Superiorem Conventus detulerunt; qui gliſcentem ſeditionem in limine prudenter eliſit, duplicato in Menſem Præſidiarijs ſtipendio, & fide ab ijs interpoſita, ad extremum vitæ ſpiritum, Monaſterium conſtātiſſime defendendi, & ne facile poſtea militum titubarent animi ſvaſionibus Præfecti, ab officio eum removit, & loco cum capitibus defectionis excluſit. Curam deinde Præſidiariorum, propugnaculorum, & totius in propugnando regiminis, exemplo

Præſidiarÿ indeditionem cō-ſpirant:

xemplo hoc commonitus Pr: Prior, diligentiorem & exactiorem habendam, & uti stipendiarium militem ac nobilitatem, ita & Religiosos suos, in meliorem ordinem censuit redigendos. Proinde, præmisso cum Nobilitate & Patribus consilio, primùm Seniores Patres omnes Choro addicti sunt, nocturno potissimùm; nam diurno etiam iuniores interesse consueverant. Recensito deinde peditatu, & suis locis immutabiliter affixo, ac pensatâ necessitate locorum, & personarum, numero & dexteritate, pro singulis propugnaculis unus Nobilis cum sua familia, (nam propter paucitatem eorum, plures non poterant adhiberi) Religiosi verò decem, necnon tormentorum duo libratores certi, immobiliter designati sunt, & eorum Præsides deputati: qui omnes quidem urgente necessitate, ordinarie tamen per horas laborem inter se partiti, diu noctuque cum mercenario milite suis attenderēt munitionibus.

Occasione conspirationis, Præsidiarij inter Religiosos cautiùs disponuntur.

 Atq;

Atq; ita prœfecti ſunt ab Aquilone Orientali propugnaculo, G. D. Sigiſmundus Mosinski, & Pr: Hilarius Sławoſzewski. Occidentali, G. D. Nicolaus Kryſztoporski, & Pr: Ignatius Miełecki. Ab Auſtro verò propugnaculo Orientali, G. D. Petrus Czarniecki, & Pr: Adamus Stypulski. Occidentali, G. D. Ioannes Skorzewski, & Pr: Daniel Rychtalski. Duo quoque excubiarum Præfecti conſtituti, Pr: Marcellus Dobroſz, & P: Zacharias Małachowski. Duo item cum imbelli plebe tectorum, ne ignem conciperent, cuſtodes continui. Armaturæ veró, & reliqui apparatus bellici curam accepit Pr: Petrus Laſota; cui etiam demãdatum fuit, ut in noctium obſcuritate, illuſtrandis circumquaque munitionibus lumen ſuggereret, ne per tenebras, ad foſſas vel murum facilis hoſti pateret acceſſus: & ut de vertice turris, faces quandóque exponeret flammantes, in ſignum non-

dum

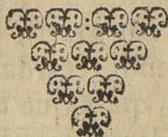
dum factæ deditionis, si forte aliqui supervenirent exercitus, subsidium obsessis daturi. Et ne quid in propulsandis excipiendisque periculis diligentiæ, & officij deesset; universalis cura commissa est Generoso Domino Stephano Zamoyski, & Patri Ludovico Czarniecki, potissimùm ratione Religiosorum, & stipendiarij militis, qui sæpiùs lustrarent, & in periculis animarent milites, cum manu militum ad id deputatorum, ubi forte necessum foret auxiliatrice affuturi.

Quamvis autem ad officium ita reducto peditatu, & confirmatis Equitum animis, sufficientes sibi videbantur obsessi, ad fortiter excipiendos hostium assultùs; nihilominùs specie cogitatæ deditionis, re autem vera hostium vires & consilium explorandi gratiâ, potissimùm verò suspendendi retardandique impetum hostis, quousque de subsidijs certiores redderentur, missi sunt cum

memorato Nobili duo Religiosi, P. Sebastianus Stawicki, S. Th: Lector, & Pr: Marcellus Dobrosz; qui, quòd aliquam iustæ compositionis spem Millero iniecissent, officiosa comitate, ac vultu liberali ab eo sunt excepti, à Comite tamen Wrzesczewicz asperiùs tractati.

Patres simulant deditionē.

Mane iterum missi, rogârunt Millerum Generalem Præfectum, ut scripto exprimeret quid occasione deditionis exigendū putaret à Patribus? Lætus hoc ille nomine, quòd iam illos in sua fore potestate crederet, in signū benevolentiæ ac liberalitatis, sex grandes pisces; lucios duos, & quatuor rubelliones ijs obtulit, & has Conditiones in scripturam relatas proposuit.

PUN-

PUNCTA ET ARTICULI CONVENTI,

Inter Excellentissimũ Dñum Burchardum Millerum, S. R. M. Sueciæ Locũ teneñ. Generalẽ ex una, & Patres Monasterij in Claro Mõte, ex alterâ parte, super deditionẽ eiusdem Monasterij, &c.

Offeruntur Religiosis Puncta deditionis.

I. *Monasterium Clari Montis, eiusq́ Patres & incolæ, cõcedunt in deditionem & tutelam Sacræ Regiæ Maiestatis Sueciæ, cupientes in posterum, devote & subiectissimè, non aliter, ac decet subditos devotissimos, colere ac venerari S. R. Maiestatem. E contrariò, renuntiant Regi CASIMIRO, hoc ipso, & omnibus obligationibus, Serenissimo Regi Sueciæ contrarijs, nec committere volunt, ut sive clàm, sive palàm, sive opere, sive consilio per ipsos, aut ipsorum nomine, per alios, S. R. M. eiusq́ Maiestatis exercitui, vel ministris, ullo modo noceatur.*

 2. Rur-

2. Rursus Excellentissimus D. Generalis Locum tenens, nomine S. R.M. Sueciæ, prædicto Monasterio, eiusq; Patribus, ac cæteris Incolis, securitatem plenam promittit, insuperq; cavet, non modò Monasterium illud Clari Montis, cum omni supellectili sacrâ, & mobilibus Patrum, ac cæterorum Incolarum, ac Monasterij subditorum intactum fore, eiusdemq; reditus ex Prædijs & Villis ipsis relinquendos, nec insolitis Contributionibus gravandos esse; sed etiam Religionem, eiusq; exercitium, Processiones, Peregrinationes Sacras, & devotiones, quocunq; nomine veniant, nullatenus turbatum iri.

3. Pro maiori autem securitate, & tutela Monasterij & Fortalitij, præsidium ex militibus S. R. Maiestatis Sueciæ imponendum, centum quinquaginta sclopetariorum.

4. Dictis præsidiarijs alimenta & commeatus, necnon stipendia non â Monasterio aut Patribus, sed â Districtuali-

ctualibus subditis suppeditabuntur. Mansiones autem extra Monasterium, & cellulas intra murum & vallum conficient, exceptis Officialibus, quibus honestæ habitationes in Ædibus concedantur.

5. Nobilibus & extraneis, sicut & omni præsenti militi Præsidiario in Monasterio commorantibus, liber conceditur abitus: quemadmodum etiam vi honoris anteire tenebuntur, post deditionem factam statim ex Monasterio exire, & media Salva Guardia in suis Prædijs & domibus manere.

6. D. Zamoyscius. Gladifer Siradiensis, facultatem habebit pro sua persona cum uxore, & famulis, manendi in Monasterio, aut liberè ad Villas & Prædia sua commeandi, modò ille ab Imperio in milites Præsidiarios, & omni hostili apparatu & conatu, adversus S. R. Maiestatis Sueciæ abstineat.

7. Hoc ipso die, post conclusam cõventionem, Porta Suetico Præsidio aperia-

periatur, & Domino Generali, cum aliquo Comitatu libertas eundi in Monasteriũ, & lustrandi illud concedatur, ipsum autem Præsidium Monasteriale simul excedat, nec à militibus Regis Sueciæ exarmabitur, quæ traditio Monasterij cras hora octava matutina effectum sortiri debet.

Quoniam verò negotium hoc esset arduum, ad communitatem referendum Patres responderunt, ut quod singulorum interesset, collatis in commune consilijs, plenâ deliberatione firmaretur, crastinam proinde diem declarationi pacti sunt quâ iam tot adversis exercitatam constãtiam, & communi alacritate suffultam tenere decreverant, mori prõptiores, quâm hosti consentire. Deputati sunt omnium suffragijs Patres, Mathias Błeszynski, Philosophiæ Lector, & Zacharias Małachowski, idoneis præmoniti cautelis, ne quid extra mentem Collegij, unanimi consensui conformem, loquerentur. Venerunt

Deputantur Patres ad tractãdum.

nerunt ad Millerum mane, & officiose salutato retulerunt, se nihil habere in mandatis à Superioribus, ad respondendum singulis punctis Conditionum deditionis, præterquàm, quòd Regis Serenissimi IOANNIS CASIMIRI, Iuribus & protectioni renuntiare nequeant ullo modo, antequam more Maiorum Rex alter electus legitime declaretur ab Illustrissimo Domino Regni Primate, ad quem hoc de iure Patriæ spectare dignoscitûr. Non Religiosorum esse muneris, trutinare Iura Regum, sed quem rite Sacra Potestas pronũtiavit electum, ei obedire, fidemque ac reverentiam exhibere, secundum Sacrorum Canonum, & oraculi Divini edicta. Quòd si aliqui à legitimo desciverunt Principe, ad sequelam nobis nequaquam proponi debet, quibus sanguine obsignare fidẽ erga Dominum nostrum promptum est; sic enim pro viribus nostris iuris Divini ac humani tutabimur integrita.

Religiosi renuntiare nolunt Regi Casimiro.

tegritatem. Cæterùm Excellentiſſima Dominatio ſuccenſere nuntijs non poteſt, qui ea dumtaxat, quæ ſibi commiſſa ſunt, fideli retulerunt ſermone.

Illudi ſibi reputans Præfectus Militiæ, quòd non cum ſufficienti mandato, Patres ſunt à Superioribus miſſi, nec cum plena, uti ſperabat facultate ad ſingula Puncta reſpondēdi, & in ijs, circa emergentes difficultates plane decidendi, vertit ab aſtu ad vim conſilium: detinuit in Caſtris miſſos Patres nullatenus dimittendos, niſi à Superioribus plenam haberent licentiam ſingula Puncta concludendi. Conventum autē erat inter partes circa ea colloqui, datis pro ſecuritate Tractatuum obſidibus, verùm, qui ſuſceperat Provinciam hoſtem adeundi, G. D. Stephanus Zamoyski, Enſifer Siradienſis, cùm ſibi reciprocum obſidem imparem conditione videret, ſuſceptum recuſavit munus. Patres porrò hu-

Patres in Caſtris detinentur.

rò humanitati confisi Milleri, cuius experimentum heri acceperant, non expectatis obsidibus, ad Castra hostium descenderunt, ultra quos ampliùs dari, vel habere obsides Millerus minimè curavit.

Patres proinde ab hoste detenti, multis fatigati criminationibus, cõtumelijs, ludibrijs, suppliciorum minis, terroribus, & angustijs habuerunt necesse. Nec minore molestiâ laboravit tota Congregatio ipsorum detentione; namq; hac occasione, ab armis Claromontanorum hostis securior, impune fossas egessit, sepimenta sustinendis tormentis plura extruxit, stationes disposuit, subterraneas specus & cuniculos fodit, excubias muris propiùs admovit: nihil prorsus intentatum ad labefactãdos ipsorum animos reliquit; diras execrationes in Locum Sacrum, horrendas in Deiparam Virginem blasphemias, in Religiosos abominanda opprobria vomens, Claromontanis interim

Oppugnationem intensiùs parat, & cõsensum extorquet à detentis Patribus.

interim maximo mœrore tabescentibus, quod dura necessitas servandi vitam utriusque Patris, tela sibi omnia defensionis de manibus extorsisset: etenim, si vel unum de nostris tormentum, aut siphunculus ferreus intonuisset, præsentem eamq; turpissimam mortem non, evasissent captivi Patres quam ferociens Millerus edixerat. Exterruit non neminem obsessorum funesta destinatæ illis necis sententia, circum mœnia frequẽtiùs militari vociferatione increbrescens: *Aut ultrò tandem subÿcite Monasterium, aut vestris Monachis ignominiosè scitote occumbendum.*

Variè ad deditione solicitantur Religiosi.

A terrore deinde hoc, quo ad extremam adigere desperationem volebat, obsessos, ad exprobrandam Arcis & Urbis Cracoviensis deditionẽ gradum fecit Millerus, temerarium asserens, unum obluctari Monasterium viribus & potentiæ Suecorum Regis, quam tantopore Cracovia exhorruisset, herbam ut porrexerit, &

Fasce,

Fasces Signaque militaria ipsius submiserit voluntati. Ostentabat & rerum gestarum eventu prospero gloriam, cui quidem ipsius voluptati gestienti, & se insolentiùs efferenti, ansam præbuit Nostrorum calamitas. Nam posteaquam Illustris Dominus Stephanus Czarniecki, Castellanus Kioviensis, cedens Præsidio Cracoviensi, â Rege Suecorum stativa in Ducatu Severiensi obtinuisset, ad destinatum tempus inibi constitit. G. D. Wolph, Serenissimi Regis CASIMIRI Cubicularius, & Maior Regij peditatus Præfectus, securum ratus, sub fide data nihil adversi, ab exercitu Suetico extimescere. Millerus callide anticipato tēporis præfixi decursu, clàm corruptis Centurionibus pretio, ipsum, & septingentos pedites Severiæ captos, in suam redegit potestatem; cuius rei e vestigio certiores fecit Claromontanos, per G. D. Kuklinowski, Polonicarū Copiarum Magistrum. Eos die al- *Instruitur acies hostium.*

tera aſtute ſuis immiſtos phalangibus, ſub octo Signis ad terrorem ordinatis, circum mœnia Monaſterij duxit, ut triſti hoc ſpectaculo obſeſſorum oculis expoſito, dum reliquũ illud pereuntis Patriæ præſidium iam funditus corruiſſe dolerent, eos ad deſpondendum animos adduceret; perſpicue conſiderantes, nullam ſibi prorſus aliunde ſpem auxiliorum affulgere poſſe. His & ſimilibus machinationibus, ac crebris ad nauſeam uſque Legatorum ſolicitationibus, expugnare conatus eſt Claromontanorum conſtantiam: verùm illi omni ope humanâ & conſilijs deſtituti, tantò certiùs ſibi divinitus affore auxilium credebant, quantò ſcirent luculentiùs ſe Dei cauſam, & locum tueri, nihil trepidi pro Deo, Patria, & Rege, mortem oppetere glorioſam.

Captivus Czarnieciј peditatus præſentatur.

Cæterùm plùs de Fratrum ſalute, in manu hoſtium ſoliciti Patres, nihil omiſerunt eorum, quæ facere poſ-

ſe intel-

se intelligerent, ad eorum vitam conservandam. Itaque miserunt frequentiùs Legatos, qui enixe urgerent Tractatum compositionis, à qua modo iusta & honesta esset, nihil se abhorrere, ac pro suo instituto vivendi, Religiosam quietem præferre Martijs clangoribus & angoribus. Supplicatum est literis, ut dimitterentur insontes Religiosi, exprobrata hosti perfidia, iurisque gentium prostituti, ac violatæ securitatis inculpatus Millerus; nec se posse ad ullas compositionis conditiones descendere non integrâ libertate, Patres asseruerunt: imò quamvis hostili ferociâ in vitam captivorum grassari (quod non optamus) voluerit hostis, Divinæ se hac in re non posse reluctari voluntati, absque cuius nutu capillus non decidit de capite cuiusquam eorum, qui multis sunt passeribus meliores, ipsa Æternâ Veritate asseverante. Moriantur illi, ut toti Monasterio sanguine gloriosam

Exprobratur hosti perfidia de captivis Patribus.

emant libertatem, cui nos defendendæ, ſtrenue ac fideliter DEI Optimi Max: freti auxilio, incubituros pollicemur.

Tot querimonijs expoſtulationibuſque pulſatus Generalis Præfectus, ne omninò barbarus videretur, ac ne ſpem ſibi præſcinderet obtinēdi Monaſterij Tractatibus, ex Fratribus detentis, quos iam putabat minis ſeverioribus, fortunæque ac potentiæ Sueticæ oſtentatione, in ſuam pertractos ſententiam, vultuſque compoſitione blandâ, ac iucundâ converſationis familiaritate delinitos, unum Sacramēnto adſtringens redeundi, mortemque turpiſſimam Socio, ni rediret ipſe minitans, ad præmonendos Patres dimiſit. Nuntiat ille viſa & audita fide integrâ, potentiamque Suetici exercitus obijciens, arguit temeritatis Fratres, quòd omni expectatione auxiliorum exuti, nihilominùs in obſtinatione voluntatis perſiſtant, & eò maiorem in ſe

Captivorum Patrum unus dimittitur, ut ſuadeat deditionem.

ferocita-

ferocitatem hostis accendant. *Ecquæ ista protervia est*, inquit, *ad tẽpus aliquod vires tanto exercitui opponere: quas longiore fatigatas obsidione, necesse sit omnino succumbere. Fames ipsa hosti dabit nos (vt incõmoda cætera diuturni squalloris taceam) fabulam stultæ arrogantiæ seræ posteritati futuros. Sanguis, qui fũdendus erit ob neglecta pacis consilia, de manu Superiorum requiretur. Verùmtamen, vitam meam bono Conventus inferiorem reputans, absit, ut propriæ sequar sensum voluntatis, commune VV. RR. præstolor consilium, fideliter iudicij Vestri, quod unanimi feceritis consensu sancitum, hosti reportaturus.*

Auditus hic Pater, continuò ex data fide ad hostium Castra remissus cum responso. *Fratres paratos esse ad componendum cum Vestra Excellentia* (ad Millerum ait) *nisi eam cõpositionem retardaret mala in nos E. V. voluntas, quæ nos legatos à* *Refert Millero, quid effecerit.*

 Com-

Communitate, occasione Tractatuum missos, licentiâ hostili contra omne fas, & ius gentium, redegit in mancipiorum conditionem; quæ iuris ut pote alieni non sui, ad negotia tractanda nullatenus admitti solent: si V. E. cum Conventu vult tractare compositionem, solvat fidem, & nos faciat pertinere ad Communitatis libertatem; aliâs ea diminuta nihil geri potest aut transigi. Ad nos quod attinet, victima stamus alacris pro integritate Monasterij, mori nihil recusamus, vitam nostram Deo semel, in Superiorum manibus devovimus.

Mittitur alter captivorum Pater.

Misit & alterum Patrem Millerus ad Monasterium eodem Sacramento adstrictum, quo priorem obligaverat, quem penes se detinuit, dum ille reverteretur. Eadem & alter retulit Patribus, nisi quòd maiore animatus fiduciâ nihil suasit, quod e re hostis fore videretur, vitam suam Patrum dedens placitis ad instar prioris, dummodò Locus Sacer ab ho-

stium vi, maneret illæsus. Dum verò inCastra hostiū cum eodē respōso quo prior, est regressus, uterque sententiā crastinæ mortis audivit, ad suspendiū ut se disponeret, à Millero præmoneri iussus. Exterruit hostes ipsos mortem illaturos, animosus vitæ interimēdorum contēptus. *Eia* inquiunt, *quidni hodie morimur, eadem cras*, DEO, *Regi, & Patriæ victima futuri.* Postridie deinde, in aliud tempus dilata mortis executione, invitati ad epulas Generalis Præfecti responderūt: *Non esse dignum mensæ illius assidere, mancipia patibulo destinata.*

Decretum mortis à Patribus animosè acceptum.

Ea ibi dum geruntur, indictum fuit utrinque silentium armorum, & Suecis interdictum, ne quid operis novi molirentur, dum Patres in Tractatu compositionis cum Præfecto Militiæ versarentur. Sueci nihilominùs maiore quâm alias insolentia ad mœnia procurrunt, cuniculorum fossarumque operi vehementiùs instant, obsessis insultant, stationes promo-

Insolentes Sueci, sub armistitium a Præsidiarÿs cæduntur.

promovent, & ſub muros propiùs excubias ducunt. Hæc omnia Præſidiarij Claromontanorũ iniuriam interpretati, nihili æſtimàrunt, præter mandatum Religioſorum auſus reprimere hoſtium, & tantam compeſcere pervicaciam. Magnam igitur ea nocte virorum equorumq́ue ſtragem tormentis, & fiſtulis ferreis ediderunt, ut reliquum noctis inſomnes ducere debuerint Sueci. Excanduit eam ob rem Præfectus, tamen ubi cauſam didicit violatorum Pactorum per ſuos ſtetiſſe, adduxit habenas furori, ac poſtridie miſit internuncios, ut conditionibus à ſe porrectis, venirent Patres in protectionem Regis Suecorum. Cui reſponſum eſt ut ante, à Patribus in eo fidem deſiderari, quâ deficiente, quomodo Pactorum conventorumq́ue ſtabit conſtantia? ſiquidem eſt, cur timeant, in alijs quoque ſibi non ſervatum iri fidem, quemadmodum in Patrum detentione factum eſt. Itaq;

ſpe il-

ſpe illectus conventionis de occupando Monaſterio, Patres tandem Conventui dimiſit.

Patres captivi dimittuntur.

Ob hoc, ut ipſe interpretabatur Patrum dimiſſorum beneficium, ſperavit ſibi iam integrum eſſe votis potiri: proinde plures intra dies multos legavit ſolicitatores, qui Claromontanis perſuaderent, ut imponi Præſidium Regis Suecorum Monaſterio paterentur, conditionibus ad ſuam voluntatem limatis. Porrò, ut pro ipſis ſtabiliendis ipſum Regē adirent (nam hoc requirebant Patres) non expedire, cùm id neque per anguſtias temporis liceat, neque integritas autoritatis Generalis Præfecti ferat qui eas bona fide exhibiturus eſſet Regi, manu ſuâ & Sigillo firmandas, ac intra breve tempus Patribus tranſmittendas. Non eſſe aiebat quidquam, quod magis diutinâ cunctatione ſuſpenſos Patrum animos deberet morari, cùm præſertim gloriam maiorem Cracoviâ diu-

Vrget Millerus deditionē varijs argumentis per ſuos.

tius resistendo, exercitui Suetico, essent consecuti: nec haberent, quorsum ad auxilia speranda dirigerent oculos. DD. Dynhoff, & Wolph, in potestate Regis Sueciæ cõstitutis, qui videbantur nonnihil subsidij posse afferre obsessis, tum & Copijs D. Castellani Kioviensis fugatis, & terrore dilapsis, quorum tormenta in manibus essent victorum. Scirent Patres, quòd posteaquam Cracoviâ machinæ muris quatiendis aptæ adducentur, nullum sibi deinceps intervallum deliberandi relictũ iri, aut quasuis moras spe compositionis ulterioris nectendi. Denique considerarent, frustra se velle temeritate superbâ cum militari perseverantia certare: qui enim fieri potest, ut victoriosus miles, ab hoc uno Monasterio desistat oppugnando, qui universam Poloniam, trophæo Regis Suecorum, felicissime iuxta ac potentissime submisit? illud scilicet unum superstes, gloriæ victoris manebit? Com-

Comminationibus Suecorum vires, & suos prospere gestorum successus iactantium opposuit G. D. Stephanus Zamoyski; & cùm ad leniniendum in hoste mentis tumorem formaret responsum, Nobilis quidam Polonus, genere & officio insignis, militari Suecis assistens, verba reddere incipientem prævertit. *Nunquid, Generose Domine Zamoyski, Comitia hic Polona tractantur, ut ingenio ludens, per elaboratas verborum ambages compositis rationibus, conatus & mandatum Serenissimi Regis Suecorū evertere contendas! Sumus & Nos, quibus est gratissima Patriæ salus & æquè, ut alijs bonis Civibus interest, eius integritati studere: Iam iam labanti, ne penitus cadat piè consulendo, sic prudenter succurendum duximus, scilicet in partes Serenissimi Regis Suecorum, Domini & Protectoris Clementissimi, declinando. Desine, Generose Domine, in perniciem Loci Sacri prava moliri consilia, &*

Pro Religiosis opponentem se Zamoyscium miles Polonus exagitat, & pericula Religiosorū exaggerat.

Patres

Patres Tuis haud tutò persuasionibus innitentes, imminentibus vitæ ipsorū exponere periculis. Poterisnè G. D. de Tua substantia damna refundere, quæ à numeroso exercitu Suetico, & Conventui, & Nobiltati, ad aliquot milliaria circa Monasterium consistenti gravia, Vestrâ culpâ inferuntur, & eò graviora, quo diutiùs resistetis, inferentur? Poterisnè Tuis viribus hostilem retrudere impetum, & Tua conscientia tot Religiosorum eluere sāguinem, qui fundetur, dum furor exacerbati militis Vestram superabit temeritatem? Meliora tandem consilia capessite Patres, antequam Vos furor hostilis extremo involuat discrimine, atque citra omnem placationis spem in Vestri Monasterij busto consepeliat.

Literæ

Literæ interim venerunt à Vitembergio ad Patres Claromontanos, quarum hoc transumptum est.

Vitembergij Literæ minatoriæ.

Reverendi, Devoti, Doctissimi, Dilectissimiq́; Domini, & Amici.

CUm à Domino Generali Leytenant Millero (cui à Regia Maiestate, Domino meo Clementissimo, singulariter iniunctum est, quatenus ille unà cum suis militibus, versus Monasterium Czestochowa, ibidem locum præsidio muniturus, & in tutelam ac protectionem Suæ Regiæ Maiestatis recepturus pergeret) informatus sim; qualiter Vestræ Dominationes tempore adventus illius ergà ipsum se exhibuerint, ut nec in minimo cedere volentes, eidem totaliter rebellizare præsumpserint: cùm tamen Regiæ Maiestatis ordinationi & mandato omninò esset parendum; ideò Vestras Dominationes hisce præsentibus monendas esse volui, ut ab hac pertinacia in posterum desistant, & præfato D.

Gene-

Generali Leytenant Millero, non amplius adversentur: Verum ad Vestrũ maius bonum, quos illuc Serenissima Regia Maiestas pro Præsidio destinavit, benevolè suscipere & acceptare velint. Dominationes Vestræ assecurantur, nullum exinde dolorem & damnum reportaturas, sed semper in bona tutela ac protectione permansuras fore; secus si Vestræ Dominationes à Vestra pertinacia desistere, & præfato Domino Generali obtemperare noluerint, persuadeant sibi ideò, punitionem severam imminere, ex qua etiam alij exemplum sint habituri. Id verò nemini alteri, sed Vobis ipsis imputandum erit. Hisce DEO *Vos commendo. Datum Cracoviæ, die 21. Novembris. Anno 1655.*

Vestrarũ Dñationum Amicissimus

Arfuidus Vitembergius
mp.

Ad tot

AD tot importunas obsidentium instantias, visum est Patribus Claromontanis responsum procrastinare, difficultates novas in dies obtendendo, quibus hostis distineretur, ne Suetici præsidij positionem acceleraret: tandem vehementissimis expostulationibus adacti responderunt: sibi esse sufficiens præsidium ad quosvis insolentium hominum incursus arcendos & comprimendos. Excellentissimus D. Generalis Præfectus, non dedignaretur bonâ voluntate Religiosorum esse contentus, quòd illi se suaque omnia cum Monasterio integra Regi Suecorum servare, fideliterque consignata in manus eius resignare parati essent, ut hac demissione Clementiam Regiam emererentur, quam ne sibi Millerus invideret, orârunt Patres, & per omnia Sacra maxime loci celebritatem, & Dei Matrisque illius intemeratæ honorem, obtestati sunt: siquidem in Monasterio præsidiũ Calvinianorum & Luthe-

Religiosi procrastinant responsum.

Tandem negāt deditionem.

& Lutheranorum nullatenus poterit salvâ loci securitate consistere, paratis Catholicis, quas voment ipsi cõtra Deiparam Virginem blasphemias, sanguine diluere.

Responso versus in furorem Millerus, præcisâ omni spe dilationis ad componendum, cineres & favillas Monasterio & Templo minitatus est; & ne inanes viderentur minæ, biduum tormentis grandioribus crebriûs quàm aliàs intonuit, sphæris tamen igneis Magistrorum conatus & operam ludentibus. Pepercerunt pyrio pulveri & tormentis prima die Claromontani, minoribus tamen fistulis nullam occasionem prætermiserunt, quin obvios quosque sternerent, quâ fuit copia hostis feriendi. Postridie grandis ab eis machinarum fragor excitatus non irrito eventu; multi enim tunc Suecorum sensibus, & vita exuti, pœnas temeritatis dederunt.

Mutuò se impetunt tormentis.

Septima dies Decembris (quam

pia con-

piá consuetudine sicut & reliquos dies, Festa Deiparæ Virginis anteeuntes, xerophagia colere Polonis usitatum est, arctiore se castigatione carnis ad crastinam solennitatem disponētibus) felix Claromontanis illuxit; quâ Patres quasi è busto Patriæ reviviscere, atque in spem meliorem erigi cæperunt. Nā G. D. Petrus Sladowski, Prodapifer Ravensis, â Suecis interceptus, ex Prussia rediens, â Millero submissus tentandæ deditionis ergo, nuntiavit Patribus: quòd Suecorum Regis exercitus insignem cladem acceperit, quodve Ducibus Legionum Polonicarum, quæ Regi Suecorum adhæserant in partem Serenissimi IOANNIS CASIMIRI, Regis Poloniarum, transire decretum esset: eò, quòd Rex Carolus subactâ pene Maiori Minoreque Polonia, nihil commoda Regni eiusque defensionē curaret, qui secum Copijs in Prussiam transtulerit, dum inter incudem &

Sladkovio à Millero missus ingreditur Monasterium, & cōtra mentē Milleri dissuadet deditionem.

 malle-

malleum Cosacos & Moschos ad extrema redacta pericula, opem ipsius Respublica flagitaret maxime, ita, ut excidendæ potiùs Poloniæ videretur sequi consilia, quàm protegendæ, quod ab initio belli suscepti præsetulerat. Nam interim ingentes sunt exortæ, Sacrarum ædium domorumque Nobilium expilationes; Sacerdotum trucidationes, Sacrorũ contaminationes, stupra virginum, omnium Iurium convulsio, dato in prædam universo Regno licentiæ militari, citra culpam aliam nisi Deo ulciscente, fractam IOANNI CASIMIRO fidem. Retulit idem, omnes Quartianos (ij sunt Polonorum Triarij) qui ad latus essent Sueci, stare à partibus Regis Poloniæ; modò ad Regnum defendendum properaret, de quo certum esset, valido exercitu conscripto, in subsidium afflictæ Patriæ brevi compariturum. Brevem moram tolerarent Patres dum ipse ad Serenissimum Regem

Polo-

Poloniæ in Silesiam rediret, auxiliares Copias illic impetraturus, vel eas, si libuerit, Regi adducturus.

Alterâ die, quæ Conceptæ Virgini sacra fuit, Hiacynthus Brzuchanski, Civis Częstochoviensis, sagatũ imitatus Equitem (non enim aliter excubitores evasisset) super fossam elatus nuntiavit, Cracoviâ ad demoliendos Monasterij muros, cum ducentorum peditum agmine sex muralia duci tormenta: nec non pro subsidio SerenissimoRegi CASIMIRO, ingentem adventare Tartarorum exercitum. Hæc cursim locutus, dextre intra muros iecit literas ex Conventu Cracoviensi Pr: Antonij Paszkowski, quibus tyrannidem & rapinas Suecorum detestatus, Patres sui Ordinis Claromontanos monuit obtestando, ne ab hoste verborum comitate elusi, paterentur sibi iugum Sueticæ servitutis imponi, sed ut omni possibili conatu, ab impiæ gentis ausibus se defenderent con-

Redditur literæ Cracoviâ per Brzuchanski, & ab eodem Patres confirmantur.

ſtantes: non enim (aiebat) fides, non pietas, non quidquam Divinum aut humanum ſanctum eis eſt, & integrum, per pacta, manu & fide publica firmatum.

Monentur Religioſi à Scytha, ne faciant deditionem.

Sed & nuper Scytha quidam barbarus à Caſtris Suecorum veniens, cum impetraſſet ſe ad Monaſterium cum Quartianis devotionis cauſa intromitti, luſtratis Sacris Ædibus, animoſe ad ſtuporem audientium hortatus eſt Religioſos, ne hominibus impuris, & fœdifragis, Locum Caſtiſſimæ Virgini Sacrum dare velint in poteſtatem, certò promittens, ſi pro virili reſtiteritis, ab obſidione Monaſterij diſceſſuros inglorios & confuſos. His ideò nuntijs accrevit obſeſſis animus, in tantùm, ut quamvis ſcirent à Vitembergiò horrendas murales machinas eſſe ſubmiſſas, nihil perterriti ſe ad ſtrenue defendẽdum Monaſterium omnes accingerent.

Eadem Conceptæ Virginis ſolennitate,

nitate, de colluvie Suetica miles, hostis Deiparæ blasphemus, postquam in Curia D. G. Thomæ Przerębmski, in Villa Rędziny, fœtentibus buccis Honori Virgineo obstrepuisset, ad Castra rediens, iaculo tormenti præter intentionem Magistri errante, & â nivibus resiliente, in foribus Monasterij Sanctæ Barbaræ comminutus, iustum Deo vindice retulit supplicium: indignus Solem videre iudicatus qui lucidissimæ æterni Solis obtrectasset Parenti. *Suecus in Virginem Beatissi: blasphemus perimitur.*

Duobus alijs diebus, remissiùs egit hostis, sphæras pyrio pulvere offertas, funiculis canabeis picatis resinatisque obtortas, globos ferreos igne candentes iacere super tecta Monasterij contentus, absque ullo detrimento, Claromontanis recte ad eas sopiendas festineque devolvendas vigilantibus. Tormentorum deinde grandium dispositioni, opacâ nocte diligenter incubuit, quæ tanto silentio contra muros ordinavit, & ap- *Tormenta Cracoviâ asportata tacite disponuntur à Suecis.*

plicavit, ut non priùs ab excubijs quanquam insomnibus sentirentur applicita, quàm horrendo fragore mediâ nocte ad pensum precum matutinarum Religiosos excitâssent.

Non satis exsatiari posse suam animi ferociam, Calvinianæ superstitionis assecla ratus, si servos Deiparæ Virginis armis lacesseret, nisi etiam furori sacrilegium adiunxisset, expugnandi dies ipsius cultui sacro destinatos. Quemadmodum etenim die Virgini Præsentatæ devoto, Monasterij oppugnationem adorsus est, ita eam Sabbato, gravissime ursit in cōtemptum Orthodoxorum devotionis, ut sic ipsis cultoribus tunc oppugnatis, dolorem infligeret graviorem. Inferorum fauces Pluto aperuisse cōtra Sacram Ædem visus est, dum ab aurora ita crebris & horrendis intonuerunt machinæ murales fulminibus ab Aquilone & Austro, ut trecentos & quadraginta globos eo die vomuerint, qnod non nemo Religiosorum

Vehementissimè tota die oppugnatur Monasterium.

osorum observavit, & numerarunt externi Patres Claromontani, in Sãctuario Virginis Beatissimæ pro more suo devotioni tunc indulserunt, supplicationem singularem eo die cũ Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento facturi, ad quam cum Divinâ re peracta inter pomerium procederent, ruebant murorum grandia fragmenta, & globi ferrei (quorum singuli pendebant vicena & sena pondo librarum) sibilantes, non sine maximo terrore prætervolabant capita supplicantium, nemo tamen in tam atroci discrimine muros ascendit ante supplicationis finem. Eâ demum absolutâ, Divino confisi auxilio, partitis inter se officijs, quotquot erant utriusque sexus intra Monasterium homines, fortissime ad defensionem quisque iuxta virium portionem operam contulerunt. Tres tum in stabulo equi conciderunt exanimes sphæris ferreis icti, rotæ duæ graviorum tormentorum in Aquilonari

Patres ab oratione periculo nõ avocatur.

Tres equi pereunt.

Tres adolescentes sub uno Ioannis nomine perimuntur.

propugnaculo fractæ, & unum ex ijs à parte anteriore in ipsa crepidine pertusum, tres ibidem iuvenes uno omnes Ioannis nomine insigniti occubuerunt, capitibus ictu globorum maiorum revulsis, occiderunt & alij quatuor eiusdem nominis diversis temporibus ut fatale videri posset, vi tormentorum destinatum, qui esset Ioannes. Et quanquam hi casus nonnullam perturbationem defensoribus attulerant; nemo tamen à suscepto, vel designato sibi opere animum manumque remisit, omnes alacri curâ necessaria defensoribus arma suppeditabant; pars tormentorum rotas volvebat, pars dirigendis in hostem allaborabat, pars saxa, terram, ligna, trabes, fimum ad obstruendum hiatum, quem in muri fastigio creber tormentorum diffiderat impetus, cõportabat Prompte hoc gessit negotium ætas, sexusque imbellis, dum iuvenes virique ferreis fistulis hostilium tormentorum Magistros

Obsessi omnes defensioni incumbũt

giſtros exercerent, ne expeditum eſſet ijs ad certum ſcopum illa dirigere proprio diſcrimine perturbatis & pleroſque ad pedes ſuos glandibus plumbeis ictos, procumbere cernentibus.

Quievit hoſtis à meridie, percontaturumque miſit tympaniſtam, an in meliorem adducti ſententiam Patres, vellent ſibi conſentire, Præſidiumque Regis Sueciæ, tanquam Protectoris Regni Poloniæ, admittere. Poſtquam reſponderunt ſe in craſtinum diem deliberaturos, indignatione frendens, laxatiſque habenis furori, maximos iterum ignes horrendaque tonitrua iecit, ingenti fragore aerem terramque tremefaciens, & caninâ pene ſagacitate obiens propugnacula, ut faciliorem aditum muris aperiret. Repreſſus nonnihil caſu, reſedit furor ipſius; dum quinque tormentorũ Miniſtri, pulveris accenſi flamma exoculati ſunt; Magiſter item globo maiori petitus, pœnas ſacri-

Quinque tormentorum Miniſtri in Caſtris excæcantur.

sacrilegi ausus exsoluit occasione huiusmodi. In Orientali propugnaculo erat director machinarum Germanus, qui nunquam fidem Patribus probarat in hoste feriendo; is cum plagam lividam ab hostili tormento in femore accepisset, vel admonitionis Divinæ conscius, ut rem ageret fidelius, vel dolore irritatus, ita probe direxit machinam, ut hostile tormentum ruperit, pulverem nitratum dissipaverit, & in Magistrum sic globo impegerit, ut finis vitæ illius posuerit terminum ferociæ Præfecti.

Tormenta rius Conventualis malæ fidei casui corrigitur.

Dies Dominicus mane vocavit hostem ad quietem, quo in casa rustica exercitio superstitionis suæ cum socijs vacavit: moræ tamen impatiens, eam non diuturnam concessit obsessis, sed meliore uti sperabat eventu proditorum cõsilijs adductus, ad opugnandum Occidentale propugnaculum cum machinis progressus est. Verum irrito conatu: etsi enim

Cõtinuat oppugnationem hostis, & ad deditione solicitat.

fortasse

fortaſſe optatum habiturus fuiſſet perſuaſorum hortatu exitum, ſi primam inde oppugnationem tentaſſet tamen quia obſeſſi propugnaculo illi muniendo, operâ ac induſtriâ G. D. Petri Czarniecki noctis beneficio adiuti, minime deſuerunt, fruſtra illuc omnem machinamentorum apparatum convertit Poſtquam crebriore fulgurantium machinarum fulmine operas laſſavit ſuppudere cæpit hominem ex parte illa tentatæ aggreſſionis, ſpe non mediocriter labantem obtinendi ampliùs Monaſterij, quando exploratæ non ad animi ſententiam proditionis artes ceſſiſſent. Solicitavit igitur per nuntios ad deditionem animos obſeſſorũ qui eis priorem occinuerunt cantilenam: *In re tam arduâ deliberatione diuturna opus eſſe.*

Rigidior hyems eo iam tempore non bene veſtitos urgebat vehementiùs: proinde cùm ad vegetanda ſtipata frigore corpora, frequentiores nocti- *Sueci noctu ad ignes feriuntur.*

noctibus ignes cum ingenti ædificiorum iactura Sueci accenderent, non incertam flamma duce feriendi se metam præbebant. Usi sunt occasione Claromontani hostem infestando tormentis, donec crebriùs vitâ periclitatus, patientiâ claustrali magistra didicerit, utiliùs igni renuntiare quâm vitæ.

Quiescunt mutuo. Silet luce posterâ Millerus, varijs laboribus fatigatus, firmioraque cõsilia, quibus potiri votis queat, alioquin perpetuâ ignonimiâ nominis serâ posteritate notandus. Subit animum persuasio Venceslai Sadovij Bohemi, aliquot Centuriarum Præfecti, qui alium potiùs militem mittendum ad oppugnationem Monasterij suadebat, si Generalis Præfectus liberam à convitijs Monacharũ, longâ ætate voluisset famam tueri. Neq; Claromontani ea opportunitate abutuntur in medijs ad reprimendos insultus hostium inveniendis accurati: aptant clavas ferreis arma-

tas den-

tas dentibus ad contundendos murorum occupatores: contos, perticas, palangas, trabes, lapides ad submovendos invasores tempestive cõportant: terram & rudera exæquandis muro aggeribus subministrant, illudque agunt naviter, ut tot iam firmati malis, maiore constantiâ & apparatu hosti resistant non amplius de admittendo præsidio Suecorũ cogitantes; nec ullam occasionem feriendi postea hostis deseruêre illi, qui murorum custodiam servabant.

Factum est eius diei crepusculo; ut Director tormentorum, ferream fistulam maiorem de die ordinatam, contra Milleri stationem exoneraverit: eâ fortuna, ut decumbentem ex sorore Nepotem, globo per sinum adacto in viscera, exanimem affixerit lecto avunculi. Casus hic manebat Millerum, nisi ferali sponda Nepoti cessisset, cui magno impendio is honor stetit vita exsolutus. Evisceratum funus lugubri spectaculo, ni-

Nepos ex fratre Milleri interficitur.

lo, nihil deterrere potuit à concepta ferocitatis impietate Millerum, nihil cogitantem, à quanto fuiſſet ſubductus diſcrimine, ac ne ſe par attingeret ſupplicium, haud metuentem. Stimulavit potiùs gravis dolor animi furias, ut experiretur, quidquid ultrix mens conſiliorum ad diruendum, & ſolo æquandum Monaſterium poterat ſuggererel. Itáque ſepimenta continendis aggeribus accommodata texit, conquiſitis ad eā operam undelibet ruſticis, necem reluctantibus interminatus: traxit ad deſtinata loca per operas eaſdem terra ruderibuſque opplenda; & raptim feſtinando proxime muros depoſuit. Obſervantibus interea prudenter excubijs, quando maiore numero ſupervenifſent ad ordinandas, quas ſic comportarant viminibus, ſepibus cratibuſque, ac trabibus contextas loricas: cùmque turmatim acceſſiſſent eas diſpoſituri, nivis beneficio à Claromontanis deprehenſi, expe-

Parantes nova ſepimenta perimuntur

expectatam Australis propugnaculi tormentorum Magistris præbuerunt metam, ne casso eventu nitrati pulveris & globorum facerent iacturam. Libratis itaque tormentis, sic illas operas exagitarunt igne, plumbo, sphærisque ferreis, ut hosti necessariò fuerit intermittendum, opus frequēti suorum sanguine perfusum.

Postquam verò dies illuxit, eccè machina oppugnatoria per noctis tenebras rotis advoluta, contra propugnaculum conspicitur, cuius administri à præsidiarijs Monasterij fistularum ignibus, & plumbeis glandibus dispersi, machina verò helepoli confracta est & disiecta.

Machina oppugnatoria diruitur.

Caligine involverat diem alteram nubes obscurior, hosti plùs detrimēti, quàm Religiosis afferens: nam ut eius auxilio ad fossas efuendas is erat audacior, ita in frequentiore metà Claromontanorum tuborum tonitru, plures operi insudantes, per tenebras luce privavit.

Hostes per nebulam audacius operantes, cæduntur.

Surge-

Surgebant verò per hos dies & noctes fere singulas nebulæ, fortassis malorum geniorum operâ (quod ex eventu non difficile colligi potest) humorum fœtentium densitate functiones oculorum adeò impedientes, ut testudines grandes, cùm prope muros contra utrumque ab Aquilone propugnaculum rotis advolverentur, aut sportæ comportarentur, nullo pacto videri possent, nisi ijs discussis sacris Exorcistarum precibus. Quare uni ex Patribus fuit commissum, ut contra hostiles præstigias vim Divinæ potestatis exereret, purgaretque Exorcismis obfuscatum aërem, ac apparatus propugnatorios benediceret, quod ab eo factum ita successit, ut artibus maleficis, & omni pere præstigioso dissoluto, tenebræ aëris disijcerentur, ictus prosperarentur fistularum, hostes deniq; malis artibus, & nefandis cacodæmonum tesseris armati prosternerentur.

Nebulæ benedictionibus dispelluntur.

Iisdem benedictionibus ictus bombardarum prosperantur.

Creverat inde in Castris hostilibus prover-

proverbium: *Czestochovienses Monachi insignes malefici sunt, virorum nostrorum fortissimos, ne quidquã eos iuvantibus geniorum suorum pactis, suis prosternunt incantationibus; sic prælarum Commilitonem nostrum* (fuit is in prima Claromontanorum eruptione cæsus) *septem paredris stipatum, triginta præliis victorem, & ne unico unquam capillo læsum, stupentibus nobis, illi artes suas, aliàs salutares non profuisse, interfecerũt.* Atque inde facili negotio causam assequi possumus, quam ob rem passim audiretur in obsidione Clari Mõtis; ex Suecorum exercitu plures Officiorum Præfectos cecidisse, quàm milites gregarios; illi enim cacodæmonum familiarium notis confisi, audacter in pericula ruebant, & ideò peribant; hi verò arte simili destituti, discrimina fugientes, vitam facilius conservabant.

Suecus septem dæmonijs stipatus interficitur.

Ex militibus Sueticis plures cædebãtur Officigeri quam gregarij.

Hic funeribus suorum hostis debilior, ab Occidentali propugnaculo

manum & pedem retraxit ad Orientale, in quo tormentis, eorumque Magiſtris irrito labore fatigatis, hoc duntaxat effecit; nt unus adoleſcēs Ioannes globo ferreo per ſpinam dorſi diſcerptus occubuerit. Sed & ipſimet Millero horum dierum aliquo illud contigerat horrendum, ſcilicet unus ex militaribus Præfectis, dum in interiori domus penetrali cum eo familiariter diſſereret, iaculo ferreo per latera tranſverberatus, in facie Milleri corruit, voce ac ſpiritu ſimul ſubitò intrceptus.

In præſentia Milleri miles ab ictu globi corruit exanimis.

Duo interea Nobiles Poloni expugnatum iri Monaſterium timentes, illinc abducturi, vnus duas Sanctimoniales ſorores, alter Coniugem & filiolum, ne quid deterius ab expugnatione paterentur, Millerum adierunt petentes, ut ſibi ac ipſis liceret ſub ſuâ poteſtate manere. *Ut video* (inquit Millerus) *Monachi Czeſtochovienſes viri Heroici, neminem pro ſua prudentiâ & animoſitati patien-*

Duo Nobiles petūt ſuos ex Monaſterio dimitti.

patientur Monasterio dimitti. Verùmtamen fortunam vestram, & virtutem eorum probaturi pergite. Dum ad Monasterium veniunt NN. nullam abducendi quempiam facultatẽ obtinent, prudenter quippe cavebãt Patres, ne dimissione aliquorum hostes conclamatum putarent de eorum viribus, neque ullam spem defensionis ampliùs superesse obsessis. Intulit subinde Millerus: *Nonnè dixi Monachos, pro sua heroicâ animorum generositate, Vestræ petitioni nihil concessuros, quales abhinc profectò non putassem, si in præsenti rerum suarum tempestate votis Vestris obsecuti fuissent.*

Multos eo die conturbaverat pertinax hostium in expugnando labor: tum & mors adolescentis, ex ingenti vulnere atrocissima, & præcipue desperantium Nobilium erga propinquos importuna Monasterio pietas. Religiosorum quoque nonnulli timore mali, laborumvè molestâ per- *Turbãtur obsessi, & in deditionem moventur.*

petuitate, maxime verò hostium prospero contra Polonos successu, in sententiam movebantur deditionis. *Supremus*, aiebant, *rerum Arbiter, pro suo iure perdendi, aut transferēdi Regnorum Dominia, Regnum quoque Poloniæ iusto suo iudicio Suecorum iam tradidit potestati. Nos residui sumus, qui benè malevé persuasi certè impares ad resistendum eorum potentiæ reluctamur: cùm tamen monente Christo, nostrum sit aleam fortunæ sequi & fugere persequentes; non Martios ciere strepitus: & eò magis, quod ab hoste cum possessione bonorum, liberum Nobis, Religionis, & Instituti Nostri, exercitium ultrò concedatur.* Hæc inter se crebris agitantes sermonibus in Regulari Congregatione, pristinæ redditi sunt animositati, in hunc modum fraterne correpti. *Terret Nos imbelles ab obsidente hostium exercitu, imminens cervibus Nostris periculum PP. VV. quod etsi procul dubiò horrendum est; non est*

Obsessi redduntur animosiores à Superioribus.

non est tamen adeò immane, ut Nostram in tuitione honoris Divini & propriæ salutis labefactet constantiam. Attamen quoniam Divinitùs permitti sentimus, Nos & nostra omnia, sacra & profana, Hæreseon arbitrio posse committi! fiat sanè: modò deinde iustum & necessarium esse minimè ambigamus cultui Divino, & Domus DEI *providere decori, quatenus sufficientibus non destituatur ministris, & ad ritus Sacrorum ex debito Nobis obeundos, & ad laudes Divinæ Maiestati, pro honore & exigentiâ Loci Sacri continuò persolvendas. Postquam igitur sententijs Nostris constitutum fuerit, Suecorum Nos imperio mancipatum iri, ingenuè PP. mentes Vestras aperire velitis? qui Vestrum pro gloria* DEI *Sacrum hoc negotium suscipere non abnuetis. Nobis equidẽ aliquibus semper integrum est, fugere gentis malefidæ consortium, qui tyrannicum eius dominium perpetuò detestamur.* Cùm verò sigillatim re-

quisiti Patres se in silentio tenerent omnes. Superior subiecit.: *Adverti-te Fratres, quo spiritu ducti hostium, prætenso furori subduci cupientes, in fidem Suecorum cum rebus Nostris, & Loco Sacro venire cogitemus. Mons Clarus, Religione Catholicâ, necnon potenti ac munifica in omnes* DEI *manu Orbi notissimus est, & ideò Sueco Religionem Orthodoxam extremè detestanti execrabilis; hunc igitur si nos ei protegendum credimus, nonnè verius est, quia eius impietati profanandum relinquimus? & quidem incauti magis quàm inviti, cùm & Nos pro viribus Nostris, ac loci beneficio, possimus cum* DEI *gratia, & hostium propulsare violentiam, & nostram salutem non incommodè tueri. Quæ verò nostra fides! quis amor? quæ ad* DEUM *in nos tam munificum, gratitudo levi discrimine temporalis commodi, à tutando conservandoq; cœlestium donorum æterni Regis Sacrario abduci! utique non dubitemus esse*

consul-

consultiùs, Domus DEI, *Sacræ Religionis, & Nostras tutari simul immunitates, quàm cum horum omnium iacturâ, exilium aut servitutem subire perpetuam. Constet sanè non alio modo certiùs rerum nos & libertatis Nostræ naufragium facturos, quàm si cœtus Noster Religiosus, & mons Sacer, omnibus Hæreseon sectis exosus Suecorum tradetur voluntati, sacrilegis erroribus depravatæ. Quid autem est, quod obstat continuandis pro* DEO *conatibus Nostris? apparatus defensioni necessarius Nobis sufficit, curandis honestè corporibus alimenta suppetunt, labor indefessus, & invictum animosi militis certandi studium, spem facit bonam victoriæ. Subsidia sperare iubent impermutabilis hominum pietas in locum hunc, & multæ aliæ iustæ rationes; quæ si fortè spem Nobis fecerint irritam, utique* DEO, *cuius causam gerimus, quis impius diffidere præsumet? Aderit ille, & studia secundabit Nostra, dummodo benè ani-*

mati tolerandos labores ſtrenuè ipſius conſecremus honori.

Literæ in foſſa ſuper nives repe riuntur.

Profectò feſtinavit adeſſe Divina clementia, & omnes eâ perturbatione deiectos, in meliorem ſpem erexit: nec præſagium caruit eventu, poſtquam literæ in foſſa repertæ ſunt, quas G. D. May, Sendomirienſis oræ Incola, ſignificando Tartaros Sereniſſimo IOANNI CASIMIRO, Poloniarum Regi ſuppetias ferre fratri in Siradienſi tractu degenti ſcripſit, hic autem ſtans ſupra foſſam, caſu eas dimiſit; atque ita poſt liminio ad pactam verbo cõſtantiam omnes ſunt reducti.

Aggreditur hoſtis Monaſterium à parte Auſtri.

Pertentatis propugnaculis ab Aquilone. ad partem Auſtralem rurſus devenit hoſtis, non ita murorum ſoliditatem experturus, cui iam ante ſatis eſſet cognita, ſicut faciliorem habiturus modum ad ignes in tecta Templi iactandos, vel etiam ipſius mænia quaſſanda, quæ ob crebra feneſtrarum altiorum interualla, facile di-

cile diruenda ſperabat. Plurimùm igitur laboravit in parietibus Templi, tàm externis quàm internis vaſto globorum pondere convellendis, vel labefactandis. Complures deinde ignes ſphæris reconditos in tecta Sacellorum iactavit. Quo negotio ab ortu Solis ad meridiem occupatus, tandem vel pilarum huiuſmodi defectu mitior, vel ſedulo labori miniſtrorum indulgentior quievit, illud maximo conatu & operà conſecutus, quod portæ valuas grandi & igne candenti globo perterrebraverit, trabemque pontis ſublati ſuperiorem, & quatuor bombardas e muro pendentes comminuerit: tum & illud terribiliùs, quòd altero globo ferreo, interiori Ædis Sacræ parieti per feneſtram ingenti fragore illiſo, totam pulveribus calcis oppleverit ita, ut terrore fracti religioſi, exiſtimantes funditùs Templũ ruere, Officio Divino interrupto, fugâ ſe proximæ (ut putabant) ruinæ ſubtraxerint.

Religioſi è Tẽplo ictibus globorũ fugãtur.

Nobiles obſeſsi cōveniūt Superiorem, & urgent deditionē.

Hinc aliqui Nobilium, prudentia & rerum experientiâ viri præcipui, obſidionis anguſtiarum & laboris pertæſi, ſive iam tot periculis exterriti, convenerunt Loci Superiorem, præſente tum Patre Ioanne Stradomski, Clari Montis Ordinario Prædicatore, petentes: quid cunctabundus expectaret? cùm diligenter præſentem rerum ſtatum conſiderantibus, & in extremo diſcrimine conſtitutis, nulla penitus ſubſidij ſpes affulgeat; & hoſtis, qui toto Regno potitus eſt, ab obſidione Monaſterij) quod unicum ei ſupereſt expugnandum) nequaquam deterreri poſſit, inutili defenſionis noſtræ conſtantia: mirum proinde videri ſibi, quid obſtaculo ſit, quominus cum hoſte componat, neceſſitate ipsâ omninò id flagitante, ut cum eo concludatur rebus noſtris integris, hoſte præſertim oblatis à nobis Conditionibus acquieſcente, quòd Paulò poſt futurum exaſperato illo, ac noſtris attenuatis

viribus

viribus sperare minime possumus. Quibus responsum: *Non omnia, quæ intendimus, nobis ab hoste concedentur; volumus autem Locum hunc Purissimæ Virgini sacrum, impio Hæreticorum pede nunquam calcari. Vos Generosi Domini fracti calamitatibus compositioni studendum ducitis, ut molestijs obsidionis soluti belli renuntiantes incommodis, in optata pace omnis deinceps perturbationis expertes maneatis; putatisnè ab omni belli calamitate vos nostrâ deditione immunes fore, postquam Monasterio excesseritis? Non est mihi, credite Rex Noster CASIMIRUS adeò animo consternatus, & Regni oblitus, ut de illo sibi violenter erepto nolit, vel non possit cōtra invasorem armis decernere; faciet profectò, ac multi pro debita erga Principem fidè & pietatè principes & subditi, fidelem ei operam in eo recuperrando navabunt. Advertite deinde, quid submissione hac lucraremur; fieret id, ut qui nunc gloriosè*

Datur nobilibus responsū, & negatur deditio.

riosè pro DEO, *Rege*, & *Patria*, *contra impietatem Hæreticorum agere gravamur, inglorij & inviti pro impietate Hæreticâ decertaremus, vel quod certiùs est, tanquam suspecti & infideles Monasterio exturbaremur. Malorum igitur & molestiarum graviorum nobis poneret fundamentum cum hoste compositio, sin modicum incommodum sustinentes hostium pertinaciam*, DEO *iuvante superaverimus, pacis certam stabilitatem certissimè consequemur.*

Postridie per præsidiariorum fistulas, aliquot e suis milites hostis desideravit, ipse remissiùs egit, nec quidquam detrimenti attulit obsessis, DEO singulari ope ad preces Deiparæ Virginis Cultores suos protegente.

Ante aliquot dies cum licentia Milleri, accesserat ad mœnia Monasterij G. D. Alexander Iaroszewski de Lubidza, prætextu quidem Coniugis Monasterio educendæ, veriùs autem significandi gratiâ, argentum inven-

inventum esse à Quartianis, (fuit autem argentum hoc limoso stagno immersum, & à militibus piscādi gratiâ aperto aquis descensu repertum) quod illi agnoscentes esse Ecclesiæ Claromontanæ, deportare voluerūt, quò Patres indicâssent. Quia verò loqui hæc palàm Patribus non potuit, præsente sibi parastate, scripto cautissime relicto abijt, nec audivit responsum. Interim de casu factus certior Generalis, extradi sibi argētum præcepit Quartianis, & commodissimam eam nactus occasionem, devincendi & inclinandi animos Religiosorum in deditionem Monasterij, specioso benevolentiæ argumento toxicum mellitis verbis conditum, unde non mediocre discrimen titubationis obortum fuit, Conventui propinavit, per insignem de suis Stipendiarijs Equitem Polonum, adiunctis ei pro more socijs in hunc modum: *Illustrissimus D. Generalis, prò innatâ sibi humanitate, & Loci Sacri observan-*

Argentum Monasterij aquis immersū à Quartianis invenitur.

Offert Millerus argentū Religiosis, si in deditionem consēserint.

observantiâ, votis expetit ardentioribus, ut post tot inutiles ambages verborum, & calamitates quas ob Vestram temeritatem pati debuistis, meliora capessentes consilia, rerum Vestrarum integritati diligentiùs studeatis. Eversionem Monasterij tam celebris non intendit, nisi Vestra adactus inobedientiâ; sed nec bonorũ eius diminutionẽ; quinimò intẽdit augmentũ nam & argentũ Vestrum, quod inventũ in manu illius est, plene Vobis restitui faciet, & singularibus alijs beneficijs locum hunc cumulabit: dummodo non inviti morem gesseritis Regi Sueciæ, & præsidium receperitis, quod ille providendo bono loci, quantùm fieri poterit dabit Catholicum, & Ducem Hassiæ virum bonum & Catholicum eidem præficiet, Vester & ipse singularis Protector futurus. Pensate ergò Patres benevolentiam Illustrissimi Domini Generalis, & Vestræ indemnitati maturiùs consulite, ut non deteriora sequantur quàm passi estis.

Præsidium promittit Catholicũ.

Non

Non enim fieri potest, ut non fracta arroganti temeritate Vestrâ vir in re militari tantæ æstimationis & autoritatis semper fortunatissimus, rebus infectis hinc discedat, & honorē nulla unquam labè contaminatū prostituat. Ad hæc responsum est à Patribus: *Illustrissimo Domino Generali iam ingenuè aperuimus, Nos, & Monasterium Nostrum, & esse nunc, & in posterum fore semper in Regiâ potestate. Non igitur rebellionem temerè, sed necessariam loco pacem piè & consultò quærimus. Nam si præsidium Hæreticum semper blasphemum in locum Sacrum, ut in dies experimur, inter impatientes* DEI *& Sanctissimæ eius Matris iniuriarum Catholicos admiserimus, pax quî constabit? Deinde præsidio hoc superinducto, veniens undequaque devotionis causâ hominum diversæ conditionis multitudo, quorum hîc liberalitatè sustentamur, aut exarmabitur! aut quod magis timendum, non admitte-*

Patres in deditionē non consentiunt, ex rationibus.

mittetur! quæ proinde pacis ſed & vitæ ſuſtentandæ ratio nobis relinquetur? Conſideres ergo G. D. qui Religione Catholicus es, & gentis Polonæ mores & fervorem devotionis noſti, utrum conducat nobis Sueticum præſidium induci? Atque his de cauſis componentes cum Illuſtriſsimo Domino Generali, petÿmus præſidÿ Noſtri Præfectum Polonum Catholicum conſtitui, à nobis proponendum. Quã Provinciam Tibi præ alÿs Generoſe Domine, ſi placuerit demandari exoptamus. Quod ſpectat ad reſtitutionem argenti, gratiam quidem Illuſtriſsimi Domini Generalis acceptamus, conditionem minimè; qui honorem Dei, *& Sacrorum immunitatem æſtimamus omni plùs theſauro: verùmtamen & argentum, ob virtutem & innatam Polonis pietatem reſtituendum nobis confidinus, Deo enim Sacer eſt theſaurus.*

Argentum à Quartianis reſtituitur Monaſterio.

Nec vana fuit de virtute Polonorum ſpes argenti reſtituendi: nam-

que ab obsidione solutâ, per manus Illustris & Admodum R̃ndi D̃ni Alberti Rychelski, Officialis Radomscensis, Præpositi Brzeźnicensis, transmisêre illud, modica parte ob sequestrum Generalis interpositum penes se retenta, ad sopiendam si quam Rex Suecorum facessivisset difficultatem. Denegarant autem argentum Generali, quòd illud iure belli ad se pertinere prætenderent: Vere autẽ, ut erga Locum Sacrum suam luculenter contestarentur observantiam, & venerationem, prout eorum docent literæ.

Adm: R̃nde D̃ne Prior Clari Montis Częstochoviensis, D̃ne & Amice Observandissime.

NOn venit Nobis in mentem, quis de reperto argento ad cultum Sanctissimæ DEI Parentis spectante, certiorem fecerit Illustrem D. Generalem, quod sibi dari postulavit enixus; cuius voluntati cùm obluctatus fu- Sribit Religiosis G. D. Kaliński.

tus fuissem graviter, aresto illud ad causæ decisionem obstrinxit, ut maneret integrum. Pluris autem æstimantes Supremi Numinis gratiam Equites sub meis signis militantes, quâm ullius humanæ potentiæ vires, generosè induxerunt in animum, illud Admodum R. D. Vestræ restitui, eamq́ue ob rem id in manus Illustris Domini Præpositi Brzeznicensis, & Officialis Radomscensis repræsentarunt, boni amici Conventus Vestri; attendentes tamen, ne quæ hinc oboriatur difficultas, retinuerunt apud se triginta eius frustra, eadem Admodum R. D. Vestræ remissuri sopitâ causâ; cuius remissionis inijmus modum certum. Cæterûm Admodum RR. DD. Vestras oratas diligenter velim, ne mei sint immemores ad Imaginem Sanctissimæ Virginis, Vestrum semper studiosi amici, die 29. Decem: A. 1655.

Admodum R. D. Vestræ

Faventissimus Amicus, & ad officia paratus

Severinus de Kala Kaliński, Chiliarchus S. R. M. mpp.

SCripſerunt eodem exemplo ad Priorem literas Nobiles & Generoſi Domini, Nicolaus de Karmina Karminski, & Ioannes Trupski, apud quos argentum hoc depoſuerant ſui famuli, qui illud repererant. Porrò, ne hæc Equeſtris cohors fruſtretur digna virtutis atq; pietatis commendatione, annotare libuit ad poſterorum memoriam, illam ſub ſignis militaſſe Magnifici Domini Krzeczowski, Equitum Magiſtri, & eius vices gerentis G. D., Adami Komorowski, quorum nomine ſubſcripſit G. D. Morzkowski, cum manifeſta declaratione reſtitutionis reliquarum partium argenti.

Porrò, cùm Millerus deprehendiſſet, Monaſterium in ſolidâ rupe fundatum nullis foſſionibus aditum præbere poſſe cunicularijs, vocavit Illuſſio latomos, ut noctes dieſque alternantes operam cædendæ inſudarent rupi. Qui, ut erant remoti à Cœnobio, petram detegentes, ſinu- *Lapicidæ excidunt cuniculos.*

osum eruabant eggerem, ad ictus Claromontanorum eludendos: at cùm non amplius inde stadio distarent, stylo celtibusque petram scalpserunt summo labore, colubrorum instar repentes, & longâ fatigatione paucis admodum passibus in diem progredientes, contra Orientale propugnaculum pergebant. Sparsus interea in favoris speciem rumor increbuit, quòd per meatum à latomis in petra inventum, hostis in aliquod locis pulverem nitratum evertendis Monasterij mœnibus submiserit; imò plerique ab hoste subornati solicitatores deditionis, famam cuniculorum extendentes, extremum quasi miserantes Loci Sacri excidium, constanter asseverabant, intra biduum, nisi resipiscerent Religiosi, eversum iri Monasterium. Multos ea fama de statione propositæ defensionis dimoverat, nisi sagaciores aliqui, odorati fabulam fraudi concin-

Solicitatores deditionis terrent suppositione pulverum.

concinnatam, animos eorum tenuiſſent ſic reſpondentes: *Siquidem ſupposuiſtis pulverem pyrium Monaſterio quin accenditis? quid nitimini obtinere precibus, quod eſt in veſtrâ manu? Nunquid fruſtra gloriamini? Nobis diu ante mori promptum, tandem diuturni & moleſti veſtri laboris fructu potiamini, nec magis noſtri, quod neutiquàm credimus, quàm veſtri miſereamini.* *Patres minimè terrentur.*

Labor hic improbus hoſtium, quãvis obſeſſis innoxiùs, tamen moleſtus, occaſionem dedit Præſidiarijs in oppugnatores excurrendi: cùm autem probe ſcirent hoſtem excurſu præterito vexatum, cautiùs iam per noctes agere, quibus fere ſomno abſtinebat; unanimi conſenſu interdiu adoriendi eum, ceperunt conſilium, cui perficiendo diem craſtinam, quæ erat 20. Decembris, præſtituerunt.

Itaque horâ primâ pomeridianâ per occultam egreſſi ianuam, de foſſa ſecundum mœnia profunda erum- *Diurna excurſio præſidiariorũ cõtra hoſtem per Zamoyſciũ.*

pentes, & adverſus hoſtium Caſtra Duce G. D. Stephano Zamoyski, Enſifero Siradienſi, procedentes, primùm Libitinæ dederunt obvios ad foſſam lapicidas, duobus duntaxat vita donatis: inde ad proximam armaturæ ſtationē progreſſi, duo tormēta igni concipiendo inutilia reddiderunt, ignitabulis eorum impactis clavis ferreis. Sublato deinde clamore, palantes hoſtium cuneos animoſe proſecuti ſunt ad viam uſque, quæ ducit ex Oppido in pagum, bellico indulgentes furori, & nihil parcentes fuga dilapſorum ſanguini. Centum circiter Equites excubiarum adverſus noſtros procurrerant, qui tormentorum ictibus pulſi, à mœnibus celeriter pedem referre debuerunt, contra quos non ceſſatum eſt detonari fiſtulis, donec in campos Oppido proximos ſeceſſerint, & noſtri cum præda, uno ſuorum deſiderato, in Cœnobium ſe receperint.

Biduum quievit hostis, & à fossis eruendis supersedit; cæsorum etenim corporum curam tum habuit, & quæ nobiliora ex Officiorum Præfectis diversis diebus collegerat, Krepicium sepelienda deportavit. Credibile autem est, humano etiam terrore correptum, ab impijs ausibus aliquantùm destitisse: etenim rumor illis diebus ferebat, quòd accumbente mensæ Generalis, cumquibusdam Officiorum militarium Præfectis, vesperi exonerato contra tugurium tormento, globus ferreus rupto parietum angulo, intèr accumbentes impingens, omnes subverterit lagenas & calices, & partẽ mensæ avulserit, ut non expectatis epidipnidibus, metu famem eximente, etiam insalutati convivæ discesserint, & ipse Generalis, stativa mutaverit.

Cæsi à præsidiarijs hostes Krepicium deportantur

Tertio abhinc die, comparuerunt à longe currus Cracoviâ nitratum pulverem, & aliam armorum supellectilem ducentes; consilium proinde fu-

Inter convivantes hostes globus casu irruit.

Apparatu hostili Cracoviâ asportato, obsessi turbantur.

de fuit eos tormentis diſcindi, ſed tenebræ nocturnæ hoſti faventes illud everterunt. Non mediocrem res ea incuſſit Claromontanis timorem, quem auxerant nonnulli Nobiles, anguſtiarum obſidionis pertæſi, ac ideò aliquos ex Religioſis ad deditionem ſolicitantes, multùm faceſſebant negotij. Conſiderantes enim Religioſi rerum præſentium ſtatum, quà privatis, quà publicis colloquijs & ſecretioribus conſilijs, diverſas & ex adverſo pugnantes concipiebant ſententias. Nam cùm aliorum mentes afficeret magna potentia hoſtis, ſubſidij nulla ſpes, furor hæreticorum ferox, labor in expugnãdo pertinax, excidium Monaſterij facile, irreconciliandus favor Principis, bonornm interitus, cultus Divini quod maximũ eſt exterminatio; trahebantur deſiderio concludendæ cũ hoſte compoſitionis vitæ, & obtinẽdæ pacis amore. *Non decet* (aiebant) *ut Religioſus, qui ſæculo abrenuntia-*

Diſtrahũtur animi Religioſorum.

vit,

vit, spiritualem Christi militiam secutus, sagum induat militare, effundatq; sanguinem, fuga potiùs saluti suæ consulturus. Quod si deficiente annonâ, hosti succumbendum erit! nonnè calamitatem hanc prævenire satiùs tempestivè transactâ compositione, ne diuturniore nostra deliberatione furor increscat hostilis, & rebus nostris eversis, conditionibus scribendis nullũ ampliùs locum concedat? Verũ ætate ac iudicio graviores Patres contrarium sẽserunt, quorũ non difficile reliqui iudicium sunt secuti. *Quocunq; nomine tandẽ venerimus* (inquiebãt) *in potestatẽ Suecorũ, sive per deditionẽ, sive violentiam, eadem nos in utroque casu discrimina manent; præterquam, si hostis iugo voluntatem submiserimus, fortasse ab interitu vitam servare poterimus; nihilominùs (cui enim hostis hic fide stetit) omnibus bonis spoliati, aut Monasterio eijcemur inviti aut ipsimet plurimis oppressi malis ultrò cedemus, siquidem arcẽ hic e-*

Seniorum consilijs reficiuntur.

verso Monasterio Rex Suecorum constituere molitur. Proinde dilapsis nobis (quis enim habitare poterit cum igne devorante) excidium Monasterij, & extirpatio cultus Divini, deditionem hanc faciliùs sequeretur, ut & alibi factum conspicimus. Quæ autem necessitas est serviendi hostis voluntati, & ei nos nostraq; subijcendi, cum annonæ & defensionis apparatus, DEI gratiâ sufficiat? quod utrumq; secundum rationem suadet, ut contra insultus hostiles tueamur nos, eo præsertim attento, tertio postea, decimo vel die trigesimo, nos ei posse obtemperare ijsdem vel melioribus conditionibus, interim auxilium miserante DEO aliquod, cui non diffidamus expectantes; iam si potestati eius semel subiecti fuerimus, corrigendi errorem quam deinceps habebimus facultatem. Silemus pulcherrimam standi pro DEO necessitatem, & si res postulaverit, vitam & sanguinem fortiter profundendi: ita, ut quam-

ut quamvis constaret hostem viribus nostris superiorem evasurum, verùmtamen quamdiu occasio daretur, & spiritus superesset in corpore, semper gloriosum foret & salubre, animosè pro honore DEI decertare. Illud diligenter advertendum, Ecclesiam DEI, & totius Patriæ charissimæ, salutem propugnandam nos suscepisse, dum pro immunitate Clari Montis decertantes, eò maiori gloriâ & merito, quo graviori discrimine impios, Hæreticorum conatus retundere studemus. Enimverò, si Supremus rerum Arbiter decrevit Patriam Nostrã pristinæ integritati restituere, quod minimè dubitandum, omnis ipsius vigor salutis, à Monte Claro emanaverit necesse: hic enim convulsis reliquis Patriæ membris, illæsus sólus persistit, ubi Gloriosissima cœli Domina, quæ sibi aliquando gratum & decorũ duxit à Regno Poloniæ dici Reginam, sedem fixit Regiam Caput Regni sui constituens, ut unde gratiarum DEI

fons

fons ſcaturiens irrigat mẽtes hominũ interiùs medendo earum infirmitatibus, inde & in totum Patriæ corpus externum, virtus ſanitatis redundet: & quam alibi arcano DEI *iudicio retraxit, hinc erigendæ Patriæ propugnatricem extendat manum; quatenus appareat, Regnum Poloniæ ſolius Reginæ ſuæ benignitate, potentiâ, & protectione ſuo antiquo robori reſtituendum.*

Auctus in obſeſſis timor per Brzuchanski. Auxit & eo die timorem in obſeſſis Hiacynthus Brzuchanski, Civis Częſtochovienſis, qui ad muros cultu Militis Quartiani adequitans, ſpectantibus Præſidiarijs, capſam cum piſcibus paucis, & literis ſuper foſſam demittens, ſignificavit, hac nocte graviùs quàm ante oppugnandũ eſſe Monaſterium, & apparatum formidabilem hoſtis recenſuit, diſerte ſcribens, ſe vidiſſe ſcalas, machinas murales, trabes ſpinoſas, ſphæras ferreas (*granata* vulgo dicuntur) pilas & pyrobolos terribiles, ferreis

uncis

uncis & fistulis, plumbo & pulvere offertis distinctos. Caveant, *ait*, diligenter Patres, nec sibi deesse velint, sed quàm maximo apparatu & solicitudine hosti superventuro, & admenire parato advigilent.

Præfatus Brzuchański à Suecis captus, ad torturas datur.

Verùm ipsemet pauper consultiùs, suæ securitati cavisset, si domesticis latitans parietibus, abstinuisset ab eo charitatis officio, cuius illo ipso die in vincula coniectus miserabile tulit stipendium; pro paucis piscibus vincula & laquei sententiam lucratus. Prodidit excubitoribus suspectum faciens sui dimissorem sacculus ille, inter candores nivium colore fusco nigrescens; ut indicio illius prensum, & quis sub sago latitaverit agnitum, Generali præsentaverint; Generalis tortori tradiderit, trochleis examinandum, post atrox demùm examen severus causæ iudex morte puniendum decreverit. Cùm verò in casu vitæ desperatæ humanâ ope destitutus, præstó non haberet modum,

quo se-

Liberatur miraculose. quo ferocientis præcipue Comitis furori mederi potuisset, & ideo agone suo Deo & Beatissimæ commendato, funestam executoris decreti expectaret manum: ecce Clementissima Christi Parens, quæ sibi in torturis languenti in forma Imaginis Claromontanæ apparuerat, durum pectus iudicis emollivit, ut supplicium in lytrum exigui pretij commutârit; fecitque pia Mater eo die clientem suum vinculis, quo & Clarum Montem obsidione dimitti.

Præmisit prædictæ oppugnationi Generalis Præfectus exercitus literas eiusmodi.

Admodum Reverendi, Generosi, atq; Clarissimi Domini.

Millerus scribit Religiosis ultimo momens. *Quamvis nomine, iussu, & authoritate Serenissimi ac Potentissimi Regis Sueciæ, Domini Nostri Clementissimi Nostra adhibita partim leniora, partim severiora*

conami-

conamina, apud Vos alicuius ponderis ac momenti fore fuimus arbitrati; attamen & Regem, & Nos, pertinacissima Vestra obstinatione spe frustratos, specieq; ac prætextu simulatæ ac iteratæ Vestræ accordationis penitus elusos hactenus nos experiri cogimur. Cùm verò nihilominùs Regia eaq; firmissima Vestrùm non deserendi fortalitium stet sententia, prò qua exequenda nostros in tantum cū DEO *continuatos esse labores videtis, ut etiam iam tum Vestros ad muros machinæ nostræ cuniculares quàm proximè accesserint, simulque requisitis multis aliјs ac ignivomis bellicis machinis ante biduum Cracoviâ advectis, ad tollendam totius & Cœnobij eversionem, & Vestri internecionem Nos instructos advertitis. Utiq; &* DEI *& Regis Nostri indolem imitaturi, Cristiana mente, extrema quæ sub manu sunt antequam aggredimur. Vos Admodum RR. ac Religiosos Viros, per* DEUM, *ac sanctam*

Religi-

Religionem Veſtram, ultima vice tandem, ac ſemel pro ſemper hiſce admonitos volumus, ut & Loci Sacri, & ſumptuoſiſsimi Templi ac ædificij, propriæq; conſcientiæ, ac vitæ ratione habita, decenti ac morigera erga S.R.M. Sueciæ deditione, eaq; Sacris ac Religioni Veſtræ nullatenus detrimentoſa, tum Veſtri tum loci celebris incolumitatem, ſtrenuè & ingenuè demum procuretis. Moram, quam ſolito more mutuis tranſactionibus imponere forſan quæretis, res præſens non patitur. Brevi igitur hiſce perlectis, Nos ut reſolvatis expediatiſq; ipſa ſuadet neceſsitas. Clementiam hancce Regiam vltimato Vobis oblatam, ſi pervicaci aliqua Veſtra pertinacia (quod haud ſperamus) reſpueritis: Nos ſane de totali Veſtri omnium interitu, Sacratiſimiq; ac in toto Catholico Orbe decantatiſsimi Loci incineratione, ac everſione funditus futura, ac tandem facta, Sanctè proteſtando coram DEO, *RegeNoſtro, ac tota Chriſtiana*

stiana Universitate excusatos cupimus. Præsentesq; satis benevolas, cêu perpetuum intra Regiam Sueciæ Maiestatis Clementiam, Vestram obstinationẽ, monumentum toti mundo conspicuum daturi erigemus. Imò quin Vobis Vestræ de salutis cura, sine laxa mora sit futura nulli dubitamus. In Castris Nostris Czestochovinensibus die 14./24. Decembris Anno 1651.

Burchardus Miller
Leytenant mpp.

Quamvis autem literæ Hiacynthi Brzuchanski, apparatum & intentionem hostis describentes incusserint timorem obsessis, verùmtamen quia in ijsdem annotaverat Serenissimum IOANNEM CASIMIRUM ex Silesia obviam Tartaris iturum certò movisse, & iam Zyvecium pervenisse, superantes animo timorem Patres, rescripserunt. *Animosi Patres respondent.*

Illustrissime & Excellentissime Dñe, Domine Colendissime.

AGnovimus toties Illustrissimam Dominationem Vestram clementissimè nobiscum egisse, & cum multa longanimitate accordationem Nostram expectâsse; & licet non iniquum videri poterat, ut ad requisitionem I. D. V. Serenissimæ Regiæ Maiestati Sueciæ Nos cum Monasterio Nostro traderemus; tamen quia iustissimis Nostris postulatis V. I. D. contradixit, moram hanc fecimus, non temeritate prolongationis faciendæ, sed formidine immunitatis labefactādæ. Nunc eadē benignitate I. D. V. ultimò admoniti, ad accordationem sine dilatione accederemus, nisi Nos Festorum Gloriosissima Natalis Christi Solennitas impediret: cuius habitâ ratione, dignetur I. D. V. Nobis concedere armistitium, humiliter petimus. Nos verò obtenta à Superioribus Nostris declaratione, (ad quos recursus Nobis per licentiam I. D. V. pateat) quod con-

quod

quod conveniens erit faciemus. Interim Nos gratiæ & Clementiæ I. D. V. humillimè commendamus.

F. A. K. C. M. P.

Addiderunt & supplicem Libellum ad D. Comitem Wrzesczewicz in hunc modum. *Religiosi scribunt Comiti.*

Illustrissime & Excellentissime Dne: Domine Colendissime.

NOndum tam aversum à Nobis Illustrissimæ Dominationis Vestræ comperimus animum, ut in summa periculorum ingravescentia recursum ad I. D. V. clementiam habere desperemus. Et quia per vehementem Illustrissimi D. Generalis instantiam, ad agendum & respondendum exiguã temporis moram habere non possumus, supplices ideò ad I. D. V. recurrimus ut I. D. V. non tam memoriâ Nostri, qui tamen semper Servitores promptissimi sumus, quàm Loci Sacri, quem

pijssimè semper coluit, & unde se beneficia Divina Divæ interventu Virginis recepisse fatetur, eundem nunc ab imminentibus ruinis conservare velit, suam ad Illustrissimum D. Generalem interponendo operam, quatenus Nos Festa hæc solennia Natalis Christi cum debitâ devotione agere permittat, & armistitium concedat, permisso ad Superiores recursu. Non enim latet I. D. V. quantùm Nos Religiosi à Superiorum dependeamus voluntate. Deus autem hanc in Locum Sacrum pietatem remunerabitur abundè, & Nos obsequijs ac orationibus Nostris regratificari studebimus. Cuius & nunc Exoratores facti humiliter Nos gratiæ commendamus.

F. A. K. C. M. P.

Literæ per vetulã deferuntur Millero.

Nemo fuit, qui literas amplius ad Generalem deferre vellet, cunctis fidem hostium suspectam habentibus. Ecce prodit Constantia mulier

lier matura & audax, quæ ſtipe e-mendicata vitam ſuſtentare ſolita, intra foſſas tum ſpelæum inhabitans, exiguo conducta pretio, domos incendebat defenſioni obſtantes, globos hoſtiles cum fragmentis murorũ in foſſam decidentes legebat, ligna ſupra foſſas iacentia comportabat, ne quidquam timens hoſtium detonantes contra ſe fiſtulas, vendenſque obſeſſis pro alimento quidquid conquiſierat. Hæc leve pacta pretium panis ſcilicet fragmentum, abijt in Caſtra noctu, & cum ingenti cachinno à vigiliarum Præfecto excepta, ac præſentata Generalibus literas reddidit, & tulit reſponſum huiuſmodi.

Admodum Reverendi, Nobiliſſimi, ac Clariſſimi Patres, & Amici Honorandi.

Reſpondet Comes ad literas Religioſorũ.

ANimus meus nunquam fuit, nec eſt averſus Sacræ Religioni, ſed inſolentiſsimarum actionum Veſtrarũ RR. Paternitatum, optaſſem equidem,

 ut tan-

ut tandem Vobis consuluïssetis, & ultrò Vobis oblatam Regiam clementiam agnoscere non respuissetis, meliùs Vobis bonisq; Vestris consuluissetis. Vobis itaque modò, si salvos Vos cupitis, prospiciatis, & ultimæ Vestræ ruinæ obviam sine dilatione procedatis. Interposui me, ut iustam iram D. Generalis mitigarem, & certè non sine difficultate, siquidem toties à Vobis deceptus & defraudatus fuerit. Moram dare ulteriorem horribilis executionis, quæ cras Vobis imminet, nec potest, nec debet. Attamen adhuc se declarat. Quòd pro ultima Regis Nostri Clementiâ, Vobis hanc gratiam est facturus, & crastinam solennitatem Vobis non est impediturus, hâc conditione, ut mox, & adhuc hoc vesperi Vobis placeat Domino Generali cautionē dare, quòd post cras, id est die Dominica, sine ulteriori mora tractationem de mutua pace inire certò certiùs velitis. Quod si hoc neglexeritis, protestatur ille, & ego, de Vestri

Monasterij & Templi totali interitu, & in cineres redactione, per machinas iam paratas & pro libitu Generalis omni hora applicandas. Per DEUM *Virginemq; Sacram Vos obtestor, ne putetis me hæc Vobis in vanum dicere. Experiemini prôh dolor, quod non speratis nec putatis; si Vobis hæc Nostra oblatio placet, sine mora responsum dent, nam hac nocte & cras vester adest interitus, quem ego impedire non potero, nisi ea quæ superius Vobis dixi faciatis. Interim Vos* DEO *commendo, & Vestram ultimam resolutionem expecto. Et sum.*

Vestrarum RR Paternitatum
Paratissimus servus

Ioannes Veihardus, Comes à Wrzesczewicz mpp.

POsterioribus literis nihil responsum est, verùm totam noctem Religiosi exegerunt insomnes. Nox *Religiosi tota nocte vigilāt*

erat Natali Servatoris Noſtri dicata, quam ij partiti per vigilias, diſtributis munijs incubuerunt, aliqui pro muris excubantes, aliqui Præſidiariorum animos firmantes, aliqui tormentorum Magiſtris attendentes, pars tamen potior Divinis intenta officijs, in Sacra Æde permanſit.

Ingens per Caſtra ſtrepitus, & ignis ac hominum ſolito maior frequentia, ſignabat hoſtile aliquid ea nocte futurum: verùmtamen tenuit Deus animos Catholicæ Religionis adverſariorum, ne quidquam nocte illa ab ipſo die attentarent, quô turbaretur populus cultui Divino intentus, uſque dum pro honore SS. ſolennitatis Catholicus Sacrorum ritus debite perficeretur.

Die Natalis Christi Dñi acerrimè oppugnat Monaſterium Millerus.

Meridie ipſo intonuit Millerus tormentis ab Aquilone, ac ferreos inde parieti Monaſterij globos ſic alliſit, ut multis in locis perforato pariete, nube quam excitârat pulverea ac tortuoſo globorum repercuſſorum volatu,

latu, per Monasterij porticus, & officinarum anfractus omnes, securitatem & aspectum habitantibus ademerit. Faces tunc ut plurimûm iactavit stuppeas canabe contortas, pice perfusas, & sulphure ac nitro cōfertas. Fundebant illæ flammas horrendas, præsertim quæ fistulis ferreis ita fuerunt accommodatæ ut quaquâ versus ignem & plumbum iacularentur, in similem malis granatis formam elaboratæ, quæ quia plures extra Monasterium, multæ intra illud in aream deciderunt, non ictu aut flamma, sed duntaxat tetri odoris gravitate aliquid molestiæ obsessis intulerunt. Omnium maxime terrebant obsessos globi ferrei concavi, qui diversas in partes Monasterij, ubi hominum multitudo consistere credebatur, e machinis ignē scintillātes proiecti, vehementiâ scintillationem citò sequentis flammæ, repente de pulvere tormentario intùs incluso conceptæ, cum summo

Ignes iaciuntur frequentissimè.

Globi itē ferrei cōcavi, vulgò Granaty.

 frago-

fragore disrumpebantur, & feriebāt frustis in omnem partem disiectis. Unus talium globorum ante culinam repertus est integer cassus igni, alter in area dissiliens sedecim tessełas in fenestra proxima fregit, & totidem in parietibus intimis apothecæ ictus inflixit. Sub vesperum tandem gravius tormentum fortissime Monasterij parietes quatiens, ignis vi ruptū oppugnationi finem fecit.

Iacula ab hostibus explosa in Castra cū impetu revertuntur

Vulgò spargitur, & est ab ipsismet hostibus sub tempus obsidionis in Castris & alibi à multis auditum, iacula ferrea tormentorum maiorum contra Monasterium ab hostibus explosa, resiluisse à muris frequenter, & forti impetu in Castra fuisse reversa. Id dum à multis in dubium vocaretur, G. D. Petrus Okrasa, qui illo ipso die Natalis Christi commeatum de Villa Dźbow in Castra detulerat, constanter asseruit, ultima illa explosione machinæ id fuisse factum, & per Castra omnia cum stupore

pore divulgatum, quod vi resilientis à superficie muri glandis ferreæ, & tormentum fractum fuerit, & ipsius librator occisus; sibique hoc inquiebat: verosimile visum ex indicio globi, qui circumferebatur vere Suetici; fuit enim tantæ crassitudinis, qnantæ in Monasterio pro illo tempore non habebantur; quod ei bene constabat uti familiari. Illud indubitatum est, à momento quo machina fracta est adeò potenter, ut ad unnm & alterum stadium grandia lignorum fragmēta cernentibus Monasterij propugnatoribus dissiluerint, amplius nec illo die, nec ullo altero, tormenti alicuius fragorem fuisse auditum, ut inde appareat, gravi, detrimentosa, & mirabili aliqua violentia oppugnationi Claromontanæ finem esse impositum, cùm præsertim globorum & pulveris copia suppeteret Suecis. Vesperi Millerus Claromontanis ita scripsit.

Admo-

Admodum Reverēdi, Religiosi, Ut & Illustres, Magnifici ac Generosi Domini.

Millerus expostulat Obsidionis solvendæ pretium.

VEndunt Nobis literæ Vestræ solito pro more, nil nisi fumum, fumo flammaq; dignum, dum loquuntur meras ceremonias in ceremonijs moram, in mora pertinaciam, quâ Regi tam potenti subiectionem, tamq; clementer gratioso obsequium detrectatis, eoq; ipso Regiæ Maiestatis Sueciæ oblatam gratiam in indignationem, præsidiumq; tutelare, in animadversionem ac vindictā severissimam cōvertitis. Quid faciamus præter id quod factum. Non intermisimus sanè Nostri quod fuit muneris pro Vestri omnium, Lociq; Sacri ad Regium institutum incolumitate promovenda; sed frontem silice duriorem tam Clementi Regi hactenus obvertitis. Quin ergo perditio Vestra ex Vobis ipsis, nullus saniorum est qui ambigit. En pro abundanti duplicem Vobis viâm candidè proponimus: Aut fortalitium, Vosq; omnes

in Regis ac Domini Nostri Clementissimi protectionem ac Præsidium hodie dedatis, aut Regiæ suæ Maiestati iuramento submissionis, obedientiæ, ac fidelitatis prius præstito, in debitam satisfactionem pro diuturna illa obstinatione, & damno per hanc toti regioni illato, simulq; in debitam imperij recognitionem, ipsissimæ Regiæ Maiestati Vos RR. DD. Religiosi quadraginta millia Imperialium seu Thalerorum; Vos verò Generosi, Magnifici, ac nobiles Viri, quotquot vestrum sunt in fortalitio, viginti millia Imperialium (ut summa sit sexaginta millia Imperialium) sine ulla mora ac refragatione solvatis. Sic Vobis missa obsidione, & de quietatione & pace sufficiciēter prospiciemus, simulq; Vos & Vestra omnia de securitate certificabim9. Sin minus, & Vos dilēma hoc tolerabile non actualiter solvatis, neq; in unā, neq; in alterā harū inclinetis, aut utrilibet annuatis ac subscribatis: ideoq;, omnē pacificæ trāsactionis conditionē excuti-

atis:

atis: scitote quòd licet nec verbum, nec ferrum, nec pulvis, nec ignis Vos mitigaret, tamē obsidiū Vestrum ac fortalitiū, nullo modo propterea penitùs solvendum; sed in confinio, & in circuitu trium milliarum, omnes Civitates, Pagos, ac Villas, simulq; omnes illorū omnium Nobilium, qui in fortalitio contra Regiam Maiestatem Sueciæ morantur, ipsiq; refragantur (quos nominetenus novimus cunctos) possessiones ac bona, direptionibus, flammâ, & igne funditùs devastanda; imò in cineres & favillas redigenda trademus. Vos ipsi neque in fortalitio perpetui, neque extra illud tuti existetis, sod pro tanta malitia & obstinatione Busiridis arâ, ac Perilli taurō digna, in posterum ubi ubi offendimini; non ære, sed corpore; non nomine, sed sāguine luetis; adeòq; æquali mensura pro merito tali retaliabimini. In Castris Nostris Czestochoviensibus die $\frac{15.}{25.}$ Decem: Anno 1655.

Burchard9 Miller Leytenant mpp.

Die sequenti, quæ Prothomartyri Stephano sacra erat, placuit Superiori Monasterij consuetudinem nationis Polonæ sequi; quæ amicos tunc honorare xenijs assuevit; urbanum ratus hostilem animum delinire muneribus. Misit itaque per nominatam superius Constantiam exempla duo Claromontanæ Imaginis historiam continentia, idiomate Latino & Germanico; ac aliquot Sacræ Iconis ectypa Generali Præfecto, & Comiti Wrzesczewic, una cum literis, quarum series fuit.

Loco pretij Imagines B. Virginis cum Historia Millero per vetulam mittuntur.

Illustrissime & excellentissime Dñe Domine Colendissime.

Ad literas Millero respondetur

Manifestatam literis voluntatẽ, quam longè commodiùs Illustrissima Dominatio Vestra Nobis ab initio aperuisset, illo enim tempore, pro posibili ad exsolvendum Nos faciliores invenisset rebus Nostris integris: Nunc autem, cùm iam bona Nostra bonorumq; proventus, partim ignis; partim

partim miles absumpsit, quomodo satisfiat voluntati I. D. V. non videmus, cùm nec sit quod redemi possit, nec quo redimatur. Rebelles certè non iudicemur Serenissimo Regi Sueciæ, qui penes Præsidium Nostrum Polonum cum Polono Præsidente relinqui ex iustis rationibus petijmus; repulsam passi sumus, cùm tamen & in hoc passu probandæ virtuti Nostræ locus meritô concedi debuit, qui Principibus nunquam rebelles fuimus (non enim sumus tanti) sed de Principibus studuimus pro Religiositate Nostra bene mereri, uti & præsenti Serenissimo Regi Sueciæ virtutèm, fidelitatemq; Nostram probatam fieri studebimus. Sed en quo iam devenimus sanè dolendum! & Nos Religiosi in profundū paupertatis sumus demersi, & Vos Illustrissimi DD. Loco huic Sacro, tota Christianitate celeberrimo, gravem iniuriam irrogâstis. Meliora de Nobis, & de Loco Sacro cogitet I. D. V. curetq; potiùs, ut Nos Exoratores

tores facti in loco tam venerabili, Divinam Maiestatem pro Illustrissima Dominatione Vestra deprecemur. Datum in Claro Monte die 26. Decembris. ànno Domini 1655.

F. A. K. C. M. P.

Illustrissime & Excellentissime Dñe, Domine Colendissime.

Non ad irritationem audaci temeritate, sed grati animi benevolentia ductus, mèmor scilicet beneficiorum Illustrissimæ Dominationis Vestræ, & confidentissimæ olim conversationis Nostræ confidentiùs scribo. Decetne Illustrissime Domine, virum Christiani nominis impugnare Ædes Christo consecratas? nunquid pro Castris Domus DEI *â pijssimis viris Divino instinctu fundatæ sunt, & non pro oratione? Multominùs decet Catholicum Te Illustrissime Domine agere contra locum hunc, Imagine Deiparæ, & in homines beneficijs* DEI,

Scribitur quoq; Comiti à Wrzesczewicz.

in tota Christianitate celeberrimum, in quo ipsamet I. D. V. eius benignam in se manum amplissimis est contestata pignoribus. Et nunc scito Illustrissime Domine, (quod enim scio loquor) Illustrissimam D. V. hic à casu lethali aliquoties Divina virtute servatam, credo per opem Virginis Beatissimæ, intuitu illius pijssimi affectus, quem olim in Locum Sacrum I. D. V. conceperat, & beneficiorum, quæ gratitudinis ergo hic deposuerat. Memor igitur beneficij servatæ salutis Illustrissime Domine contine manum, & DEI non irrites patientiam Nos verò Exoratores Tuos favore gratiosiori prosequere. Datum in Claro Monte die 26. Decembris, Anno 1655.

Illustrissimæ Dominations Vestræ

Exorator indignus

F. A. K. C. M. P.

Conti-

COntigit eo die, quòd Familia Cœnobij pro more in Patria visitato, ad gratulandum Natalis Christi Domini Festum cõvenerit, cum suorum officiorum instrumentis, solatium fidelis obsequij habitura. Præiverunt ijs hac in re Musici omnis generis ac instrumenti, qui primùm Superioribus Cœnobij, deinde alijs insignioribus e Nobilitate viris dulci melodia faustũ Christi Natalem gratulati sunt: tum alij quoque suarum officinarum & officiorum promptam & accuratam diligentiam sua supellectili sunt contestati. Tandem Præsidiarij milites subsecuti sunt, qui omnibus primùm solennitatem Festi tormentorum fistularumque ferrearum apprecati fragore versus Suecorum Castra obversi: deinde G. D. Stephano Zamoyski, Ensifero Siradiensi, eiusque filio cognomini suo patrocinium primi Martyris, & natalem utriq̀ue auspicatum detonuerunt ordine tanto; ut Sueci

Die S. Stephani Claromontani insolito modo & Natali Christi læti, Musica & explosionibus Svecos terrefaciunt.

tonitru audito, rei gestæ secundū militarem modum dexteritatem considerantes, e stativis in fugam versi confundi cœperint. Cuius ceremoniæ solennis causam exercitus Suetici Duces, cum relatione Polonorum haberent satis exploratam, in admirationem abrepti, ob tantam bellici apparatus abundantiam Claromontanorum, perire frustra tempus, & operam in oppugnatione Monasterij fatebantur: utpote, cui virorū in fistulis exonerandis exercitatorū copia in defensione iusta suppetat, & annonæ affluentia exuberet; quâ si laborarent obsessi, non liberet ijs tantæ Musicorum melodiæ indulgere, cum ea in luctu, & rerum necessariarū vitæ defectu sit importuna.

Hostium discessus. Nocte itaque concubia gravioris, armaturæ machinas ex stationibus deductas expediunt, diluculò autem in suam quisque regionem diversi abeunt, tanti agminis Duces. Millerus Generalis Præfectus Petricoviā,

Comes

Comes Wrzesczewicz Vielunium, Sadowski Siradiam. Dux Hassiæ Cracoviam reliqui Polonarum cohortium Magistri, in Maiorem Poloniam divertunt.

Faustiore iam die recreati Patres, rite peractis DEO gratijs, apertâ postridie Monasterij portâ, post tædiosum obsidionis squalorem in aprico ventilantes, salubrioris auræ haurire cœperunt beneficium. Eorum aliqui, quorum intereat, ut quamprimùm instaurarent annonæ copiam, possessiones ad Monasterium pertinentes lustraturi procurerunt: & cùm pagorum prædiorumque Conventus in ruinis & favillis vestigia tantùm invenissent, subditorum autem reperissent neminem, eò, quòd partim cæsi sint ab hoste, partim per Silesiam dilapsi. P. Prior Tabellarium expedivit Lubliniecium ad Perillustrem & Magnificum D. Andream Celari S. R. I. Comitem in Lubliniec & Radziatkow Liberum

Prædioru Monasterij subditorumq; ruinæ conspectæ.

Beneficentia Comitis Celari.

Baronem ſignificans á Claro Monte hoſtem receſſiſſe, ſimulque petens, ut pro uſitata liberalitate ſua, alimẽtis & rebus alijs diverſis Monaſterij neceſſitati provideret. Eſt vir antiqua generis Nobilitate conſpicuus, & humanitate paucis Heroibus conferendus; quod autem æſtimatione maxima dignum eſt, Catholicæ Religionis à Maioribus acceptæ ſtudioſus propugnator Monti Sacro addictus, ut quod olim Obededom Domus Arcæ Fœderis debuit, hoc ille totum Claromontanæ Virgini ferat in acceptis, tanquam omnium ſuarum benedictionum fonti. Hic cõplures currus annona onuſtos ad Mõtem Clarum tranſmiſit, & ſolutæ obſidionis beneficium Patribus pro eo quo ipſos complectitur cãdore, perquam voluptuoſa benevoli animi propenſione gratulatus eſt, conſolationis per Deiparam Virginem partæ primus Encomiaſtes.

Ut verò circumquaque divulgatũ eſt ho-

est hostem à Clari Montis obsidione recessisse, animorum propensione & beneficentia de Loco Sancto bene mereri certantes, ubertim frumenti & omnis commeatus necessarij copiam Conventui ultrò providerunt Viri beneficentissimi. Illustrissimi DD. Stanislaus de Warszyce Warszycki, Castellaneus Cracoviensis, & Paulus Germanus eius, Palatinus & Generalis Terrarum Mazoviæ. Eorum exempla imitati sunt Generosi & Magnifici DD. Christophorus Zegocki, Gubernator Babimostensis, Sebastianus Bogdanski, Stephanus Iackowski, & alij multi ita, ut & alimentorum apparatu penu Monasterij pro reliquo anni decursu sufficienter instruxerint, & bobus ac ovibus greges prædij instauraverint. *Beneficentia Nobilium in Locum Sacrum.*

Quid verò tunc Patres Claromontani aliud cogitare poterant, considerantes tantam hostium molem, in perniciem rei Catholicæ horrendo impetu congregatam suspenso naso

 dilabi,

dilabi, & hostem de Regni Poloniæ victoria insolentem ac superbum, de mœnibus cachinnis ac ludibrijs obsessorũ derideri? præterquam, quòd Magnæ Dei Parenti placuerit hostes hinc decedere, ubi asylum protectionis suæ ac beneficentiæ nationi Polonæ ipsa constituisset; ut Mons Clarus Częstochoviensis illustriores Orbe universo radios tam gloriosi miraculi evibraret, ad perpetuam hæreticorum confusionem atque ignominiam, quà moniti condiscant, frustra se in oppugnatione Sacrarum Imaginum singulariter gratia Divina coruscantium certamen suscepisse, nihil aliud, quàm apud posteros temeritatis sacrilegæ notam, & tandẽ vita præsenti defunctos, æternam nominis labem, & animi corporisque pœnam consecuturos.

Obsidio Clari Montis solius Dei beneficio soluta.

Profectò inter admiranda, excelsæ Numinis Opt: Max: dexteræ opera, beneficij tanti magnitudo censerì debet: quî enim fieri potuit, ut septua-

ptuaginta non amplùs Religiosi, caterra imbellis, neque militaribus exercitata studijs, tantum robur ininduerint animo ut cùm quinque Nobilibus Polonis, & eorum familia modica, necnon cum centum sexaginta Præsidiarijs peditibus, quorum pars maior ex agrorum cultoribus sumpta fuit, tanto exercitui resistere auderent? nisi Deus ipse, qui magna fecit Matri suæ, locum cultui suo dicatum protecturus, mentem eam Religiosis indidisset, inditamque inter trepidantium cordium procellas fovisset immotam. Nam quantumvis aliquoties titubarent aliqui animo, re tamen sacrà peractà, ubi ad conclave arcanorum consiliorum esset perventum, omnes unanimi consensu, viritim rogati sententiam, morti se potiùs atrocissimæ offerebant ab hostibus Deiparæ Virginis, & Ecclesiæ sustinendæ, quàm ut Locum Intemeratæ Matris honori Sacrum, blasphemorum pedibus hostium, calcari permitterent.

Audax visa est multis e Nobilitate Religiosorum temeritas, qui cùm redactam in hostium potestatem Patriam, Arces munitissimas occupatas, Metropolim totius Regni Cracoviã, omnemque exercitum hostili potentiæ subiectum viderent, tamen se dedere nunquam in animum induxerunt, fortiter sustinentes æque hostis insultus ac linguæ petulantis cavillos. *An* inquiebant aliqui, *Othomanica auxilia expectatis Patres?* verùm fidere se non humanæ opi, sed Dei, cuius hæc causa esset potentiæ ac protectioni; paratos sanguinem vitamque honori Divino profundere, ut fides illibata Deo, Patriæ, ac Regi servaretur, quantùm erat in se respondebant.

Improperium singulare RR.

Perennitas memoriæ sit cum laudibus amplissimis VLADISLAO IV. Potentissimo Regi Poloniarum, qui divinitus præscius tanti periculi Patriæ, Locum hunc Sacrum in honorem Deiparæ Virginis, munivit

propu-

propugnaculis magno sumptu, & ad munimenta eius perficienda, gloriosissimo Principibus præivit exemplo. Cuius non segni passu sequitur vestigia Frater Germanus Serenissimus IOANNES CASIMIRUS Rex pijssimus, cum sua Consorte religiosissima LUDOVICA MARIA GONZAGA, Regina Poloniæ, & Ducissa Niversi & Mantuæ. Qui ut didicerunt arcta Monasterium Claromontanum obsidione teneri, generosissima quæque virorum pectora in eius defensionem præmijs, favore, dignitatibus, auro argentoque signato, & pretiosissimis monilibus invitare non destiterũt. Magno animo plerique operam fuerunt polliciti; difficultate tamen legendi exercitus cùm per pacta Sacræ Cesareæ Maiestatis FERDINANDI III. cum Suecis inita, in Imperio militẽ conscribere nefas essèt, atque id in Patria fieri nulla ratione posset cuius omnes vires & viri essent in po-

SS. Regis & Reginæ solicitudo circa defensionem Clari Mõtis.

testate

testate hostis, doluerunt se tam sancti piæ voluntatis propositi, non posse fructu gloriari. Versabatur alijs ob oculos nuper imperio formidabilis Suecorũ potentia, quam victrices graviorũ hostium aquilæ Polonæ calamitate præsenti exaggerabãt. Alij credẽtes Clarum Montem in potestatem Regis Sueciæ venisse, quod ipsi hostes in vulgus sparserant, inutili (ut putabãt) officio renunciarunt. Alij quod inaudivissent obsidionem solutam, an hæc ita essent, quæ rumore populi circumferebantur, examinare nihil pensi duxerunt. Duo tãdem Ductores agminum, G. D. Christophorus Zegocki, Aviopontanus sive Babimostensis Gubernator, & G. D. Stanislaus Kulesza, zelo Divini honoris accensi, & S. R. Maiestatis solicitudine adducti, opem obsessis laturi veniebant. Verùm enim verò cùm tanti hostium cunei essent perrumpẽdi, post felices aliquot cum ijs conflictus, non nisi decima die ab ob-

Veniunt in subsidium Monasteio Ductores solutá obsidione.

ab obsidione soluta, ad Montem Clarum pervenerunt. DEO (creditu pium est) sic ordinante, ut montibus miraculis olim Divinis illustribus, in Polonia etiam Mons Clarus posset accenseri, singulari solius DEI protectione ad preces Deiparæ defensus, ne ob partam in tantis periculis salutem, daretur ullus cuiquam hominum locus gloriandi, vel saltem illā superborum iactantiam usurpandi: *Manus nostra fecit hæc omnia.*

Clarus Mōs miraculosè defensus

Ipsorum hostium testimonio perspicuum est, eam defensionem Divinitus evenisse: nam G. D. Grodzicki, S. R. M. armaturæ Præfectus, & alij testati sunt, non aliam caussam recessus à Monte Claro Millerum in Castris dedisse, quàm quòd mulieris gravis sibi adstantis, verbis & vultu minaci fuisset exterritus. Unde inter Suecos sermo increbuerat, Millerum à muliere seductum pretio Monachorum conducta, obsidionem solvisse. Erat verò vox in populo commu-

Millerū vi su mulieris exterritus.

communis, eum à visa muliere seriò monitum, ut ab obsidione desisteret, alioqui cum toto exercitu internetione delendum.

Adstipulatur huic narrationi Sanctimonialium Ordinis Sancti Dominici literæ, Petricovia missæ ad Sorores tunc in Claro Monte commorantes, quarum contenta sunt. *D. Millerus diligenter & attentè fuit cõtemplatus in Templo nostro Imaginem Claromontanæ similem, & cùm aliquam parvam donari sibi eiusdem exempli petÿsset interpres illius, donatam ipse Millerus ab interprete recepit*, ut facilis coniectura esset, eum visionis nocturnæ ideam an Imagini similis esset studiosiùs speculatum fuisse! Nam eædem Professæ Petricoviæ Virgines, Admodum Reverendo Patri Provinciali, cuius est Conventus Częstochoviensis, fideliter postmodum retulerunt, uti ex ore ipsius Milleri acceperant, cùm de manibus interpretis Imaginē contempla-

templaturus recepisset. *Nullo modo,* aiebat ille de Imagine, *similis est Virgini, quæ mihi apparuit, & tormentum contra me sua manu direxit, sed & in terris similem forma videri non est possibile. Cœleste quid & Divinum, quod supra modum exhorrui, in augustissimo eius vultu reluxit.* Redeo ad contenta literarum. *Asserebant & illud Sueci, quòd aliqui eorum vidissent ipsam (scilicet Mulierem) super muros tormenta dirigentem, & necessaria defensoribus arma super vallum stantibus propria manu subministrantem. Latomis etiam cuniculos agentibus, rupemque incidentibus, apparuisse annosum Senem, qui eos moneret, ut ab inani molimine abstinerent, septenni etiam labore non superando. Atque his visis exterritos se ab ulteriori obsidione discessisse,* quod & G. D. Alexander Strzałkowski ex ore Suecorum sibi auditum, sub onere conscientiæ fassus est coram Patribus.

DictũMilleri de visa sibi Muliere.

Mulier à Suecis super vallum Monasterij visa.

Vir annosus apparens, arguit lapicidas.

Genero-

Idem Vir annosus à Nobili muliere visus in somnis.

Generosa Dña Iaroszewska eadem tempestate, visam sibi similiter viri grandævi speciem narravit, qui se bene sperare iuberet, brevi Deo miserante obsidionem solvendam, hostemque à Monte recessurum. Pater interim (quem nomine appellavit proprio) sacris operaretur albo apparatu, ad aram anguli dextri ab ingressu templi. Non alium Senem apparuisse potuimus interpretari quàm Sanctum Nostrum Patriarcham PAULUM Primum Eremitam, cuius honori altare illud dicatum est. Quam speciem Senis visam à latere Mulieris super muros apparentis, & iacula manu retorquentis se à Suecis accepisse testati sunt, GG. DD. Ioannes Więckowski, & Matthias Węgierski, Nobiles Poloni.

Mulier super muros Monasterij visa, exanimabat Suecos.

Retulit quoque fide interposita Sacramenti, tacto pectore Pr: Blasius Vadovius, Prior Wieruszoviensis Ordinis Nostri, quòd in domo cu-

iusdam

iusdam Civis Wieruszoviensis mensæ adhibitus Suecorum, Georgij Eichner, & Arentij Lukman Commēdantum, ab ore ipsorum sacrilego hanc blasphemiam exceperit. *Quænam* (inquiebant) *est in Vestro Monasterio Czestochoviensi saga, quæ cæruleo amicta velo, sæpiùs egressa Monasterio, muros obambulabat, quandoq; super illorum fastigia residens, ad cuius aspectum multi nostratum concidebant exanimes, ita, ut ea prodeunte, vultum demittere ac operire oculos debuerimus.*

Idem tum asseverabant, & alij plerique primarij Copiarum Præfecti mensæ accumbētes. Ex quibus nonnulli subiungebāt exprobrantes. *Vestri Monachi sunt maleficiorum studiosissimi. Hem! nostrum Commilitonem ita incantaverunt, ut ab ipso temporis momento, quo contra Templum fistulam explosit ferream manum extensam teneat, nec eam ullo modo valeat contrahere aut flectere* aliquor-

Miles Sueticus contra Capellam B. Virginis explodens obriguit.

aliquorsum; imò totus corpore rigidus, neque ipse posit equum ascendere, nec descendere, necesse ideò habuimus, veluti terræ inutile pondus, cum erecta sic manu, quemadmodum fistulam direxerat Lesnam ablegare. His addidit P: memoratus, quòd cùm antea sæpissime in Sanctissimam Virginem DEI Matrem, Sueci horrendas fœtentibus buccis, vomerent blasphemias, postquam Częstochovia redierunt, mitiores extitisse: nec aliquid simile ab eis ampliùs auditum.

Generosus Dñus Nicolaus de Rusko Bielawski, narrationem Suecorum monimentis literarum propria manu posteritati, ad memoriam perpetuam ita consignavit. *Milites regiminis Sadowski, qui Officiū in Exercitu Suetico* (ut vocare Germanis mos) *Colonelli gessit, in Villam meam* Golina *nuncupatam, Districtus Costensis, à Monte Claro regressi, descenderant: ex quibus domi meæ bene habitis cùm sciscitaret, quid Czestocho-*

ſtochoviæ ageretur, & in Monte tanto exercitu cincto quos haberent ſucceſſus? reſpondebant: frequentiùs ſibi apparuiſſe candido amictu Perſonam quandam è Monaſterio prodeuntem, & diſtrictum gladium adverſus Caſtra vibrantem, quam intuitus aliquis corruebat exanguis Libitinæ victima. Et eſſe compertum ab excubijs nocturnis, quadraginta milites hoc infauſto ſpectro exterritos animas dediſſe.

Perſona in albo veſtitu cum ſtricto gladio procedens ex Monaſterio.

Iterùm cùm eundem Nobilem Officij cauſa viſitaſſent, narrabant, quomodo ipſi vidiſſent *Mulierem cæruleo theriſtro veſtitam, contra quam cùm duo milites Sileſij, fratres germani de Gerlachowa cognomēto* Dudziczowie, *longiores tubos exploſuri collimaſſent, ipſorum alteri faciei tubus ita inhæſit, ut divelli nequaquam poſſet, ſed excindi à Chyrurgo debuerit, alter duritie lapidi ſimillima toto corpore obriguit, quos Sueticus exercitus ſecum abduxit.* Hoc ab ijs iureiurando in-

Milites explodentes contra viſam in muris mulierem, puniuntur divinitus.

terpoſito affirmatum, prædictus E-ques Claromontanis perſcripſit.

Sueci viſu Mulieris, ab expugnatione Monaſterij deterrentur.

A plurimis quoq; Suecorum ſe audiviſſe teſtatus eſt ſupranominatus G. D. Strzałkowski, vir doctus & maturus, Maioris Poloniæ Incola, quòd conſpecta Mulier in muris Monaſterij, Suecos aut viſu terruerit, aut denſa quadam obvoluerit caligine, cùm maxime vires ad expugnãdum Monaſteriũ intenderent. Quod idem ſe à Polonis militibus, quos cùm Domino Wolph interceperant Sueci, accepiſſe, viri graves & fide probati Cives Częſtochovienſes retulerunt.

Mons Clarus inter nebulas fallit oculos Suecorũ

Multi item viri Nobiles fide bona conteſtati ſunt, inter narrata Suecorum dę obſidione Montis Clari, hoc ſingulari obſervatione dignum ex ore ipſorum fuiſſe exceptum. *Sæpiùs* (inquiebant illi) *expugnationem Monaſterij apparatu tormentorum nobis aggredientibus apparebat nebula, quâ Mons involutus umbra fallaci, intuen-*

intuentium eludens aspectum, videbatur cum Monasterio in altum aëris exporrectus, quò cùm dirigeretur ictus machinarum, iacula ad conceptũ in aëre scopum proiecta, supra Monasterium innoxio cursu ferebantur. Quandoque autem per eandem nebulæ interpositionem, errantibus similiter oculis cernebamus Cœnobium in humili colle positum: Directores proinde nostri, caliginis opacitate decepti, cùm fistulas tormentorum contra umbram exploderent, globi ante mœnia Monasterij à Montis radice excepti humum feriebant tunc gelu constrictam, & inde resilientes in aërem, reassumpto impetu pellebantur. Placuit Divinæ summæ bonitati, ad salvandum cõfidentes in se per Pijssimæ Matris suæ interventum, antiqua revocasse miracula, Montemque Sacrum protexisse in columna nubis, ut de eo notum sit illud, quod in Psalmo dicitur: *Mons in quo beneplacitum est habitare* DEO.

Multa alia miracula fuerunt, quæ tacentur ex ratione.

Pauca hæc ad evidentiam defensi servatiq; Montis Mariani manu Dei opitulantis exempla rerum mirandarum, descriptioni Claromontanæ Obsidionis inserenda censui. Plura prodigiose facta, literisq; aut sermone hominum celebrata de eodem obsidio, dum ad aures perferrentur, æstimes velim prudens Lector, nihil hîc pro loci existimatione à nobis curiose quæsitum: satis esse ad nostrum propositũ, imo & ad nomen celebre loco faciendum putavimus, si constet oppugnatum Montem Clarum præsidio SS. Reginæ cœlestis innixum, omnium periculorum extitisse victorem. Expungantur (quidam Procerum audacter locutus) memoria hominum, & quæ nunc facta conspicimus, & quæ aliquando in Monte hoc ad ampliandum suæ Divinissimæ Matris honorem Altissimi manus patravit memorabilia, maneat verò unicum hoc Mons Clarus tutela MARIÆ inter cineres fumantis

mantis Poloniæ ſolus illæſus: ſolus reviviſcentis Regni ſaluti ſervatus: ſolus confundendæ hoſtium poten-tiæ relictus integer, ac inter ruinas Urbium & Caſtellorum omni hoſtiū impetuoſo furore ſuperior. Omnem proinde Regno Poloniæ integritatem, publicas privataſque Reipublicæ for-tunas, Eccleſijs cultum DEI & avi-tas immunitates ſervatas reſtitutaſq; cogitemus ope ſolius à Claro Mon-te MARIÆ, ut iam meritiſſime Magnorum iudicio dici debeat: Clypeus Regni Poloniæ Clari Mon-tis MARIA.

Legatus Moſchovitici Principis viſitat Clarū Montem.

Longe lateque Mons Sacer ſuæ claritatis radios ex eo tempore dif-fundens, recenti Divinæ protectionis beneficio, diverſarum nationum po-pulos, ac infenſas Regno Poloniæ gentes, ad amorem Supremi Numi-nis, & eius Diviniſſimæ Parentis ve-nerationem illexit. Documento eſt magnus Moſchorum Princeps Alexius Michałowicz, cuius Legatus Ioannes

Iewlew ſuæ Serenitatis Pincerna, pacem paulo ante compoſitam, ob Provincias Smolenſcenſem & Severienſem, in eadem ſæva Reipublicæ Poloniæ tempeſtate, à Ducatu Lituaniæ ad Dominum Moſcoviticum armorum vi avulſas, cum Rege CASIMIRO ſtabiliens, obtentâ à Rege licentiâ viſitandi Częſtochoviam, & S. Deiparæ videndi effigiem, Regio comitatu ſtipatus, nomine & mandato ſui Principis Montem Clarum aſcendit, & cum magna præſentium admiratione, primùm in templo ad aram maiorem, tum & in Capella ad Altare Virginis Beatiſſimæ, auguſtâ Sacræ Imaginis intuitus Maieſtatem, more ſuæ gentis profunda cervicis inflexione, & manus ad terram demiſſione, ſe ſuúmque Imperium Glorioſæ Virginis patrocinio ſubmittens adoravit. Multa tum prænominatus Hoſpes, mente & oculis intenſe ſpeciem Imaginis perluſtrans, ex induſtria percontatus eſt à Patribus &

Viris

Viris ex Equestri ordine insigniori-bus, de omnibus exacte cupiens informari. *Istané est corruscans miraculis Gloriosissimæ Christi Parentis Mensa & Imago? cuius arte manuvé facta? à quo tempore hic consistens? unde, qua occasione, & à quo huc deducta? Cicatrices vultui impressas quomodo contraxit? quibus clara miraculis? Altare ipsam sustentans tam magnificum, cuiusnam opera & munificentiâ extructum? in statuis & reliquis operibus, quæ intemeratæ Virginis onerant aram, verumnè sit ac purum argenti metallum? quid causæ sit, quòd Religiosi loci huius niveis vestiantur Cappis, & non potiùs aliorum exemplo ascetarum, uti & Græci ritus nostri Monachi faciunt, nigro induantur colore.* Et in his quæsitis sufficienter edoctus, e Sacrario Virginis Sanctissimæ interiorem Basilicæ ornatum inspecturus procedens, splendorem ibi exedrarum intuitus, statuas in ijs vitæ

Quæsita Legati.

& mysteriorum Christi, affabre Sculptorum artificio elaboratas, tum & beneficiorum, quæ miraculosa DEI manus præter rerum ordinem, supplicibus suis in Monte Claro præstitit, coloribus egregie adumbratas singulorum quid significent indagãdo rationes, accurate lustravit: Solennes quoque Sacrorum apparatus, Sacram Mariani Sacelli supellectilem, atque pretiosiora Divini ministerij armamenta, & donaria in auro & argento, gemmis & lapidibus, exquisitis distincta, honori Sacratissimæ Virginis in perpetuum reposita, cum ingenti oculorum & animi delectatione, fervorem inde pietatis Catholicæ, ac multam in cultum Augustissimæ Virginis Catholicorũ propensionem coniectans, studiosissime contemplatus est. Requirens verò diligenter, à Superiore Monasterij impetravit librum de origine & miraculis S. Claromontanæ iconis, necnon ectypum eiusdem depictum super lin-

Oblata Imago Principi Moscorũ per Legatũ cũ Historia Imaginis Sanctæ.

per lin-

per linteum æqualis prototypo mensuræ, ad sui principis singulare solatium, quod hinc expectat: *Religiosissimus enim est,* inquiens, *& tenerrimus Christiparæ cultor.* Ipsum insuper, & se, Religiosorum recommendans orationibus, subiecit: *Nihil hic est ritibus & Religioni Nostræ contrarium, Vestra Religio ad nostram proxime accedit, & si quid exiguum est, in quo discrepent, facili negotio posset componi. Porrò quæ sæpiùs dicta audivimus de S. Czestochoviensi Imagine, parum apud nos habere videbantur momenti, nunc verè quæ didici, altiori habebuntur loco, & Princeps ac Dominus meus Clementissimus, postquam Imaginis miraculosæ istius, ac gestorum hic rationes, ita ut vidi & audivi, à me plenè acceperit, Religiositatem suam, & pium in Christi Matrem affectum, Regijs, ijsq; amplissimis muneribus, Sacræ huic domui certò contestabitur.* Sic de Claro Monte à fulgentissimâ Stella Ma-

Verba Legati Moschovitici in discessu.

ris vi-

ris vibrati radij remotiſſimis Septẽtrionalibus oris illuxerunt. Approperent utinam DEO miſerante tempora, quibus Orbis Criſtianus & ALEXANDRO VII. Univerſali Ovilis Chriſti Paſtori aggregatum gregem ampliſſimum, & IOANNI CASIMIRO Regi Noſtro Potentiſſimo, ſplendidum de tenebrarum poteſtaté triumphum congratuletur.

Impietas Suecorum in Clarum Montem.

Gens impia Suecorum execrandis Calvinianæ ſuperſtitionis involuta tenebris, acerrime Orthodoxam exoſa veritatem, diffuſum à Claro Mõte iubar torvo ſuſpiciens obtutu, quaquà via poteſt extinguere, ſatagit proterve. Quia verò ad exterminium Religionis Catholicæ in Poloniam hoſtiliter congregata, ſuorum multis millibus cinctum Montem Sãctum, horrende igne & ferro ſæviens, demoliri nequiverat, ad extinguendum in Orbe famam, & nomen eius, commentitijs traditionibus de fuſò exercitu Polono, & de Monte

Claro

Claro Częstochoviensi expugnato, Amsterodami, & in alijs pluribus locis typo impressis, orbem implevit. Exēplar huiusmodi literarum Sacræ Reginali Maiestati ex Gallia missum, ad confundendam gentis impietatē poni hic placuit.

Fabulosa victoria Suecorum.

VICTORIA REGIS SUECORUM,

De cæsis Polonorum viginti millibus, & excidio Czestochoviensi.

Desumpta ex literis Commendantis Suetici Częstochoviensis, de data Częstochoviæ die 23. Aprilis, Anno Domini, 1657.

REx Sueciæ habito consilio Sandecij cum Rakocio, auctus confœderatorum viribus, suoq; Cracoviâ præsidio evocato, movit adversus hostem, Castra eius, quæ quinque milliaribus Cracovia dissita, quinquaginta millia hominumcingebant, invasurus. Itaque aciem heroicâ industria & dexte-

ritate

ritate instruens, Generalem Antoniũ cum quindecim millibus Cozacorum, Pinczoviam primùm expedivit, ut fugientibus hac & illac insidiaretur Polonis. Bakosz Gaborem verò decem millibus equitatus ferentarij præfecit, qui cùm advertisset Lubomirscium viginti millibus stipatum, Regi Sueciæ cominus insultantem, in eum acer irruit: verùm acriori Polonorum impetu repressum, & attritum, iussu Regio Generalis Wirtius auxiliaribus decem millibus Equitum Ungarorum & Dacorum, adeò feliciter sustinuit, ut Lubomirscius plurimis implacabili sævitiâ Ungarorum amissis, cum exigua suorum manu fuerit coactus è campo Martio in Castra reverti. Rebus sic stantibus, Sacra Maiestas & Rakocius, cum toto exercitu & ignito armorum apparatu, progrediebantur adversus Castra Polonorum, intrepido vultu tormentorum maiorum octo, minorum verò plurium excipientes ictus, quibus Czarniecius ex eminentiori

tiori collis vertice repellere nitebatur Confœderatos Principes, & potissimùm Regem Sueciæ; qui cûm dextro Rakocium, Valdekium sinistro lateri præposuisset, aciei reliquæ ipse præfuit. Primus Czarniecius cum tribus millibus hastatorum descendēs in arenam, postquam à Sacrà Maiestate iteratâ tormentorum explosione signum accepit, ante suos hastatos universamq; Nobilitatem Generosè constitit, & Transylvanos eâ animi fortitudine aggressus est, ut se prælio subducere fuerint compulsi. Porrò Rex Sueciæ, omne illud Polonorum robur, totamq; belli molem, quâ iam dextrum latus fuit debilitatum, tenuit fortissimè, fugientibusq; revocatis, trepidantes eorum animos exemplo suo ita confirmavit, ut prælio redintegrato, leonum adinstar hostem aggredientes dimicaverint. Sed neque Polonis deerat animus: qui quidem primo congressu secūdò certabant Marte, eò, quòd a Suecis ictibus tormentorum

torum

torum non possent feriri; verùm peditatus hosti victoriæ palmam præripuit; nam Czarniecius ictu sclopeti saucius, postquam è conflictu secessit, eum reliqui Commilitones secuti sunt: omnibus rebus suis, atque commeatu Castrensi prædæ relictis. Generalis Lubomirscius invaserat sinistrum, cui Comes Valdekius præfuit; verùm hic associatos habens suis cohortibus Cozacos, ita strenuè repressit Lubomirscium, ut retro abiens, profugus in Castra se cum suis receperit; quos & ipse sequi necesse habuit, & Antonius cum suorum quindecim millibus extrema eos cladè affecit. Cæsa sunt Polonorum viginti millia, paludibus nonnulli uliginosis suffocati, plerique in Vistula submersi miserè perierunt. Suecorum, & potissimùm transylvanorum occubuerũt tria millia. Confecto feliciter prælio, prædaq́ iuter se divisâ. Rex Sueciæ in eodem victoriæ campo, solennes sequenti die instituit preces, consonis

vocibus

vocibus Te Deum laudamus decantatum, gratiarumq; actiones Supremo Triumphatori Deo sunt persolutæ. Rebus sic peractis Czestochoviam duxit Copias, Castraq; ibi decima sexta præsentis metatus, Fortalitij deditionem à Polonis per tubicinem requisivit. Cùm verò mortem potiùs oppetere, quâm servitutis iugum pati velle, iteratò & ultimò responderent Poloni, adducuntur illicò tormenta, & duobus integris diebus muri quatiuntur, sed latè extructis innixi vallis moveri loco nequiebant. Tandem eriguntur ad mœnia scalæ, & extremis viribus utrinque certatur. Obsessi arcendo accessum igneis, piceis, & lapideis missilibus, ducentos ex nostris primo impetu peremerunt. Cæteri nihilominùs creberrimos ictus virili excipientes pectore, per scalas murorum altitudine superata, leti fortalitio potiti sunt, armataq; manu aream ingressi, nulli sexui parcendo, Sacerdotes insuper & Religiosos truci-

cidarunt. Quindecim tinæ auri repertæ, thesaurus argenti & pecuniæ ingens effossus argenteæ quoque Imagines in Ecclesia victoribus in prædam cesserunt. Hac die Sueciæ Rex unâ cum Rakocio, hinc proficiscitur Zamoyscium versus, illud obsidione cincturus. Quo expugnato S. Maiestas, in Prussiam cupit reverti.

Effrons Meretrix Babylonica eò impudentiâ processit, ut pro libertate insanæ conscientiæ, proterve magis quàm libere, imposturis & mēdacijs audeat lucidissimæ oggarire veritati. Insolens cavillator, cui celebre nomen victoriæ & officij Commendantis Częstochoviensis pro Rege Sueciæ, comminisci libuit; quàm strenue hominis impudentis imaginem expressisti, dum in conspectu Solis, cum inclytæ gentis Polonæ, & Loci S. iniuria calumniose ausus es tibi pulcherrimum nomen Victoris turpi mendacio fabulosi conflictus mercari: renuis in apertum venire dete-

detecto nomine, ne quis sis deprehendaris; filius nempe tenebrarum, tenebrosæ lupæ Hæreseos es. Solem proinde intueri nequis, & in lucem filiorum Lucis prodire, ipsa te convincente mēdaci conscientia trepidas. Vivunt invicti gentis Polonæ Heroes; vivunt generosa militum Poloniorum pectora, quos ô homo impudens mendacis linguæ tuæ gladio mendaciter perdidisti, & quidem vivunt feliciter, & sibi, & Patriæ, dum forti animo erigentes Trophæa, gloriosam de hostibus suis victoriam prosequuntur. Stat Mons Clarus Częstochoviensis, & eius Cœnobium, cultui Dei Matris Virginis dicatum integrum, & immortale impietatis Sueticæ monumentum. Stat apex fortitudinis Polonæ sæpiùs quidem gravissimis tentatus oppugnationibus, nunquam expugnatus. A Monte hoc confœderati & impie coniurati Orthodoxæ hostes Ecclesiæ, cuncti turpissime dissiluerunt, nihil

ſolatij de ſuis conatibus, præter confuſionem & ignominiam perpetuam reportantes.

Millerus revertitur & aggreditur iterum Częſtochoviā cumComite Wrzeſczewicz, & Sadovio.

Torſit non mediocriter animum Milleri, exprobratum ſibi à Commilitonibus, Officiorum potiſſimùm Præfectis, ſe deluſum præſtigijs Monachorum, ſtationē expugnandi Monaſterium deſeruiſſe; imò fama ferebat, paſſim ab ipſo Rege Sueciæ acriùs obiurgatum, quòd unam caveam, ſive gallinarium (ut vocabat per cavillum) tantus ſcilicet Dux, tanto tempore, tanto exercitu, nequaquam expugnaſſet! cùm Poloniæ Metropolim Cracoviam, breviore intervallo ipſe Rex ad deditionem adegiſſet, totumque pene Regnum, Sceptro ſuo ſubegiſſet. Itaque coniunctis iterum Copijs cum Comite Wrzeſczewicz, & Sadovio aliquot cohortium Præfecto, Caliſſio regreſſus, tria millia militum ducebat. (Ea eſt vel militaris famæ cupiditas, ut illa quis tentare audeat, quæ maiore ante ap-

paratu

paratu se non posse consequi perspexit; vel hæreseos protervæ pertinacia, ut Divinæ potentiæ admiranda opera, præstigias vocitet, ac cœlitùs profecta salutis remedia, cacodæmoni attribuat) cùmque Wilkowieciúm pervenissent 4. Kalend: Februarij Anno sequenti, nimirum suprà Millesimum, Sexcentesimum, Quinquagesimo Sexto, placuit ut Sadowski Superiorem Clari Montis de suo adventu certiorem faceret.

Sadovius scribit Priori Clari Montis de reditu hostis.

Magnifice Domine Prior, & Amice benevole.

VTi semper amicè cum Vestra Dominatione vixi, ita & nunc testificandæ amicitiæ occasionem accepi, significare V. D. quòd Excellentissimus D. Generalis Miller, similiter & Excellentissimus D. Generalis Dunclas, ex mandato Regis Suecorum hûc cum armatura veniânt. Rex enim Serenissimus pace cōposita cum Duce Prussiæ, vult, ut totum Regnum Poloniæ

ſuæ ſe ſubmittat ditioni. Quia verò Rex Sereniſsimus benè novit, Veſtro inſtinctu factum eſſe, quidquid Wieluniј factum ſit; & quòd illi latrones in Veſtro Monaſterio refugium habeant. Ideò vult nullum eis patere locum, in quo refugium habere poſsint. Proinde, ſi ſub protectione Sereniſsimi Regis Suecorum VV. DD. manere volunt, confidentiſsimè Krepicium veniant ad Excellentiſsimum D. Generalem, fiet enim hoc cum conſolatione Veſtra. Quòd ſi non veneritis, & reſolutionem quantocyus non dederitis, peditatus cum armatura admovebitur. Dat: Wilkowieciј die 29. Ianuariј, Anno 1656.

Veſtræ Dominationis
benevolus Amicus.

Venceslaus Sadowski
mpp.

Sequi-

SEquitur è vestigio præmissas literas agmen quingentorum militum, qui per avios saltus exploraturi statum Częstochoviensium pergentes, concurrerunt cum triginta Claromontanis, quos similiter versus Kłobucko exploratum miserant duo illi supranominati Ductores, qui tum recenter exciso Wielunensi ducentorum Suecorum præsidio, intra Clari Montis penetralia, cum suis agminibus se receperant prædâ onusti. Et cùm Claromontani in conflictu ægre sustinere possent hostem numero superiorem, paulatim cedentes, e sylvis in campos Monasterij eductum, dextre tormentis obiecerunt incautum. Atque ita ut primùm venerunt in apertum oculis speculatorum subiecti tormẽtum Propugnaculi Septemtrionalis explosum, plerosque hostium equis & vita deiecit, reliquos timore correptos in fugam ita dispersit, ut abijcerent sarcinas, quò commodiùs currerent de grandi Polono-

Wielunij cæsi Suecorum ducenti.

Sueci cum Millero à Claro Mõte terrore fugati.

lonorum exercitu Præfectos ſuos admonituri. Vix nuntium audivere Duces, eàdem nocte de ſuis ſtationibus moverunt Centurias, & die ſequenti trepidantes, turbatis agminibus Wielunium uſque pervenerunt.

Comes Wrzeſczewicz aggreditur quartò Monaſterium.

Superior Milleri fortunâ videri voluit Comes Wrzeſzczewicz, proinde nactus opportunitatem, ut rebatur, extremo Bachanaliorum die, quà libentiùs indulgeri ſolet genio, cum duobus millibus militum, ex Præſidijs Krepicenſi, Wielunenſi, Siradienſi, Petricovienſi, Pilecenſi, Ogrodźinenſi deductis Kuleſzyanas Copias in Villa Częſtochowkà mediâ nocte aggreſſus eſt pridie Kalend: Martij. Verùm ab excubijs adventantis hoſtis admoniti Kuleſzyani, ad Monaſterij foſſas recurrerunt: & quãvis per noctem obſcuram ſecuri latuiſſent, maiori tamen ſecuritate recreati ſunt, aliquot ictibus tormentorum Suecis à mœnibus ſubmotis, qui dato ſigno rèceptui, uno Polono, qui ge-

qui generosiori fidens equo, neglexerat periculum, intercepto, & quadraginta circiter abactis equis, discesserunt.

Denique Nono Kalend: Aprilis, idem Comes cum mille sexcentis viris, sub Oppido Częstochowa, comparuit hora prima promeridiana, ex quibus septingentos distinctos signis octo selegit, & versus Monasterium contra Polonos expedivit, maiore parte Copiarum penes se ad stagnũ regium retenta. Trecenti contra eos animosè processerunt Poloni, qui cùm viderent dextrum cornu strenue contra se prosilire, aciem autem reliquam ad ambigendum se in lunæ fòrmam extendi, sensim ad latus cedebant, ut proximum dextro suo lateri collem præoccuparent, cornui Suecorum oppositum sinistro. Porrò cùm clamoribus urgerentur suorum, qui supra muros erant ad hostem persequendum, alacriter in eum sunt invecti, sed limoso agro ulteriùs ire

Quĩta aggreßio Monasterÿ per Comitem Wrzesczewicz.

 ùs ire

ùs ire prohibiti ſubſiſtere debuerunt, atque à conflictu, quem iniquitas loci denegabat ſuperſedere. Excurſibus hoſtem laceſſere contenti, quibus Suecos cedentes acriùs infeſtabant, ut ſuorum duntaxat duobus deſideratis, quòd equi eorum luto hæſiſſent pertinaciùs, triginta Suecorum viros cum aliquot Præfectis interemerint. Multorum ex Polonis in eo conflictu, ſed vel maxime G. D. Petri Czarniecki virtus enituit, idq́; potiſſimum cæde duorum præſtantiſſimorum inter Suecos militum, quorum alterum immani ſtaturâ virum ſuis præcurrentem agminibus, & audaciſſimè noſtros à latere invadentem, adverſo pectore excipiens, ictu frameæ equo deturbatum trucidavit; alterum item eorundem agminum principem, generoſe contra eum equo proſiliens, globo per femora traiecit, & eius nece reliquos Suecorum conturbavit. Poſtridie equitatus Suetici Præfectus

Depulſio Comitis-

Maior,

Maior, in acie per femora læsus, animam egit. Nec multò post ipse Comes in Maiore Polonia ab Illustrissimo D. Grudzinski, Palatino Calissiensi, octingentis suorum interemptis, à plebe rustica fustibus misere contusus, iustum vindici Numini, rapinarum, cladium, & Sacrilegiorũ supplicium expendit. *Interitus Comitis.*

Affulgere cœpit interea post atras tempestatis fluctuosæ nebulas, obsidione Clari Montis solutâ, quasi aurora consurgens spes victoriæ, de Suecis spiritu quodam prophetico in Ecclesia Cracoviensi Cathedrali, sub auspicijs Illustrissimi & Reverendissimi Domini Petri Gembicki, Episcopi Cracoviensis, Ducis Severiensis, prænuntiatæ, patrocinio Deiparæ Virginis obtinendæ. Non enim vacui fuit ominis, quòd viri Religiosi in ordine recitandi Officij Divini pro Cracoviensi Diœcesi descripto, compererunt. Sacrum Pascha præsẽtis anni, præter consuetudinem vocatum *Victoriæ mirabile omen, S. Imago Clari Montis loco suo restituta.*

vocatum Dominicam RESURRECTIONIS & VICTORIÆ. Quamvis enim ſcitum ſit omnibus fidelibus, mortis & ſathanæ victorem Chriſtum Dominum ab inferis aſcendiſſe; tamen hoc addi non viſitatum eſt, ita ut ea res prudenter, non Patres tantùm Claromontanos in admirationem traxerit, verùm etiam Illuſtriſſimorum Archi-Præſulum, Illuſtriſſimi Principis, & Reverendiſſimi D. Andreæ Comitis à Leſzno, Archiepiſcopi Gneſnenſis, Legati Nati, Regni poloniæ Primatis Primique Principis. Illuſtriſſimi & Reverendiſſimi D. Ioannis Tarnowski, Archiepiſcopi Leopolienſis, Claræ Tumbæ perpetui Adminiſtratoris, atque Illuſtriſſimi & Reverendiſſimi D. Caſimiri Floriani, Ducis in Klewan Czartoryski, Vladislavienſis & pomeraniæ. Illuſtriſſimi & Reverendiſſimi D. Ioannis Stephani Wyżgá Luceorienſis, Epiſcoporum induxerit animos ad indagandum, quid

quid eo potiſſimùm die factum fuerit, quod ſpeciem referret victoriæ in tam turbulento Patriæ ſtatu! Venit in mentē ſeriò cogitantibus, in Diœceſi Cracovienſi Sacram Iconem Claromontanæ Virginis, quæ ob imminens ab hoſte diſcrimen, in tutiorem locum fuerat recondita, tunc altari ſuo reſtitutam. Quod quidem Illuſtriſſimi Præſules ita interpretati ſūt; ut quemadmodum Chriſtus redivivus victoriam nobis e glorioſo ſepulchro extulit, ita cum ipſo triumphante reſtituta ſuo loco Deiparæ Virginis Imago, ſpem nobis non dubiam polliceri videtur, brevi ſecuturæ pacis. Quare ijdem Antiſtites in Montem Clarum, cum Sereniſſima Reginali Maieſtate, ſexto Nonas Iulij, poſtquam veniſſent viſitationis eius diem honoraturi, cenſuerunt Montem Clarum deinceps debere MONTEM VICTORIÆ appellari.

Częſtochovia à Præſulibꝰ Mōs Victoriæ *inpoſterū dici iuſſus.*

Nec

S. Imaginis restitutione sedatur epidemiæ lues in Monasterio.

Nec vana ſpes fuit, idipſum ante augurantium, ſiquidem poſt reſtitutam altari ſuo Imaginem Sacram, epidemiæ lues, quæ graviter invaluerat ex incommodis obſidionis in Monaſterio, & pleroſque ex Regularibus & Sæcularibus abſumpſerat, penitus reſedit: & hoſtium nemo, qui in perniciem Religionis & Regni Poloniæ, cum Sueco coniuraverant, atque Montem, à quo huiuſmodi ſpes victoriæ illuxerat Polonis, multoties acceſſiſſe conſtituerant, nemo unquam hoſtiliter acceſſit. Sic ad Varſaviam, diſperſo Polonorum exercitu, dum omni conatu & operà Montem aggredi pararent, iamque itineri accincti, exercitum & arma moverent, inſperate à Polonis inſigni ſuorum clade ſub Lipie territi, fugam potiùs capientes, à propoſito deſtiterunt. Sic & ad Petricoviam, dum Rakocio coniungendi iterum eam invaderent, & Regem CASIMIRUM iu Claro Monte ſine exercitu

Eiuſdem reſtitutione hoſtes arcentur ab incurſione Monaſterij.

tum de-

tum degentem adoriri vellent, incertum quâ de causâ (immani quodam aiunt Polonorum exercitu) in metum adducti, à destinata incursione Clari Montis pedem retraxerunt.

Interest autem hic meminisse, quòd Suecus cùm adverteret se viribus imparem Polono imperium suum dedignanti, ardens iracundiâ & cupiditate gentis subiugandæ, præter alios confœderatos Principes, cum quibus Poloniam invaserat, acciverit quoque in societatem belli Fridericum Guilhelmum, Marchionē Brandeburgicum, Ducem Prussiæ, Regni Poloniæ Feudatarium, & Georgium Rakociū, Transylvaniæ Principem, singulis certas Regni Provincias, quas armis possederat, in stipendium belli daturus. Atque ita Prussiâ suæ ditioni relictâ, dederat Brādeburgico Maiorem Poloniam; Rakocio Poloniam Minorem, Podlachiam, & propiores Russiæ partes, quas hic

Confœderatio Suecorū cum Duce Prussiæ & Rakocio Principe Transilvaniæ.

hic possessurus & novum Regis titulum piscaturus, cum grandi exercitu Ungarorum, Cosacorum, Dacorum Moldavorum, &c. venerat literis huiuscemodi ad Nobilitatem per diversos Palatinatus præmissis.

Mādatum Rakocij ad Polonos.

Nos Georgius Rakocius, Dei gratia Princeps Transylvaniæ, Partiū Ungariæ Dñus, & Siculorū Comes.

NOtum testatumq; facimus universis & singulis, ac in primis omnibus Statibus, Ordinibus, atque Incolis inclyti Regni Poloniæ, præsentes Nostras visuris lecturisq;. Cùm Ordines Regni fatiscentibus, ac in dies in dexteriùs vergentibus Polonæ Reipublicæ rebus, in præsenti suo statu nihil ultra præsidij videntes, Regni Coronam, tum antea, tum recens, mediante solenni Legatione, certis Conditionibus Nobis obtulissent; nec non pro veteri, imò hæreditaria in Nobilissimam hanc gentem propensione, & benè merendi studio, Christianaq;

insuper

insuper pietate ducti, ipsi in persona cum Copijs Nostris turbatum huius Regni statum DEO adiuvante componere constituimus: operæ pretium existimavimus benevolè monere & adhortari omnes; ut lectis præsentibus, incolumitatem suam, suorum pignorum, tum bonorum conservationem, sartam tectamq; velint, & propinquantibus nobis ad fines Poloniæ, tẽpestivè occurrant, suam Nobis, vel alia ratione addictionem studiumq; testaturi. Qui verò facere abnuerint, atque nostræ oblationi sese opposuerint, non nobis, optimæque ac prorsus innoxiæ huius intentioni adscribere necesse est, si quid sors belli & temporum iniquitas, malorum invexerit. Nos omnes patrocinium Nostrum non respuentes, clementer & placidè suscepturos, à præsentibus belli ac temporum malis vindicaturos, libertatesq; afflictas quantùm licebit restauraturos ac in primis conscientiarum libertatem bonam pollicemur. Datu-

ri Deo *volente operam, ut pax alma refloreſcat, & tranquillitas publica ac privata huic Regno poſt liminiò reducatur. Quas literas Noſtras propter fidem, & certitudinem maiorem, ſubſcriptione manus Noſtræ munitas, Sigillo quoq; Noſtro communiri iuſsimus, Datum in Caſtro noſtro Coles Monoſtrorienſi, die ultima Decembris Anno 1656.*

(L.S.) Georgius Rakocius.
Michael Mikios,
Cancel: mpp.

Vrbes muniuntur præſidijs Rakocianis & Brãdeburgicis. Quemadmodum verò Brandeburgicus in Maiori Polonia Caliſſium, Poſnaniam, Coſtenum, &c. ita Tranſylvanus in Minori Polonia Urbes principales Varſaviam, Cracoviam, Breſtenum, &c. veniens cum exercitu, poſſederat, & ſuis iam firmarat præſidijs. Verùm Supremo Regum Dominatori, placuit Regnum ſuum Poloniæ de manibus gentium, quæ ſibi

ſibi non ſerviunt, paulò poſt vindicari, fugatiſque e Polonia gentibus IOANNI CASIMIRO, Regi Poloniarum, fideli ſervo ſuo clementer reſtitui.

Ne verò quiſpiam dubitet aliunde, quam Sacræ Iconis depoſito, Montem extitiſſe felicem ſciendum eſt, ter quoque tentaſſe Suecum aggredi Monaſterium Clari Montis, priuſquam illud obſediſſet, & Sacrum inde pignus moveretur, Caliſſio, Petricoviâ, Cracoviâ, ad occupandum illud expediendo Copias, ſemper verò occultâ virtute territum, auſus ſui impietatem exhorruiſſe, & aliò divertiſſe. Eius demùm diei nocte ſequēti, quò Mons Clarus Altare ſuum Sacrata Diviniſſimæ Matris effigie deſtituum indoluit, Comes à Wrzeſczewicz catervis Suecorum ſtipatus tubarum horribili obſtrepens clangore, conſtitit ad portas Monaſterij. Apage hinc Iconoclaſtici Proxeneta belli, utcunque te

S. Imagine conſiſtente in Claro Mōte Suecus non valuit aggredi Monaſterium.

Poſt aſportatam alio Imaginem S. prima nocte ſequenti, Monaſterium aggreſſus eſt Wrzeſczewicz.

Poloni animo si ores fiunt, Claro Mõte servato que te Catholicum simulas, non sunt Ierichuntina Virginei Montis mœnia, quæ hæreseon pertinaces insultus tremant. Ianua cœli Porta hæc est, lucis æternæ Pharus, filij tenebrarum non extinguent eam. Porrò Poloni, cùm vidissent divinitus Montem Clarum ab hoste servatum, maiore animi fiducia redierunt ad saniora consilia, Serenissimo IOANNI CASIMIRO fideliter morem gerendi, à quo non ita defecerant, sicut vitæ sanguinique suo indulgentes, extremis angustijs à diversis hostibus oppressi, secesserant in partes Regis Suecorum, qui se ad protegendum Poloniæ Regnum, in tam calamitoso statu venisse iactabat his Conditionibus.

Conditiones, cum quibus Sueco ad hæserant Poloni.

1. Ut Fides Sãcta Catholica in omnibus Articulis illibata maneat, Ecclesiæq; omnes integræ atque immunes serventur. Episcopatus item, Abbatiæ, & reliqui Cleri status suo iure gaudeant.

2. *Liber-*

2. Libertates Nobilium, sanguine Maiorum partæ, sicut antiquitus à Regibus collatæ sunt, in suo vigore conserventur.

3. Bona Terrestria possideant Officiorum Præfecti, neq; miles transiens ea Stationibus gravet.

4. Ij, qui nulla necessitate coacti, à Rege desciverunt, non melioris sint conditionis illis, qui ad ultimum punctum ei fidem servârunt.

5. In nullius Equitis caput sæviat quisquam causâ non iudicata. Proinde Iudicia Regni Tribunalia usitata, & Castrensia integra permaneant.

6. Bona Regalia & Reipublicæ, penes præsentes possessores maneant, ijs exceptis, qui sub tempus belli deseruerunt Patriam.

7. Exercitui Quartianorum in omnibus integrè stipendium secundum dispositionem Comitiorum persolvatur, & hiberna militibus constituantur; in quibus ubi respiraverint, arma & alia necessaria bello instrumenta reficiant,

ciant, vel comparent, quò commodiûs militent inposterum.

8. *Miles Regni nullo Sacramento militiæ obstringatur.*

9. *Provinciæ à Regno bellis avulsæ, videlicet Ducatus Russiæ, Podlachiæ, Volhyniæ, Braclaviæ, Kÿoviæ, Czerniechoviæ, & aliæ, & in ÿs Magnus Ducatus Lituaniæ quamprimùm à Regiâ Maiestate recuperētur quibus bus recuperatis, Hæreditates & Officia publica restituantur.*

10. *Dignitates & Magistratus sint præsentium possessorum, & inposterū solis Regni Incolis, non externis conferantur: similiter Duces bellî nationis Polonæ creentur.*

11. *Quoniam verò fama increbescit, quòd Serenissimus Rex Suecorum cuipiam potiùs alteri Regnum hoc exoptet, cavebunt Domini, ut Regia Maiestas sicut liberè eligitur, ita præsens per se Regnum nostrum administret, non per vices gerentem.*

12. *Committimus insuper Illustribus*

& Ma-

& Magnificis DD. Nuntijs, ut circa coniunctionem cum Scythis, conferant cum Regia Maiestate, quatenus in eodem nexu nobiscum conserventur.

Quamvis verò hæ Conditiones, ac eas secuta submissio Protectori, operari effectum nec potuit, nec debuit, lege vetante publicâ, absque Senatorum Ecclesiasticorum assensu, quorum in Polonia potissima est ab ipso Regni principio auctoritas, & in ijs proxima Regi potestas, Illustrissimi & Reverendissimi Domini, Archiepiscopi Gnesnensis, Primatis, & Primi Regni Principis, ad quem pertinet Reges concordibus omniũ Ordinum Ecclesiasticorum, & Sæcularium suffragijs rite electos nominare ac promulgare, sicque promulgatos ungere, ac Regalibus insignire ornamentis: tamen in viscera Patriæ, callidâ specie protectionis illapsus, inexpectatus Regni Iuriumque Patriæ oppressor armorum ostentans potentiam, cui con-

Conditiones præfatæ non valebãt absq. consensu Cleri.

fuſus rerum tumulus, tum properã ſuggerere non valuit reſiſtendi facultatem, hanc eis neceſſitatem impoſuit, ut vitam, coniuges, ac liberos ſervaturi, has ſcriberent Protectori conditiones. Interim Eccleſiaſtici Senatores voluntarium elegerunt exilium potiùs, quàm Regis Hæretici ſubſcribere conſilijs, aut votis aliqua in re aſſentiri. Videntes autem & Exercitus Regni, & Nobilitas univerſa, à machinatore vafro ſibi fuiſſe callide impoſitum, nihilque ab eo quæ promiſerat exſolutum, in defenſionem Sanctæ Fidei, & Eccleſiæ Catholicæ primùm, deinde Libertatum Patriæ, concordi voluntate conſpirarunt; moti præſertim auctoritate literarum Illuſtriſſimi D. Regni Primatis ſupramemorati, qui quamvis cum maximis podagræ doloribus luctaretur ea tempeſtate, quando graviſſimæ Regno incubuerunt calamitates, non tamen cogitationem, conſiliorumq; curam

ad ſa-

ad salutem Patriæ restituendã, unquã sepofuit aut intermisit; imò non longe post expugnatã Metropolim Cracoviam, ad omnes Palatinatus diplomata transmisit, & Nobilitatem universam ad Regis latus & obsequium ferventer invitavit, ut ex subiectis literis satis est perspicuum.

Andreas Comes à Leszno, Dei & Apostolicæ Sedis Gratia, Archiepiscopus Gneznensis, Legatus Natus, Regni Poloniæ Primas, Primsuq́; Princeps.

Literis Primatis Regni animãtur Poloni ad defendendam Patriam.

Illustrissimis, Perillustribus, Magnificis ac Generosis DD. Senatoribus, Dignitatibus, Officiorum quorũlibet Præfectis ac toti Ordini Equestri Palatinatus N. Dominis & Fratribus.

B*Ene notum est DD. VV. quantùm quisque Vestrum, DEO, Patriæ, Regi, atque suæ posteritati debeat: Nimirum ut DEO fidem, Pa-*

triæ amorem: REGI debitum obsequium, liberis suis à Maioribus tantoperè quæsitam libertatem conservet; tamen officio meo, cui ex instituto Reipublicæ ab ipso Regni principio incūbit, ut Serenissimi Regis Nostri Maiestatem, cum amore populi, & libertatem populi cum obsequio S. R. M. coniuncta fideliter custodiam, & tuear; deesse in præsenti Reipublicæ Nostræ calamitate non potui. Cûm igitur hoc maximè calamitoso tempore, quosdam à S. R. M. deficientes, quosdam perplexâ ambiguitate nutantes, quosdam constanter in officio permanentes viderem, considerarémq; attentiùs; quòd varietatem hanc confusio status, Patriæ ruina, Libertatis exitium continuò sint secutura, visum est mihi, Dominos & Fratres meos, pro fide, qua DEO, Regi, Patriæ, obstringor, adhortari, & obtestari, per Patriæ Vestrumq; ipsorum amorem: ut exemplis Maiorum Nostrorum, & hanc in rem sanctis conspirationibus, eorum

eorum insistentes, & unanimi voluntate idem sentientes, ad usitatos Vestros Ductores, & Militiæ Magistros, unà cùm illis hostem expugnaturi, ocyùs convolare velitis, ad latus Serenissimi Regis Domini Nostri, qui non Regnum deserturus extra illius fines concessit, sed ut auxiliis auctior ad Ecclesiam DEI, *libertates iuramento stabilitas, atque suam dignitatem propugnandam, magis rediret idoneus. Minimè igitur ambigo, quin DD. VV. cum magno animi dolore, ac facultatũ Vestrarum detrimento, invitum imperium genti liberæ callidè obtrusum detrectantes, & vitiorum exemplis cautiores, Serenissimo Regi Nostro ac Domino* IOANNI CASIMIRO *adhærentes, omnes in sòlidum, pro* DEO, *& avitâ Maiorum virtute iugum tristis Dominij sitis excussuri; eo enim pacto defensa Fide Sancta, à tot sæculis in Patria florente, necnon Libertatibus sanguine Maiorum partis vindicatis & ad posteritatem transmissis,*

non am-

non amplius unquam deserentes Dominum liberè electum, Vobisq́; Sacramento obstrictum, nullam deinceps nationi Nostræ notam ignominiæ inuretis; eo præsertim attento diligenter, quòd quemadmodum S. R. Maiestas nihil prætermittit eorum, quæ ad conservandam populorum salutem pertinere intelligit, ita & ego, quanquam ob valetudinis imbecillitatem ab ijs quæ isthinc sunt, incommodis & periculis me ad breve tempus necessariò subducere debuerim, omne id, quod muneris mei est in Patriam, nec non in DEUM *fidei, exequi solicitè satago. Quod ut certiore fide constet, manu propriâ præsentibus subscriptis, Sigillum meum apprimi mandavi. Glogoviæ Minoris 17. Kalend: Novembris, Anno Domini 1655.*

Accepto deinde tristi Nuntio Serenissimus REX IOANNES CASIMIRUS, Montis Clari Monasterium obsidione cinctum, uti piissimus inter Christianos Principes

cultus

cultus Deiparæ propagator, graviter calamitate Patriæ indoluit; nihilominus auxilij Divini certus. Admodum R. P. Provincialem admonuit, ut suos animaret, dum afforent auxilia: & biduò post hostis in Clarū Montem adventum, expediri iussit literas, quibus excitaret Nobilitatem ad propugnandam Ecclesiam Dei, libertatesque ac immunitates recuperandas modum simul præscribens, quem in aggregando exercitu sequi deberent, omnibus qui sibi obtemperantes fuerint, malefactorum dictorumque oblivionem pollicitus, inobedientibus autem & perduellibus, severam animadversionem comminatus.

Porrò post literas S. R. Maiestatis, & Illustrissimi D. Primatis Exercituum & Nobilitatis facta est conspiratio huiusmodi.

Confœderatio Militis Quarti ani & Nobilitatis.

Non credat Orbis, nec quisquam inducat in animum, inclytam Polono-

Polonorum Nationem illecebrosis fœdifragi Domini pollicitationibus illectam, ab electo liberis suffragijs Rege defecisse unquam. in confesso est, quòd tam Serenissimus Rex, quàm Ordo Equester, simul adversâ oppressus fortunâ, in eas fuerit adductus angustias, ut ingruentibus ab omni parte hostium, coniuratis exercitibus, in ultimum Reipublicæ Nostræ excidium, S. Regia Maiestas finibus Regni excedere, Status verò militaris cum Palatinatibus, habuerit necesse in protectionem Regis Sueciæ concedere; cui secundùm animorum Nostrum obligationem datam scripto, in omnibus fidem conveniebat servari, nisi prior ipse datam fefellisset. Enimverò quando consideramus, quomodo nulla penitus oblata sibi belligerandi Nobiscum occasione, contra fœdera per VLADISLAUM IV. bonæ memoriæ Poloniarum Regem, Stondorfij cum Regno Sueciæ icta, Rempublicam armis aggressus est, & quantumvis ab universo iam exer-

Motiva Cōfœderationis.

citu, &

situ & omnibus ferè Palatinatibus Protector fuisset consalutatus, omnemq; protectionem, & Sanctæ Religionis Catholicæ observantiam promisisset, nihilominùs intra breve tempus omnia intervertere & convellere obtrusâ specie protectionis cæpit; iamq; ditiones Regni ab exercitu suo desolari, curias Nobilium expilari, ac funditus deleri, permittit, statum Nobilitatis, & omnes alios exactionibus gravioribus quàm census ferant aggravat, & eas absq; omni Comitiorum consilio ex arbitrio suo mandat intra tempus arctum conferri. Magistratus & Iudicia omnia, tam Ecclesiastica, quàm Sæcularia, consuetudinibus antiquis & publicis firmata legibus pessundat, ac eorum potestatem ad Gubernatores extranearum nationum, Nostri iuris & Patriæ consuetudinis ignaros transfert: qui delatos nec auditâ nec iudicatâ causâ Sacerdotes æquè ac Nobiles carceribus mancipare, Tyrannorum more trucidare, atq; bombarda-

bardarum globis discerpi decernunt. Ad hæc Templis Domini, thesauro, & omni splendore apparatuum spoliatis, Religiosos per modum inquisitionis, ubi reliquum Ecclesiæ aurum argentumq́ fuerit repositum, varijs supplicijs & cruciatibus ad necem usque excruciat. Campanas nisi Sūma redimantur intolerabili, pulsari prohibet. Basilicam ad extremum Czestochoviensem, non in Patria duntaxat, sed per Orbem Christianum, votis & pijs peregrinationibus celeberrimam, aliquot millium exercitu cinctam, sacrilego ausu oppugnat, & mænia tormentIs arietat, diripiendi causa Thesauros DEI cultui Sacros. atque ut diruto hoc in DEUM, & eius Sanctisſimam Matrem pietatis Nostræ fundamento, ausu maiori ad eliminandam prorsus de Regno fidem Catholicam progrediatur, & in eius locum introducat homines peregrinos, novis & diversis inter se de Religione opinionibus tumultuantes. Bona Reipu-

Potissmū Cōfœderationis motivum Clari Montis oppugnatio.

Reipublicæ benè meritis Civibus à S. R. Maiestate iuxta ius commune ad tempora vitæ collata distribuit, expulsis (quibus integra fore pollicebatur) possessoribus. Bona Ecclesiastica confert Sæcularibus personis, ijsq; diversæ opinionis à rectâ fide, ademptis fructibus & possessionibus Ecclesiarum & Sacerdotum, ut laudem DEI ex Regno extirpet. Bona Regalia dedit adhærentibus suis contra Privilegia & datam fidem. Cum Principe Tartarorum pacta conventa & iuramentis stabilita negligit, imò iuratos Patriæ Nostræ hostes ad armorum societatem solicitat, ut nos iam tot calamitatibus fractos, in extremam perniciem bello Turcico implicitos trahat. In summa, quidquid Exercitui & Reipublicæ pollicitus est, ac literarijs instrumentis propriâ manu subscriptis cavit, omne id incontinenti pessundedit, fefellit, revulsit. Templa DEI, statum Ecclesiasticum & Equestrem, atque cunctos humillimæ

fortis Incolas Reipublicæ gravissimè oppressit. Antequam igitur tam durus fide levis & verbo inconstans Dominus ulteriùs imperium dilatet, ac reliqua Regni munimenta suæ potestati subjiciat, antequam exercitum Nationis Polonæ in grave iugum legum Germanicarum immittat, omni conatu, & totis viribus ambitiosæ ipsius dominandi libidini obsistendum est; præsertim, quando Serenissimus Rex Noster IOANNES CASIMIRUS liberis vocibus à nobis electus Dominus, certiores nos redidit, quòd integritatem Sanctæ Fidei Catholicæ, Ecclesiæ DEI, & Cleri immunitates, imò & libertates nostras, unà nobiscum propugnare velit, & sit paratus cuivis discrimini pro incolumitate Patriæ, caput Regium objicere, ac pro parte sua insignes nobis suppetias pollicetur. His itaque adducti rationibus, pro innata Polonæ nationi erga Dominos fide ac observantia, ne ulterior templorum Domini desolatio, totiusq;

totiusq; Patriæ squalidior devastatio sequatur, prospicientes omni protectioni memorati Regis Sueciæ prorsus renuntiamus, acta ipsius omnia rescindimus, & quocunque nomine factas bonorum collationes, irritas, & nullius roboris esse pronuntiamus, ipsumque, & omnes quocunque modo sibi adhærere velint, quantumvis sint Regni Cives, si resipiscere nolint, hostes Patriæ declaramus, contraq; illum, & illos, pro fide Sanctâ Catholicâ, & Ecclesia DEI, pro tam atrocibus iniurijs damnisq; Reipubl: vindicandis, pro Iuribus, immunitatibus, & libertatibus Nostris recuperandis, coniunctim omnes, tam exercitus stipendiorum exactione ad plenam Reipubl: tranquillitatē reservata, quàm status Nobilitatis nullam iurium præteritorum modo quovis obtentorum rationem obtendens, via militari nos processuros manifestamus, atque hoc in bello constanter eòusque, dum Patria integrā pacem consequatur, mansuros

Declarātur hostes Patriæ Suecus, & ei adhærentes Poloni.

ſuros nos ſubmittimus & obligamus, omneſq; in hoc propoſito conſpiramus & coniuramus. Nemo Noſtrûm quenquam etiam in graviſsimo caſu deſeret, nemo in alienas partes tranſibit, nemo ullas factiones, diſsidia, ſegregationes, aut aliquos ſecretiores congreſſus molietur, nemo à ſignis deſciſcet, nemo clandeſtina conſilia coget, nemo pernitioſa Noſtro nexui media tentabit, nemo ſeparata conventicula congregari faciet, ſed omnes corde unanimi, & voluntate conſtanti, laboranti Patriæ ſuccurrere ſanctè pollicemur. Et quoniam in hoc ſta- Reipubl: confuſo, non nulli Civium hactenus perſiſtunt à Partibus Regis Sueciæ, & eius conſilÿs inhærent, omnibus ÿs ex certis rationibus uti Civibus Patriæ, amicitiam Noſtram fraternè promittimus, dummodo cõiurationis Noſtræ certiores facti, antequam manus cum hoſte conſerverimus, colligationi Noſtræ ſeſe adſtringant, & unà nobiſcum hæreditarium

hoc glo-

hoc gloriæ Divinæ Regnum, & Patrias Libertates tueantur; qui verò contumaces perseveraverint, bona eorum iudicio Ducum & Commissariorum subsunto. Insuper, omnibus iure victis, foro abiudicatis, ac universis vilioris conditionis hominibus etiam aligenis, non tantùm benè merendi de Republ: locum damus, verùm etiam occasionem offerimus accedendi ad prærogativas Nobilium, qui iuxta vires in præsenti Reipubl: obsequio, rem præclarè gesserint in nostro nexu permanentes. Atque ut eò commodiùs securitati Reipubl: provideatur, & eò solidiore fundamento nitantur, suscepta consilia, Illustrissimis, DD. Stanislao de Potok in Podhayce Potocki, Palatino & Generali Præfecto Terrarum Kijoviæ, Supremo Exercituum Duci, Krasnostaviensi & Sokaliensi Gubernatori. Stanislao in Brzezie Lanckoronski, Palatino & Generali Præfecto Terrarum Russiæ, Duci Campestri Copiarum Regni, Skalensi,

DD. Ducibus Regni Commissarij addunt.

lensi, Robatinensi Gubernatori, adiungimus Commissarios ab Exercitu, Illustrissimos, Perillustres, & Magnificos DD. Chrystophorum Tyszkiewicz, Palatinum Czerniechoviensem, Gubernatorem Zytomiriensem Andream de Potok Potocki, Castrametatorem Generalem, Gubernatorem Vinnicensem Hiacynthum Szemberk, Gubernatorem Boguslaviensem, Stanislaum Słuszewski, Gubernatorem Horodelscensem, Stanislaum Domaszewski de Vidlica, Iudicem Terrestrem Luceoriensem, Venceslaum de Brzezie Lanckoronski, Equestrium Cohortium S. R. M. Magistros, & Ioannem Sawicki, S. Regiæ Maiestatis veteranum militem. Singuli deinde Palatinatus singulos eligent numero suffragiorum Superiores, qui literis patentibus exhibitis electionis suæ, ac iuramento præstito, locum quisque sui Palatinatus obtinebunt in Consilio, prout iam nonnulli Palatinatus eiusmodi Commmissarios elegerunt, dantes prædictis Illustrissi-

strissimis DD. Ducibus, & eis adiunctis Commissarijs, omnem potestatem & iurisdictionem, cum adminiculo & consilio DD. Commissariorum per Palatinatus eligendorum, (qui omninò adhiberi debebunt, aliàs nihil concludetur) omnes facinorosos, & iuri publico ac Nostro huic nexui repugnantes, & quorumcunque scelerum patratores omni appellatione remota, iudicandi & puniendi, omnibus periculis Reipubl: obviandi, consilia quævis agitandi, legationes expediendi & suscipiendi, cum extraneis Principibus conferendi, societatem armorum conciliandi, pacta & fœdera concludendi, pecuniam conquirendi usui publico, necessitati omni Patriæ prospiciendi, & demum, quidquid è re illius fore perspexerint, agendi, soli DEO gesti negotij rationem reddituri. Eo attento, quòd quicunque Illustrissimorum Ducum iudicijs & consilijs præsenti Reipubl: statui accõmodatis præsidebit, illius una sententia duarum

continebit valorem, ut ſic omnia conſilia maiore numero vocum concludantur, aliquorum abſentia nihil obſtante, quominùs cauſa decidatur; qua noſtra diſpoſitione, nihil derogare intendimus Illuſtriſsimorum DD. Ducum poteſtati, ac eius uſui circa militarem diſciplinam. Porrò, ut hæc iudicia, conſilia, & reliqua negotia Reipubl: quam maximâ iuſtitiâ & accuratione tractentur, & nexus tam Sanctus maiorē habeat efficacitatem, eum iuramentis ad aram maiorem in Eccleſia formulis inferiùs deſcriptis confirmamus.

Iuramentum Illuſtriſſimorum DD. Ducum.

EGo N. DEO in Trinitate uni, & Omnipotenti iuro, quòd Officio mei Magiſtratus, & obligationi huius fœderis, mihi ab exercitu & incolis Regni impoſitæ, pro viribus meis volo ſatisfacere, & quidquid ad officium meum ſpectat, ſecundùm DEUM,

conſcien-

conscientiam, & ius commune faciam, nullum respectum privati cõmodi habiturus, nec de illo tractaturus. Omnia negotia tam publica, quàm bellica, ad Reipub: bonum referam & dirigam. Arcana ut Iudiciorum, ita & consiliorum omniũ nemini pandam. Sic me DEUS *adiuvet, & innocens Passio Filij eius.*

Iuramentum Illustrissimorum DD. Commissariorum.

EGo *N.* DEO *in Trinitate Uni, & Omnipotenti iuro, quòd muneri Officij mei & obligationi, mihi ab Exercitu, & incolis Regni, per præsens fœdus impositæ, satisfacere volo pro viribus, in consilio ac sententia, quam secundum* DEUM, *conscientiam, & ius commune feram, nullius commodi privati, neque amicitiæ vel inimicitiæ, munerum vel eorum pollicitationis rationem habebo. Factiones nullas faciam, sed ita in Iudicijs, sicut & negotijs omnibus bonum com-*

mune respiciam, iudicium conscientiæ meæ secuturus. Arcana etiam nulla, tam Iudiciorum, quàm consiliorum, cuiquam revelabo, Ita Deus me adiuvet, & innocens Passio Filÿ eius.

Iuramentum tam Exercitus, quàm Incolarum Regni.

NOs NN. DEO *in Trinitate Uni, & Omnipotenti iuramus, quòd secundùm obligationem Nostram, Illustrissimis DD. Ducibus Nostris, & DD. Commissarÿs datam, pro fide, & Ecclesia Catholica, pro Serenissimo Rege Nostro CASIMIRO fido Nobis Domino, Iuribus & Libertatibus Reipubl: Nostræ, absque omni disiunctione & dissidio, quamdiu Respublica paci non fuerit restituta, & Nobiles Fratres Nostri, in huius nexu fœderis nobiscum perseveraverint, constanter sub iurisdictione Ducum Nostrorum, & Commissariorum eis adiunctorum, manebimus, nullas corruptelas, vel privatos respectus sequendo,*

nulla conventicula cogendo, nec ulli seditioni adhærendo, sed DEUM solum, & incolumitatem Patriæ præ oculis habendo, pro ipsius salute, Nostram parati opponere. Sic nos DEUS adiuvet, & eius Passio Sancta.

Iam igitur in Nomine Domini, universali & sanctè colligato nexui parentes, simul equos & arma capessamus: quamobrem Generalem omnium Civium Expeditionem decernimus, & Universalibus edictis paulò ante promulgatis quæ etiam nunc confirmamus, hoc subiungimus; ut continuò se sistant omnes loco & tempore destinandis, recenti mandato sub pœna & ipsius executione, tam in personis, quàm in fortunis nexui Nostro non obtemperantibus irroganda, quæ maximæ videri poterit efficatitatis Ducibus & Commissarijs Nostris ad reducendos in officium contumaces, (etiamsi confestim in eos signa moveri debeant) quam nemini prorsus indulgendo executioni seriò demandabunt.

Quoni-

Quoniam verò de aliquibus Palatinatibus, & Terris Regni Nuntij designati ad colloquendum nobiscum, & vinculum firmandum adesse nequiverunt, ob grassantis hostis pericula, fraternè illos invitando, in fidem Nostram recipimus, quòd quamprimùm in Nostrum consortium venerint, præmissis iuramentis eiusdem formæ, locum inter Commissarios habebunt. Et quemadmodum altissimæ Maiestati Divinæ demissè supplicamus, ut generalem hanc & sanctam huius Nostri consilij concordiam, intentione laudabili connexam, prosperare dignetur, ita minimè dubitamus, quin Illustrissimus Dominus Exercituum Magni Ducatus Lithuaniæ, Dux ac Incolæ plurimi, ad coniungendum vires eidem concordiæ sint parati eo studiosiùs quò celeriùs in hostem procurrendum est. Et quòd Illustrissimi, Magnifici, ac Generosi DD. uti communis Matris & Patriæ unius filij, Comissarios ad conferendum & communicanda nobiscum consilia,

consilia, quamprimùm expedient, plena ipsis attributa præmissa tractandi & exequendi facultate, salva per omnia Illustrissimorum DD. Ducum & Commissariorum à Nobis electorum iurisdictione & authoritate. Hanc itaque constitutionem laudabilis istius nexûs iuramento firmati, Illustrissimis DD. Ducibus & Commissarijs ad exequendum & puniendum privatione salutis, honoris, & bonorum quosvis repugnantes, damus, & omnia hic definita in omnibus punctis tenere & servare promittimus; ac proinde pro certiori ac graviori fide, valore, vinculum hoc circa subscriptiones Illustrissimorum DD. Ducum & Cōmissariorum Nostrorum, aliqui per designatos à signis & Palatinatibus, aliqui proprijs manibus subscribimus. Actum Tyszovicijs die 29. Debembris Anno Domini, 1655.

Edidit & alterum diploma, in quo frivolam suspicionem evellit ex animis

mis

mis nonnullorum Nobilium, qui adventare Tartarorum Copias auxiliares, in eversionem statum Nobilium vulgi rumore incerto conterriti metuebant, tenoris eius.

Andreas Comes à Lesƶno, Dei & Apostolicæ Sedis Gratiâ, Archiepiscopus Gneznensis, Legatus Natus, Regni Poloniæ Primas, Primusq; Princeps.

LiteræPrimatis Regni quibus testatur Tartaros venire ad succurrendũ Patriæ, non ad subvertendum Nobilitatem.

Illustrissimis, Perillustribus, Magnificis ac Generosis DD. Senatoribus, Dignitarijs, Officiorum quorumlibet Præfectis, ac toti Ordini Equestri Palatinatus Dominis & Fratribus.

CErtus sum, iam per Palatinatus ad plurimorum notitiam, tam diplomate S. R. M. quàm ipsa fama pervenisse quòd DEUS *Opt: Max: auxilijs & consilijs humanis deficientibus, Omnipotentiam suam in hoc maximè manifestaverit, dum peccata Nostra ultus, misericordiam tandem*

Nobis clementer impartiens, per Tartaros & Kozakos, quos ante in ruinam Nostram exciverat, salvare nos disponit. verùmtamen, quia fortassis S. Regiæ Maiestatis literæ, ob viarum discrimina ad omnes pervenire non poterant, utile arbitratus sum & meo dignum munere, ut divinum hoc beneficium omnibus luculenter iterum annuntiarem. Profectò ordinatione Divinâ factum est, quòd Han Crimensis, cum ingenti suorum exercitu Terras Nostras ingressus, Chmielnicium ad obedientiam Serenissimo IOANNI CASIMIRO, liberis Nostris vocibus electo sub iuramento præstandam, adduxerit, & cum eo coniunctis Copijs, ad debellandum quosvis S. R. M. hostes, tenax utrinque pactorum ire velit. Innotuit simul, quòd Exercitus, qui nunc cum DD. Ducibus est, nunquam in deditionem alteri Regi consentiens, & si quid contrarium per Superiores gestum est, nullatenus approbans, in fide erga DEUM & Pa-

triam

triam firmiter perſeveret, ac inhærendo S. R. M. lateri, ad exterminandos eius hoſtes, libertates ſuas à Maioribus acceptas armis vindicandas, totamq́ Patriam, è tyrannide, & oppreſsione hoſtium ervendam, cõcordi voluntate conſpiraverit. Qua militis inclyti alacritate nixus Sereniſsimus Rex movit iam legiones, paratus pro & cum illo ſalutem obijcere periculis, ſemper alias hoc facturus, niſi ab omnibus deſertus deſtitutuſq́ fuiſſet. Quoniam verò recens inaudivi, laborare pleroſq́ ſuſpicione perversâ, quam rumor aut ab ipſis hoſtibus, aut ab impijs in DEUM & Patriam Civibus hoſti adhærentibus ſparſus ingeſsit, quaſi S. R. M. in excidium ſtatus Nobilitatis legiones Tartarorum accerſiverit, idcircò pro Officio meo Primatiali, ut gliſcentis famæ levitatem convellam, omnibus & ſingulis DD. & Fratribus meis manifeſtum facio, & meâ authoritate Primatiali conteſtor, nunquam hanc in

mentem

mentem Optimi Pricipis cogitationem venisse, qui enim exitium moliatur Patriæ illius, cui Natales Regios educationeq́ debet, & cuius semper quàm maximis studuit incrementis, si privatorum commodorum rationibus procul averruncatis, omnes hûc operam, & consilia Nostra contulissemus. Singulare opus est Divinæ bonitatis & potentiæ, ut dum alij Christiani Nostra pernitie gloriantur, alij admirantes, nullum adferunt subsidium, aut adferre fortassè differunt, salutem Nostram operetur per eos, qui sunt extra Ecclesiam Christi, ut Chistianis præbeant exemplum colendæ amicitiæ & vicinitatis, & sic Omnipotentis dextera labantibus porrecta, nequaquam sinat interire Regnum illud, in quo præ alijs Divinæ eius Maiestatis cultus sanctisimè floruit. Quod verò non ad evertendum Nobilitatis statum, verùm ad debellandos hostes Serenissimæ Regiæ Maiestatis & Patriæ, auxiliares Tartarorum legiones veniant,

experiuntur iam nonnulli Palatinatus eius societatis fidem, dum se nullis vexari molestijs, nullis iniurijs affici à Tartaris queruntur, sed æquè his atque alijs S.R. Maiestatis exercitibus eorum Copiæ associantur. Itaque Domini & Fratres mei, exuite omnem metum & suspicionem; potiùs verò exemplo S. R. M. spem in vestra virtute atque alacritate collocantis, Vos vicissim illius exercitibus prompti associamini. Perspectum quidem est S. R. Maiestati plurimos malitiâ peccasse; verùmtamen, tam his, qui spõtè, quàm qui potentia hostili adacti transierunt in partes Suecorum, indulgentiam & benignitatem pollicetur Clementissimus Dominus; ita, ut nullum omninò cuiquam à suis, suoq; exercitu, aut Tartarorum Kozakorumq; auxilijs periculum sit metuendum, nisi qui oblitus DEI, Regis, ac Patriæ, hosti pertinaciter adhærere vellet, quem nemo Civium Patriæ studiosus & virtutis pateretur inultum.

Reassu-

Reassumite igitur animos, & dum tempus iuvat, aureâ libertate instauratâ, excussoq; iugo tyrannidis, & fœdæ servitutis, aspersam nationi Orbe universo labem & ignominiam abstergite; Nam etsi nunc hostes terrore Tartarorum & fama exercitus adventantis paulò mitiores sunt, attamen citò ad exequendum propositum reversuri sunt, & non tantùm statu Nobilitatis, sed & nomine Polonorum extirpato, abominandas quarumvis hæreseon in Regni Poloniæ, semper fidei Divinæ & Ecclesiæ Romanæ devotum colonias inducturi. Hæc pro muneris mei Officio DD. Vestris manifesta esse volui, per amorem non Patriæ duntaxat, sed illius etiam, cuius pretiosissimo Sanguine sumus redempti, obtestans, ut si quando, nunc Vos Orthodoxos, Ecclesiæ Romanæ universalis filios genuinos, à Maioribus Vestris minimè degeneres Polonos præbeatis. Ego ad Dominos & Fratres meos festinus accurro, ut adversis

compassurus, sic prosperis successibus Vestris congratulaturus. Faciet DEO auxiliante annus hic labens finem calamitatibus, & novis Patriam felicitatibus secundabit. Nissæ tertiò Kalend: Ianuarij, Anno Domini, 1656.

Atque hinc perspicuum est, Beatissimæ Deiparæ Virginis protectioni, tam Montis Clari defensionem quam Polonorum in ipsis incendijs belli & Martio furore fortitudinem novo divinitùs excitatam impetu, in acceptis ferri debere. Nam eò ipso tempore, quo à Monte Claro repentinà trepidatione perterritus & confusus discessit hostis, Poloni congregati novo se fœdere adstrinxerunt ad sacrilegos eius conatus reprimendos; vt uigor eorum animis, idem qui Claromontanis circa defensionem inerat, eiusdem Virginis beneficio appareat communicatus, præsertim, quòd suæ à prætenso Protectore defectionis rationem potissimam afferant Montis Clari op-

ri oppugnationem, (quasi de illo omnia iam bona desperassent, & iuste metuerent, divina humanaq; iura funditùs ab eo convulsum iri, qui Sancto Loco & miraculis celeberrimo minime pepercisset) veterum Divinæ legis zelatorum in propugnandis templis & aris secuti magnanimitatem.

Est enim vis efficax maxime in omnibus recte de Religione sentientibus. ad permovendas & acuendas sacrorum profanatione in quævis pericula vires, in omnes ausus sese attollens. Lumen hoc ipsum naturæ, animis hominum insculpsit vt similiter intelligant nullam stare posse Civitatem, sive Rempublicam, nisi habeat separatos à negotijs profanis, & oneribus exemptos viros, quorum sit Officium Divinum Numen propitiare; vt dum quisque suis ex ordine invigilat muneribus ornandæ aut defendendæ Patriæ, Rex protectioni Regni, miles armis,

Zelus antiquorũ in propugnãdis legibus Ecclesiæ & Patriæ.

arator arvis, aris incumbat Sacerdos; quatenus cætera Officia Reipublicæ: bene conſtent cœleſtis gratiæ ubertate irrigua. Neque vlla gens tam effera vel immanis extitit, quæ vt veri Dei notitia eſſet deſtituta colendum tamen non putaret animi corporiſque cultu, ſacrificijs, ceremonijs, ac ritibus exterioribus ad ſubmiſſionem erga univerſorum Dominum, utriuſque vitæ largitorem ordinatis. Hinc Numa Pompilius fundamentum iecit Romanæ Urbis, Sacerdotes, aras, & ſolennitates, quibus rite ut putabat conſtitutis, perpetuò ſtaturam credebat Rempublicam. Primi Adæ filij Cain, Abel, Noe, necnon Legis Moſaicæ profeſſi, colebant Deum ſacrificijs & ritibus externis, quos eis ipſe præſcripſit, vt umbram præferrent futuri legis novæ ſacrificij. Ab ijs qui diffident, quomodo ſalutaria media Patriæ ad animorum coniunctionem afferre poſſunt, quibus cu-

ra est omnis in Religione diffidere? Cùm tamen Religiosi quique ac Deum timentes viri, semper legis Divinæ oracula summâ fide ac constantia tueri sacrosanctum habuerunt, ne à Deo primùm tum & ipsi inter se diffiderent vnquam, & exercitibus gentium superandis, coniunctis viribus non essent impares. Pro eo dederunt animas invicti, nec in sententiam Illustris Antiochi protracti Machabæi, sanguine cultum Dei obsignantes: inter quos excelsi animi fortitudine Mathatias eminuit, qui impiam alienigeni cultus superstitionem, in Patriam novo exemplo inducentem indigenam, & thus adolentem idolo, quod Patres ipsius ignorârunt, ad aram ipsam gladio confodit, simulq; Regis mandata ad executionem vrgentem Præfectum, vindictâ tuendi honoris Divini accensus obtruncavit. Hanc legum Divinarum & patriarum defendendarum constantiam, proba-

verunt fornace Babylonicâ tres iuvenes fortunatiſſimi, qui ne auſcultarent mandato Regis, in impiam & Patriæ inuſitatam ſeſe pertrahentis idolorum ſervitutem, tolerabiliorem ignis vim æſtimârunt, vltroque flammas ſibi paratas non detrectârunt, ne ſuperinducta ſuperſtitione contaminarentur. Hâc fortiſſimus Iudas Machabæus fratrum animos generoſe accendit, vt pro cultu veri DEI, & ſacris Patriæ inſtitutis, minime dubitarent glorioſe potiùs occumbere, quàm mala gentis ſuæ (quorum caput eſt proſtrata veri DEI Religio, & Sancta Fides conculcata) intueri.

Zelum antiquorum æmulatur Poloni.

Non diſpar zelus ſanctioris Religionis, Polonorum animos ab opugnato Częſtochovienſi Monte accendit, qui propugnandis aris templiſque Domini, ſed inprimis Baſilicæ Claromontanæ, ſangvinem vitamque generose devoverunt: fuitque tolerabiliùs bonis exui, fortu-

niſque

nisque privari suis, quàm Sanctæ Fidei Catholicæ adversaria dogmata sibi obtrudi, quod iam proclive fuit Sacerdotibus eiectis, si Mons Sanctus temeritate sacrilega ab Hæretico contaminatus fuisset præsidio Eminuit hoc singulariter in Serenissimo Rege Nostro, ac Domino Clementissimo studium, qui moratus interea in Ducatu Opoliensi, omnem solicitudinem defendendo Sacro Monti adhibuit, & convocato Senatu, communicatisque cum eo circa tutamentum & conservationem Patriæ consilijs. amicitiam cum Principe Tartarorum confirmavit, eumq; in societatem armorum accivit contra Hæreticos, apud quos nihil valeret Religionis autoritas, sacra o nia profanaque pari æstimatione reputantes. Nam & miratos aliquos ex Scithis audivimus, quæ fuisset Christianorum impietas, Sacrum Locum armis adoriri audere. Confirmavit deinde

frequentiùs literis animos Nobilium, qui ſe tam ſancto fœdere obſtrinxerunt pro Fide Catholica, & Eccleſia contra quoſvis hoſtes pugnandi, ac vt in eo nexu permanerent, conſtanter admonuit; tandem collecto exercitu, auxiliaribus Copijs, obviam ivit, quò coniunctis viribus, hoſti per viſcera Patriæ impune graſſanti hactenus, & animo iam fluctuanti, maiorem incuteret terrorem. Atque vt hæc felicem haberet ſucceſſum expeditio, Supremæ Vniverſorum Domini ſupplicavit Maieſtati, Votumque in Cathedrali Eccleſia Leopoli; ad aram Principem B. M. Virginis, intra Miſſarum ſolennia, Sacris tunc operante Illuſtriſſimo & Reverendiſſimo Domino, D. Petro Vidono, Dei & Apoſtolicæ Sedis grâtia, Epiſcopo Laudenſi & Comite, ad S. R. M. Regnum Poloniæ, ac Magnum Ducatum Lituaniæ, cum facultatibus Legati de Latere Nuntio, in hæc

verba fecit, vniverso, Clero & populo audiente, Senatu annuente, ac ipso totaque aula Regia verba Regis excipiente, ac ijs se simul obligante Kalendis Aprilis, Anno Domini 1656.

Votum Serenissimi Regis Leopoli factũ.

MAgna DEI Hominis Mater, & Virgo Sanctissima. Ego IOANNES CASIMIRUS, Tui Filij, Regis Regum, ac Domini mei, Tuaque miseratione Rex Sanctissimis Tuis advolutus pedibus Te in Patronam meam, meorumq; Dominiorũ Reginam hodie deligo, atque me, meumque Regnum Poloniarũ, Ducat9 Litvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Mazoviæ, Samogitiæ, Livoniæ, Czerniechoviæ, Exercitus utriusque gentis, populos vniversos Tuæ singulari tutelæ atque patrocinio recommendo. Tuam opem ac misericordiam hoc in calamitoso ancipitique Regni mei statu, contra hostes Sanctæ Romanæ Ecclesiæ supplex

plex imploro. Et quia maximis beneficijs Tuis obligatus Impellor cum gente meâ ad novum idque ferviđum Tibi ferviendi defiderium, promitto deinceps, meo, Satraparum, populorumque nomine. Tibi, Tuo Filio, Domino Noſtro Iesu Christo, me cultum & honorem Tuum per Ditiones Regni mei omninò propagaturum. Promitto denique ac voveo, me, vbi præpotenti Tua interceſſione, & Filij Tui magna miſeratione de hoſtibus, & præcipue Suecis victoriam obtinuero, apud Sedem Apoſtolicam procuraturum, ut Tibi, Tuoque Filio, in gratiarum actionem quotannis dies hic ſolennis & feſtus, idque in perpetuum habeatur, daturumque cum Epiſcopis Regni operam, vt id quod promitto, â populis meis impleatur. Cùm verò magno animi mei dolore lucuлenter videam, propter gemitum & oppreſſionem hominum conditionis

onis plebeiæ, in Regnum meum immissa à supradicto Iudice flagella, pestis, bellorum, & aliorum malorum per hoc septennium; promitto insuper ac voveo, me seriò cum vniversis Ordinibus, pace constituta, rationes omnes initurum, vt à gravaminibus iniustis, & oppressionibus, populus Regni mei eximatur. Fac, ô misericordissima Regina, & Domina, sicut eam mentem mihi ad hæc concipienda vota dedisti, vt gratiam apud Tuum Filium, ad eadem implenda impetrem.

Obortæ sunt lachrymæ populo audienti verba Regis, cuius exemplo & ipse magno animi fervore, peculiari se cultui Deiparæ Virgini addixit, (vt iam nihil alacriùs audiat, quàm Beatissimam Virginem MARIAM Reginam Poloniæ dici) & hoc omne brevi sibi affore victoriam certò spopondit. Audijt Summus rerum Monarcha, pij

Regis vota; nam hoſtis non multò poſt fluctuare animo cæpit, & quaquâ verſus exercitum circumducere, ac inſigniter acciſis per loca diverſa Copijs, compulſus eſt in Pruſſiam reverti; maiori parte ſui exercitus ammiſſà. Nec deſtitit Regum

Circa SS. RR. Maieſtates ſingularis protectio Dei. Supremus, qui olim per arcam Noe ne aquis diluvij periret, ſervavit genus humanum, Regem quoque ac Regnum Sacratiſſimæ ſuæ Matris protectioni commiſſum, in vlterioris belli diſcriminibus, per arcam fœderis Claromontanam, gentem ab extrema clade vindicando Polonam, manu potenti tueri. Beni-gnam eius in ſe manum ambæ Maieſtates expertæ ſunt: nam paulò poſt Sereniſſima Reginalis Maieſtas Dantiſcum pergens, iamque in fini-

S. Reginalis Maieſtas evaſit inſidias Suecorum. bus Pruſſiæ Choynicijs conſiſtens, cùm in Suecorum inſidias inſperate incidiſſet, mirabiliter & vere Deo patrocinante manus eorum evaſit, inſidiantibus hoſtium Copijs partim

cæſis

cæsis, partim captis, aut confusis, per Illustrem D. Stephanum Czarniecki, Castellaneum Kijoviensem, vt ideò Serenissima casu admonita, mutaverit itineris suscepti propositum, ac in Maiorem Poloniam regressa Calissium concesserit.

Regi CASIMIRO abitus Gedano in Poloniā præcluditur per Suecos.

Porrò REX CASIMIRUS Suecum in Prussiam tum insecutus, postquam advertit vrgente hyeme hostem per Præsidia fuisse dilapsum, exercitum quoque suum belli incommoditatibus fractum, in hiberna cum Ducibus Regni in Poloniam dimiserat, ipse autem cum paucis peditatus Copijs & armatura substiterat Dantisci. Quâ prehensâ occasione, Suecus, per educta celeriter præsidia, omnibus itineribus, circa Gedanum insessis, Regi CASIMIRO ab exercitu seiuncto, vaferrima calliditate in Poloniam interclusit regressum. Calissium igitur regressa S. Reginalis Maiestas, vt advertit ob Regem à Regno dis-

situm

ſitum, Rempublicam Polonam nondum ſolide pacata, novis ijſque gravibus ſeditionum periculis exponi, indixit ſubitò Senatui, vt omni morâ ſepoſitâ Częſtochoviam conveniret, ſecum conſulturus, quomodo Regi intercluſo ſubveniendum ſit, vt Gedano eductus Regno nè novis exagitetur motibus, quantocyùs poſsit reſtitui. Deſtinaverat autē pro congregando Senatu Częſtochoviam, Loci Sacri à Deo recenter defenſi felicitate permota; ſpem cum voto firmam concipiens, Deum Regi & Regno adiutricem porrecturum dexteram à Monte Claro, qui præſenti calamitoſo Reipublicæ ſtatu, ſolus ſub auſpicijs Deiparæ Virginis, ſuperatis hoſtium conatibus ſtetit immunis, vt eius èxemplo ad recte Patriæ conſulendum Polonorum excitarentur animi, & ſub ijſdem Divæ Claromontanæ auſpicijs optatum belli exitum ſortirentur.

Clarus Mons à Regina deſtinatur pro conſilio Senatui.

Adſu-

Adfuit Deus votis ſupplicum, nolens facere irritam ſpem Reginæ innixam conſilio, nam ad primam notitiam Regiæ voluntatis primarij viginti quinque Senatores in Montē Clarum confluxerunt. Interea verò Illuſtris D. Czarniecki, Caſtellanus adhuc Kijovienſis, Vir magnus animo, & experientiâ militari, pro ſuo ſingulari ingenio, & generoſitate in Pruſsiam irrumpens cùm multos hoſtium per Præſidia diſpoſitos, & nihil hoſtile metuentes cæcidiſſet, vt & Sztembogium Generalem exercitus Suetici Gedano procul averteret, ſimulato quaſi hoſtem metueret ex Pruſsia receſſu, eum poſt ſe cum exercitu currentem longiùs abduxit. Quo facto ordinatis aliquot ſignis militum, qui cum G. D. Woyniłowicz loco ſui Sztembogio præirent, eum vlterius abducturi; ipſe cum lectâ militum manu ad latus declinando, omnem hoſtis ſolertiam celeritate

Rex CASIMIRUS dexteritate Czarniecij Gedano in Poloniam reducitur.

antevertens, retrò versus Gedanum perrexit, & Regem inde summâ dexteritate per devios & remotos saltus eductum, Patriæ priùs reddidit, quàm Suecus elusum se, sibique ereptum Regem Polonorum cognovit. Brevi intervallo temporis, Senatui in Claro Monte congregato, & quomodo Regi succurrendum esset consulenti, sistitur Rex cum omnium lætitia minime speratus; vbi mutato consiliorum proposito, defendendæ & conservandæ Patriæ intendens, cum Senatu gravissima negotia, & quæ pluribus Comitijs ægre componi poterant, præcipue Moschōviticum, Deo ad Beatissimæ Virginis preces consilia dirigente, cum omnium admiratione intra paucos dies felicissime composuit.

Sistitur Rex in Claro Monte pro Comitijs.

Sic irradiato Monte gratiarum cælestium nitoribus, virorum ex congregatione Senatoria Ordinis vtriusque præcipui, recolligentes & diligen-

Poloni grati beneficiorū Dei à Claro Mōte

diligentius considerantes præsentes rerum in Claro Monte successus, nec non Montis ab hoste nuper defensi felices ac inexpectatos eventus, & advertentes eos Loco Sacro, non per humanarum virium potentiam, nec per difficilem natura vel ingenio loci accessum, sed mere divinâ bonitate, abunde (vt in omnes Dei munificentia diffunderetur) impensos, vniversi in laudem DEI & Sanctissimæ Christi Parentis effusi sunt, non ingrati beneficij Divini. Multis tum favoribus Rex & Proceres, & in præsenti præstitis, & pluribus in futurum præstandis, Locum Sacrum prosecuti sunt. Auctum ex S. R. M. peditatu ducentis quadraginta militibus Monasterio Præsidium. Pro centum quinquaginta Loci Sacri Præsidiarijs, stipendium per Senatus consultum ex publico ærario consignatum. Munitio Monasterij vt in meliorem formam reducta perficeretur, & no-

vis exteriùs firmaretur propugnaculis S. R. M. liberalitate decretum Imò pio grati animi affectu in Deum & Beatissimam excitati Serenissimi, non expectata meliori pacis commoditate, quantùm angustia & calamitas temporis permisit, sine mora, vallo & fossa cingi Monasterium mandaverunt, omnibus qui tum ad latus eorum convenerant, operam & impensas certatim in id conferentibus. Ipsæmet SS, RR. Maiestates Magnum Imperatorem Constantinum imitatæ, in honorem Supremi Numinis, & Augustissimæ Cœlorum Reginæ, manibus labori consecratis, pro erigendo in fronte Capellæ propugnaculo, terram & rudera sarculis egerebant. Regum institerunt exemplo Senatus & Aula Regia, magnam diei partem, aliqui dies etiam integros laboris exercitio impendentes. Gynæceum insuper fastum & molitiem domus Regiæ, eruendis evehendisque man-cipiando

Singularis affectus Regiæ Maiestatis in Locum Sacrũ

cipando ruderibus, seriò ac promptissime incubuerunt operi; cui & nomen hinc relictum. Regium Propugnaculum.

Post paucos autem dies ab adventu Regis Serenissimi in Montem Clarum contigerat Dominica Passionis, trinum apparuisse Solem in Meridie, visamq; simul duplicem Coronam Solarem candidam, quarum altera latiùs per aerem extensa cingebat cum Monte toto Monasterium, altera longe strictior versus Meridiem porrecta, ad orbem vsque Solis fastigio pertingebat. *Omen felicioris progressus.*

Iucundum erat suspicientibus intueri cœleste illud spectaculum, eò quòd putaretur omen victoriæ certum, & evidens reconciliati furoris Divini argumentum. Qemadmodum enim ferale prodigium illud in Sole occiduo tertio ante anno visum, prænuntiabat gladij sævitiem, & atrocem humani sangvinis effusionem: ita candor Solis & Co-

ronarum insolitus, victoriosæ pacis palmas & trophæa amœnissima designare credebatur. Et cui dubium, ostentum hoc non ad mentem præsagientium successisse? Ex quo etenim Montem Clarum sub patrocinium Augustissimæ Cœli & Poloniarum Reginæ subijt Rex Serenissimus, amplissimis gratiarum cœlestium donis, & Austriacæ Laureæ sufficientibus subsidijs auctus, ait felix & potens evasit, vt sui nominis famâ hostem exterritum fugaverit e suis ditionibus, & Regnum quod iam in multas partes divisum, atrocissime igne & gladio sæviendo hostis diripuerat, de manibus & immanitate tot gentium feliciter vindicaverit.

Vide sera Polonorum posteritas, quanto tibi constitit emolumento cultus Beatissimæ DEI Parentis, quem vna cum Fide Orthodoxa Tuus Apostolus S. Adalbertus, Archiepiscopus Gnesnensis, & Martyr

strenue promovit. Hunc si eadem constantiâ tenueris, alacri fervore promoveris, ac generoso pectore propugnâris, plurimùm profueris Patriæ, Maiorum Tuorum vestigia præclare secutura, & eo pacto, vel ipsis Erebi satellitibus metuenda. Videat & miretur Orbis Christianus, quàm strenue Nostra Regina, eademque Cœli & Terræ Imperatrix, fidele sibi defendet Regnum, & quam præsentaneum ferat auxilium clientibus humanâ ope destitutis. Excitet Angelus Domini Exercituum Custos Poloniæ Cœlestes Phalanges, ad æternùm agendas Supremæ Numinis Maiestati vnâ nobiscum grates, pro tanto beneficio, & omnes hostes qui ad extirpandum cultum Angelorum Reginæ conspirârunt in polonia, potenti virtute deprimat. Iam ipsi hostes triumphati, Victoriosæ Virgini, & terribili, *vt Castrorum acies ordinata,* Imperatrici, perenne Mon-

te Claro fixerunt trophæum; qui dum ab oppugnatione ipſius reverterentur, ad elevandam vanitatem, troſſulorum fortitudinem iactantium, novum commenti ſunt, non ſine mordaci ſarcaſmo proverbium: *Vir es, abi oppugnatũ Czeſtochoviam*; & aliud quo importunis quibuſvis cum execratione malum imprecentur: *Apage Czeſtochoviam*, Quinimò plurimi viri graves teſtati ſunt, percontantibus ſibi, qui de Częſtochovienſi Monaſterio, ac eius expugnatione Sueci ſentirent, paſſim â diverſis reſponſum: *Czeſtochovia virorum fortiſsimorum Sarcophagus*.

Proverbia Suecorum de Częſto-chovia.

Et vere dixiſſent extremum Sueticæ fortunæ ſcopulum, ad quẽ Regis Suecorum alliſa potentia, non ampliùs aſſurrexit.

Benedicimus Deum cœli, & coram omnibus viventibus confitebimur ei, quia fecit nobiſcum miſericordiam ſuam.

ORA-

ORATIO,

Quâ

STEPHANUS DAMALEWICZ,
S. Th. Doctor, Canonicorum Regularium Lateranensium ad S. NICOLAI Ecclesiã Calissij Præpositus.

Reverendis Patribus Claromōtanis, Or: S. Pauli Primi Eremitæ, insuperabilem tolerantiam Obsidionis Quadragenariæ gratulabatur.

QVemadmodum procellosis hactenus iactati bellorum tempestatibus, Virgineum Sidus Montis Clari suspeximus, non aliunde certiùs afflictis rebus Patriæ auxilium expectantes; ita oriente iam optatæ consolationis aurora, non dissimiles oscinibus dulci cantu eam salutantibus, pro agendis immortalibus Maiestati Supremæ gratijs, æquum est maximè, ad eundem Montem cum faustis triumphantium applausibus accurrere: vt vnde flumina beneficiorum exeunt, illuc sancta revolutione gratiarum revertantur. Impium est diffiteri, quòd non sola exclusi mortalitate, verùm etiam ipsis creatæ naturæ circumscripti finibus, pares ad hoc exsolvendum gratæ voluntatis officium vires afferre nequeamus: at sacri-

legum prorsus, maximis beneficijs, quæ sumus ope Gloriosissimæ Deiparæ Virginis consecuti, obstinato silentio grati animi testificationem velle consepultam. Bis puer loqui non audeo, tacere ingratus non debeo. Tuum est, ô Magna Supremi Numinis Parens, quòd viuimus, Tuum, quòd hostis non humana perterrefactus potentia, Clari Montis oppugnationem necessariò intermisit. Tuum quòd Tuis laudibus devota Polonia, ex imis busti evoluta cineribus, attollere gloriosum caput triumphis occœpit, & quidquid boni deinceps Nostra Respublica sperare potest, totum id Tuæ propitiationi ferendum erit in acceptis. Semper ac libenter fatemur, à prima Tua Montis Clari tutela. tot & tanta nobis obvenisse beneficentiæ commoda, vt nulla unquam temporis longinquitate, pro profunda seræ posteritatis è memoria possint eradicari, nulla penitus oblivione deleri. Atqui parum est acceptorum meminisse, nisi eis obstrictus quisque perpetuum præconiorum erigat monumentum. Sed quantumvis perenniùs ære, auro, & quovis marmore Oratorum Poëtarumque durant elogia; nulla tamen dicendi vis, nulla ingenij fœcunditas, ad Tuorum magnitu-

dinem

dinem beneficiorum colendam & prædicandam; idoneam suppeditare poterit facultatem. Nam quòd ab eo Monte, tot claudi tanquam cerui salierint, recepto gradiendi munere, tot cæci restitutis oculis lumen cœli suspexerint, tot ægri ope medicorum desperata sanitatem recuperaverint, tot energumeni Tyrannide inquilini pessimi Cacodæmonis fuerint liberati, tot suffocati aquis, ignibus combusti, cædibus hostium & varijs casibus interempti, luce præsenti ac vita donati fuerint, hæc beneficentia, pluribus alijs locis Tua Imagine celebribus, vsitata, plurimorum calamos, & ingenia viresque dicendi fatigavit Oratorum, æquè ac Poëtarum; vnum hoc, ob servatam Poloniam, ab imani Hæreticorum feritate, in excidium Religionis Orthodoxæ coniurata, quis tam sublime Gigas in cœlum attollet trophæum! Laudetur Summus Exercituum Dominus, qui cervicibus nostris impendentes ab hostium furore acinaces, dextera potentiæ suæ retorsit. Laudetur & terribilis vt Castrorum acies ordinata Virgo Deipara, quæ superbam Hæreticorum fregit audaciam, depressit temeritatem, perrupit insolentiam. Mille mille triumphi resonent Gloriosissimæ Cœlorum

Terræ-

Terræque Imperatrici, ob Poloniam è Tartareis faucibus ereptam, & Hæresim turbulentorum consiliorum machinatricem profligatam. Verùm enim verò iam Supremo rerum omnium Monarchæ, & Magnæ Dei Hominis Parenti peractis gratijs, ad Vos Religiosissimi Patres segregis exempli, Primi Pauli Eremitæ pij Sectatores, & cœlestis vitæ sub polaris stellæ regimine strenui Duces; fideles Clari Montis Excubitores, & infracti robore sacræ militiæ Candidati, mea properat Oratio: quam, ne incerta exerret orbita, duobus polis sive cardinibus honesti, fortitudinis videlicet atq; prudentiæ circumagam, ac virtutis vtriusque decus in gravi obsidionis hostium tolerantia Vestris animis promicans, prædicare conabor; quin aures benevolas & arrectas sitis daturi, de gloriosa Vestra dicenti victoria, minimè addubito. Dabitis veniam effœtæ iam senis Oratoris eloquentiæ, si laudes Vestras, pro eo ac deberet, vosque meruistis, exæquare facundiâ non poterit, & promptos balbutientis linguæ in Vestra præconia labores, non virium imbecillitate, sed obsequiosi officij studio æstimabitis; ita, vt quod mei conatus excelsi mente, viribus exigui non assequentur, Vestra benevolentia, &

tia, & alacri voluntatum erga dicentem propensione, censear assecutus.

Si cuius virtutis insignibus extollendis, sacri profanique insudant Oratores, fortitudini profectò tantum tribuunt celebritatis, vt una omnium, quæ maximè salutaria hominum societati ad bené beatèque vivendum possunt conducere media, videatur esse complexa: tantoperè, vt cæterorum honesti fontium laudes, iure quodam principatus, sibi vendicare possit. Nec iniuria: nam si ad iustitiam pertinet ius suum vnicuique tribuere, (quod quidem officium ad tranquillitatem generis humani conservandam, quàm sit accommodatum, nemo non videt) quomodo tribui poterit inter cives, nisi ad illud defendendum vires animi magnitudo suppediret, & studiosa civium pectora, invicti roboris constantia, ad Patriæ iura libertatesque illius propugnandas obarmet? si modum à ratione præscriptum in omnibus actionibus tenere, modestia sive temperantia persuadet; quonam pacto & quis tenebit, nisi quem vis animi excelsi, supra rerum humanarum fastigium extulerit? vt neque pœniteat, ex ijs quidquam amisisse, neque in accumulatione desiderabilium, nimiùm amet prosperos se-

cundæ

cundæ fortunæ ſucceſſus. Lynceis oculis perluſtravit commendationem fortitudinis Romanæ facundiæ parens Tullius, qui humanæ vitæ recenſens officia, inter ea ſplendidiſſimum pronunciare nullus ambigit, quod animo magno elatoque, magnaſque res deſpiciente factum ſit. Celebre hoc Elogium, non minùs ad virtutis ipſius appoſitè dignitatem, quàm ad veritatis Oraculum Apollinis trypode diviniùs inſcripſit. Enimverò, ſi fortitudo præſtat magnanimitatem in arduis, fiduciam in adverſis, ſecuritatem in periculoſis, magnificentiam in dubijs, conſtantiam in proſperis, tolerantiam in gravibus, firmitatem denique in perplexis negotijs, quantam putatis, & quàm excelſarum virtutum trahit in ſua præconia catervam, tot filiarum fœcunda Mater? Illa navum agricolam, ob ſpem ſeri fructus, graui & longo labore ſubigentem arua, vt canat, excitat; illa ſplendorem Dynaſtis invicti animi magnitudine conciliat, illa robur omni vitæ officio neceſſarium promovet & conſervat. Illa eſt certum ærumnarum ſolatium, illa calamitoſæ tempeſtatis anchora, illa ſemen gloriæ perpetuum, vt non immeritò eloquentiſſimus ille Romanorum Philoſophus, lucum quendam

cœlis

cœlis omnibus superiorem, vbi Beati ævo sempiterno fruuntur, attribuerit illis, qui aditum in Patriam, fida pectora opponentes pro eius incolumitate, hostibus interclus erint, nihili præ illius amore res humanas, vitam, & sanguinem æstimantes. Hâc permoti virtutis excellentiâ, & non intermorituræ vnquam gloriæ siti ardentes, quævis terribila, imperteritâ mente sunt aggressi gens Martia Romani, qui nullum genus mortis, quæ omnium timendorum maximè terribilis est, exhorruerunt, cuius fortiter oppetitæ, celebres haberent quavis posteritate laudatores. Hæc, Curtium, in abditissimos voraginis nulla congerie telluris explendæ recessus, iniecit. Hæc Fabricios pauco potentes, ad Orbis imperium vocavit. Hæc fortissimis Scipionibus, ad veterum ornamentorum titulos, post superatas maiores Orbis partes, nova cognomenta Affricani & Asiatici superaddidit. Hæc Mutiorum, Brutorum, Deciorum, Fabiorum, Curiorum, Catonum, continuatis per tot sæcula præconijs, à vetustissimo ad nostram vsque memoriam ævo, nomen & gloriam transmisit. Verumenimverò, quid iuvat eorum percensere laudes, qui tantùm à veræ fortitudinis absunt elogijs, quan-

giјs, quantùm à participatione Divinæ gloriæ, quæ sola solido fundamento illustrem à Clarissimis Viris rerum gestarum excipit immortalitatem, sunt extorres. Fatuos isti perituri splendoris consectati sunt ignes inanem popularis auræ captantes fumum, & pro magno ducentes prothymiam, si eorum facta, tempestate succedanea hominum durante memoria, recenserentur; de quorum tum laude plurimùm qandoque detraxit, aut imbecillitas animi, vitam in periculis fastidiens, aut desperati mediorum ad evadenda discrimina successus, aut ignotus vitæ melioris amor, aut impotens vlciscendi hostem cupiditas, vt ambitos ab ijs splendores, non parùm caligo temeritatis, vel etiam stultitia oberrante immoderatus impetus obfuscârit. Illa illa demùm vera est fortitudinis gloria, quæ nullis mortalitatis terminis potest circumscribi, nulla obliterari vetustate, nulla dubiæ, fidei periclitari memoriâ, quæ beato ac æterno ævo perseverat, & devictis hostibus, cœlestis Patriæ Civiũ, eandẽ ob causã sẽpiterna felicitate triũphantium, cultores suos in naturæ Divinæ cõsortiũ, Sũmo DEI Opt: Max: beneficio, elevatos cœtibus in terserit; quæ in præsens pro veritatis Supremæ Oraculis as-

serendis

ſerendis pugnat, ritus avitæ Religionis tuetur, aras & Templa defendit, veri Numinis honorem zelat, iura & immunitates Antiſtitum conſervat, nullumque diſcrimen æſtimat, cui non caput, ſtudio Divinæ laudis amplificandæ animosè obijciat. Quâ in re fidei Divinæ in Noſtra Polonia, Duces, & Authoritate Sedis Apoſtolicæ vncti Reges, (verbo abſit invidia) præiverunt Chriſtianis Principibus exemplo, Miecislai, Boleslai, Vladislai, Criſpi, Præmislai, Lo&ici, Iagellones, Caſimiri; quorum triumphi Orbi Chriſtiano ſunt notiores, quàm infans lingua, eorum præconijs celebrandis ſufficiat. Dicerem hic Tuas laudes Audax Boleslae, ſi conſtaret te, atrociter occiſi Sancti Stanislai Cracovienſis Præſulis, culpam & pœnam diligenter expiaſſe. Tua verò tacere nequeo præconia Boleslae Chabri, qui cùm Sacra Fide ſuſcepta ſimul militiæ inſtituiſti acies invictas Polonorum, vt ad Sancti Evangelij lectionem, exſertis enſibus ſe pro ea mori paratos denuntiarent: quem fidei propugnandæ zelum, abundè ſic remuneratus eſt Orbis Supremus Monarcha, vt te quadraginta victorijs triumphantem in terra, æterno accenſuerit cœleſtium victorum, vt creditur, tri-

tur, triumpho. Quid vos Vladiſlai memorem? quorum nomen ipſum celeberrimarum victoriarum omen eſt. Quadraginta millia primus ad Pſcovvce hoſtilis exercitus cecidit, & Scharium trium haſtarum, quibus in eo prælio transfixus erat, ornamento decoravit. Secundus quinquaginta ſigna cùm cepiſſet, totidem millia militum ad internetionem delevit. Tertius gloriosè pro defenſione fidei ad Varnam occubuit. Quarti recens eſt victoriarum memoria, quæ multorum Scriptorum ingenia laſſavit, typorum notas obtudit Chalcographorum præla depreſſit. Fecerunt illi, ut Noſter Sereniſſimus Rex IOANNES CASIMIRUS, inter extentas Provinciarum ditiones, glorioſior, de tot tantiſque hoſtibus obtentâ victoriâ triumpharet. Sed iam Regum fortitudine commemoratâ, etiam eorum ſaltem meminiſſe decet, qui noſtra memoriâ aliquid conſilij vel opis attulerunt, eodem fidei defendendæ, quo Reges ipſi zelo inflammati, Zamoyſcij, Zolkievvſcij, Chodkievicij, Wiſniovviecij, Koreccij, Chmielevvſciij, Koniecpolſcij, Kalinovvſcij, Potoccij, Piaſecinij, qui omnes huc ſuos direxerunt in propugnanda Patria conatus, vt integri-

tatem

tatem Religionis Orthodoxæ tuerentur, & vitæ ſangvinique pro eius aſſerendis ritibus & libertate, minimè indulgerent. Sed enim, quia mea in Veſtræ fortitudinis commendationem debet Patres Religioſiſſimi converti Oratio, non eſt quod diutiùs immorer exemplis ijs cõmemorandis, quibus aliquid præſtare potuit humana vis adminiculi, utpotè coniugũ, liberorũ, fortunarũq; ac dignitatũ defenſio; ad divinioris proinde paginæ Heròés de ſacra dicẽti militia ſermo flectẽdus eſt, in quibus quãvis hæc cõmemorata non defuerunt ad fortitudinẽ incitamenta, tamẽ ita Divinæ gloriæ zelus eluxit, ut reliquarum cogitationũ motus omnes abſorpſiſſe videatur. Subit proinde animum Razias ille, quem honoris cauſa Patrem Iudæi appellabant, grandævus ſenex, & patriarum legum atque conſvetudinum ſatis ſuperque tenax, qui ab impio Nicanore ad incitas redactus, gladium in pectus adegit primùm, deinde altiore Divini ſpiritus impulsu provectus, ilia muro deſiliens ſuper hoſtium agmen fudit, certum indignationis ſuper Sacrorum contaminatione poſteritati daturus argumentum. Quid veró aliud Vos Patres fortiſſimi vrſit, vt loco ſtaretis immoti, certò non admiſſuri Hæreticorum

præsidium, nisi gravis metus sacrilegæ Divinarũ rerum profanationis? Effudistis toties viscera, pro Templo & aris, quoties indignanti moram hosti, responsum nullis peterrefacti minis, aut impendentibus periculis dedistis, Iudæi Machabæi fratres ad pugnam adhortantis exemplum & vocem secuti. *Melius est nos mori in bello, quam videre mala gentis nostræ & Sanctorum, sicut autem voluntas fuerit in cœlo, sic fiat.*

Redivivum nobis exemplum in Vestræ pietatis zelo ferventi, Zorobabelis, Esdræ, ac Nehemiæ, aliorumque Principum illis coævorum illuxit, qui inter impios hostium adversantium gloriæ Dei, ac in Templo Domini Ierosolymis reædificando conatus, non desponderunt animos, sed alacriús inchoato institerunt operi, una manu trullas, alterâ gladios ad violentiam reprimendam tenentes. *Nova bella in Monte Claro elegit Dominus*, liceat mihi Deboræ triumphatricis pæana usurpare, quando unus Chorus ascetarum precibus ritu publico exsolvendis invigilat, alter tormenta librat; copias peditum per muros disponit, sphæris ferreis machinas infarcit, animos militum acuit, ordinat excursus, admolientis hostis oppugnatorias loricas globis perrumpit,

cohor-

cohortes hostium perturbat, fulminantes tubos in præcipua exercitus capita dirigit, rudera, terram, lapides, fissis murorum voraginibus oggerit, & naviter omnibus Martis officijs idoneis ad defensionem Templi Domini, Matrisque illius Purissimæ cultus propugnationem incumbit. Sed hem nova belligerandi ratio! quis unquam simili usus Imperator? quis vidit exercitus? quis audivit aut scripsit Historicus! Reboant fulminantes machinæ, cœlestes imitatæ fragores horrenda tonitrua, quid Vos? suavi plectro, dulci barbito, iucundo Symphoniacarum tubarum, tibiarumque cantu in odeo turris altissimæ, ordinatis Sacrorum Hymnorum concentibus, eorum potissimum, qui laudes Virginis Matris Gloriosæ continent, rigidum Martis furorem temperatis. Diceret aliquis non immeritò, ad fortitudinis prodigium attonitus, adolescentes in flammis Babylonicæ fornacis tripudiare, quod nonnemo admirans ex hostibus dixit, Æsopicarum cochlearum domibus incensis cantantium, lingua petulanti cavillando levitatem; non expertus integræ mentis convivium & veræ in Dei auxilio fiduciæ imperterritam securitatem. Magna hæc est, quàm humana dicendi u-

bertas prædicare consuevit fortitudo: at Vestra eò gloriosior, quò maiore animi cõtentione, ad summum cum ea Divinæ charitatis fastigium, nec irrito conatu ascendistis. Quid enim? Supremæ Veritatis Oraculum est: *Maiorem charitatem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis:* si summus hic amoris gradus est, pro totius amoris & boni fonte succumbere? quæ iam vis eloquentiæ mortalium, Vestrã tot tantisque periculis, & toties tentatam Divinæ charitatis constantiam celebrabit? quoties hosti deditionem flagitanti, Vestrã promptitudinem moriendi pro Dei gloria obtulistis. tot Martyrij Laureas invicti athletæ Christi emeruistis. Vivite vivite, sempiterna in cœlesti Capitolio Corona beandi. Tu verò Nehemia Senex, veteris Synagogæ Protector, laudandus mihi recurris huc, iure meritò, quando excelsi tui animi robur, in mente sublimi AUGUSTINI KORDECKI, Claromontani Prioris, ad amussim Divini spiritus operâ, video ac veneror expressum. Quantùm Tua hæc vox valuit ad exterrendos & confundendos veri Dei cultus hostes infensissimos. *Deus Cœli ipse nos iuvat, & nos servi eius sumus:* tantùm in ore Prioris Cla-

ris Claromontani utiliter ad confirmandos Fratrum Nobilitatisque animos potuit. *Deus ipse iuvabit nos, & Magna eius Parens, modicum quid ærumnarum pro eius gloria sustinete.* O summam excelsi animi potentiam! ô invictum constantiæ robur! ô admirandam cœlestis auxilij spem! ô inexpugnabilem in arduis periculis magnanimitatem. Viluisse visa fuit nonnullis apud ignavam & degenerem posteritatem, Maiorum parta victorijs libertas, nisi recens effuso sanguine à Clarissimis quibusque viris fuisset redempta, quis Dux & author redemptæ? Patres Claromontani. Ædes Sacræ, thesauris & omnium splendorum apparatibus expilatæ ac exutæ, extremos expectabant cineres, quis obstitit? Patres Claromontani. Exilium, Religio Catholica, & proscriptionem è Regno, quod olim ipsa constituerat, timebat, quis prohibuit? Patres Claromontani. Patriam ipsam, si loqui posset, non alijs usuram verbis ad referẽdas Vobis grates quàm his crediderim. Maximas Vobis & perennes unà cum filijs, & Civibus servatis, ago gratias Religiosi Fratres Primi Pauli Eremitæ, illustres Clari Montis Incolæ Magnæ Dei Matris fidi Clientes, meæ salutis apud Deum singu-

lares Patroni, quòd furori hostium in Religionis Sacræ ac mei excidium ruenti tantâ fide atque constantiâ restitistis, ut facile intelligat Orbis Christianus, à paucis, Divinitùs affulgente auxilio, innumerabilem multitudinem Copiarum posse devinci. Vos Filios meos ad Patrum vestigijs hærendum fortissimo exemplo impulistis, & ut arma in hostem per viscera mea grassantem generosè sumerent, strenuè præivistis. Vos repentina Hæreticorum potentiâ, prostratos afflictæ Nobilitatis erexistis animos, & erectos assiduis apud Supremum Numen votis & supplicationibus piè confirmastis. Ibit ibit in seram posteritatem Vestri facinoris heroici gloriosa memoria, neque mea in remunerando tanto sumptu, ac rebus tàm præclarè gestis, grata unquam desiderabitur voluntas, Nulla Vestram hanc fidelis obsequij ac impendiosi promptitudinem consepeliet oblivio, nulla temporis longinquitas, aut invidiæ liuentis caligo, longe latèque Montis Clari iubar promicans obscurabit. Perennabit Vestræ victoriæ decus, & quacunque parte Orbis audietur, seruate à Regina Cœli Poloniæ nomen, semper Principatum meæ salutaris lætitiæ

illustre Clari Montis fastigium obtinebit. Hic mea in posterum in procellosis bellorum fluctibus ,iacietur anchora, hic vernabit in ardua calamitate spes, hic donaria beneficentiam Summi Numinis & Virginis Matris, omni ævo secuturæ posteritati prædicabunt. Mœnia ipsa tam citò post abitum hostium refecta, inusitatâ gestire videntur lætitiâ, dum suæ tempestatis oblita, novam induerunt faciem, quâ quosuis deinceps adventantis hostis ridere possunt conatus & molimina. En sumus (aiunt) quis Hector, quis Achilles, quis Scipio Numantinus, quis Cartaginis eversor, quis Pelopidas Annibal, aut Epaminondas, nos arietet? Stamus ad ictus machinarum fulminatricum imperterrita. Sed enim dum longiùs in vastissimum Oceanum Vestræ fortitudinis provehor, subit animum vis Bisantinæ olivæ, inter incendia nullum passæ detrimentum, quinimò aduersitate fœcundioris: sic Vestræ vires ab hostibus tot machinamentis meliùs diuturnâ patientiâ exercitatæ & exagitatæ, virverunt. Unde enim illa maximis in periculis in turris fastigio Musica, quam in luctu esse importunam Sacra prodiderunt Oracula: Inde faces ardentes micant, hinc suavis E-

cho resonat; inde tonitrua remugiunt hinc concentu blando mulcentur aures; inde glandes ferreæ volant, hinc dulcis animo forti, serena ridet tranquillitas. O invictam generosi animi fortitudinem, pericula contemnere, ridere, ludibrijs excipere, quando non ludicra petuntur præmia, sed sanguis & vita in censum venit ditissimum, & terror fulmineus hosti confirmato, spem victoriæ, & maiorem ad oppugnandum Cœnobium audaciam subministrat.

Ad prudentiam deinde Vestram, quæ humanæ capacitatis excedit modum, accedo, nihil præclarum aut dignum laude geri posse sine illius directrice facultate, in cōfesso est apud omnes, qui beatè vivendi normam penitùs introspexerunt. Ea nimirùm est consiliorum moderatrix, virtutum auriga, magistra vitæ honestissimæ, rerum gerendarum dux, perspiciendarum trutina: quâ stant vrbes, firmantur leges, æquum decernunt Iudices, sceptra tenent Reges; illa oculus futuri, præsentis negotij manus, antecedentium temporum cum sequentibus provida temperatrix. Hanc qui desideraverit in viri fortis facinoribus, non rectè functurum officio sanè iudicabit; imò te-

imò temeritatem dixerit, aut insanæ audaciæ proterviam, qui absque illius directione vela ventis, & animum rebus agendis accommodaverit. Multa ea suadente atque dirigente, Vobis erant consideranda Patres Admodum Reverendi, circa fortitudinis laudem in medio statuendam. Quis enim est tam iudicio tardus, aut ingenio hebes, qui pensatâ humanarum rerum imbecillitate, non Vos primo cœptorum intuitu, temerarios in re præcipiti, & iam pœnissimè desperata æstimaret Triarios. Ita quippe ratiocinari poterat, ut fecerunt iam plerique de Vestra constantis animi magnitudine metuentes. Quid tandem isti Patres agunt tanta potentissimorum hostium circumfusi nube? Notior est Orbi Succorum potentia, quàm ipsi domi habeant vires exploratas. Annis triginta incubuerunt Imperio Romano, bello graves. Florentissimum exercitus Poloni robur Quartianorum legiones illis se adiunxerunt, & quæ tulerunt olim de diversis nationibus trophæa, ipsorum fascibus & potestati submiserunt. Nobilitas penè omnis iustam bellandi causam pace iniquâ redemit, quid ampliùs rebus afflictis Patriæ afferre possunt solatij artis militaris expertes, nu-

tes, numero pauci, quieti, & vitæ pacatiori assueti, armis non satis instructi? Scilicet perspicaciore mentis oculo pericula providebunt, & illis amovendis à Republica media suppeditabunt, quæ totus non perspexit Senatus, aut non valuit opportunis remedijs amoliri. Anticyra tota vix eleboro purget tantam vesaniam in scirpo nodum quærere, vel Gordium dissolvere, velle sapere post omnes, quorum intererat maximè omnium Ordinum dignitati, commodis, Coniugibus, liberis ac fortunis prospicere. Fecistis tamen, & Vestra Religiosa solitariæ vitæ devota capita, periculis gravissimis & extremis opposuistis, quâ mente, quâ fide, quâ constantia? Diuina prorsus. Enim verò, non ità rerum summa in extremo discrimine humanis consilijs, & remedijs committenda est, vt in rebus maximè arduis Divini oblivis camur auxilij, & tantùm nostris confidamus viribus, ut his deficientibus nihil omninò videamur Divinæ attribuere protectioni. Habuistis nostra memoria præsentissimum cœlestis auxilij monimentum Otthomanico bello ad Chocimum, quo antiqua brachij & potentiæ suæ miracula suscitavit Deus, ne funditùs interiret Polonia. Re-

nia. Recensuistis tot fidelis populi admiranda subsidia neque ubi humana desunt consilia, aut vires ad hosti resistendum, parcam in ijs adferendis Numinis Excelsi dexteram reputâstis. Sed enim dixerit aliquis gloriæ Vestræ invidus Zoilus. Hoc fuit tentare Deum, & aut potentiam ipsius, aut voluntatem experimento subijcere. Quid? an DEO coniunctis, & toties Gloriosissimæ Dei Genitricis ope servatis, non licuit plùs ad Divinum attendere suffragium, quâm humanas pensare vires? præsertim, ubi animus congregationis côncors non abfuit, honorem Loci Sacri sanguine obsignandi, quod erat eximium Divinæ voluntatis; in cuius manu corda & cogitationes humanæ rotantur, argumentum. Ubertim id Oraculis paginæ sacræ potest comprobari; n m cùm incertæ sint cogitationes mortalium, & timidæ providentiæ Nostræ, ut effatum canit Sapientis: quonam modo eo fundamento ctiones humanæ initentur, ut non ruant, semper utique ambiguæ, perplexæ, & incertæ. Quis enim hominum poterit scire consilium Dei, aut quis poterit cogitare quid velit Deus! cogitationes enim mortalium timidæ, & incertæ providentiæ nostræ, corpus enim

quod

quod corrumpitur aggravat animam, & terrena inhabitatio deprimit ſenſum multa cogitantem. Et difficilè æſtimamus quæ in terra ſunt, & quæ in conſpectu ſunt, invenimus cum labore. Quæ autem in cælis ſunt, quis inveſtigabit? *Sap: 9.* Eſt autem vis quædam Divinæ motionis ſuperior mentem illuſtrans, & ad res agendas eam forti & ineluctabili molimine confirmans, quà quis aggreditur terribilia auſu conſtanti, non ſine tamen periculi conſideratione, & ad medendum ei mediorum adhibitione prompta, ut ei ſociata fortitudo ſit conſiderata periculorum ſuſceptio, & laborum perpeſſio, vel affectio animi in patiendo ac perferendo, ſummæ legi parens ſine timore, quemadmodum Philoſophus & Orator Latinus definit iunctam prudentiæ fortitudinem. Quonam igitur pacto vel pericula conſiderabimus, ſi maiora occurrant, quàm ea ſolùm naturæ lumen poſſit conſequi? vel inutili moleſtia perpetiemur labores, quorum nulla perſpiciamus prœmia! vel ſummæ legi parebimus, quam altiore mentis indagine non fuerimus perſcrutati! vel ſine timore agemus, niſi altiore lumine quid timendum hic occurrat, inveſtigemus! neque enim ad al-

ad altiùs discrimen exploranti lumen, apparent tanta, quæ tantoperè timenda humana ratio sibi relicta, potest apprehendere. Exemplo rem illustrabit virago gentis Hebrææ fortissima Iudith, quæ ut definitum à Principibus Sacerdotum tempus deditionis urbis inaudivit, sic eos proditur sacris literis allocuta. *Qui estis vos, qui tentatis Dominum? non est iste sermo, qui misericordiam provocet, sed potiùs qui iram excitet, & furrorem accendat.* Constituerat nimirum Ozias Sacerdotum populique Princeps, tradere Bethuliam intra dies quinque. Fatigatus Senex importuna voce obstrepentium, quid aliud multitudini sibi exprobrant temeritatem poterat respondere, quàm dies expectandos quinque? non quod ita sentiret ipse, sed quoniam inconditis plebis clamoribus urgeretur. *Iudicet*, aiebant, *Deus inter nos, & Te, quoniam fecisti inter nos mala, nolens loqui pacificè cum Assyrijs, propter hoc vendidit nos Deus in manibus. Meliùs est ut captivi benedicamus Deum viventes, quàm moriamur, & simus opprobrium omni carni.* Quid ille igitur? *Æquo animo estote Fratres, & hos quinque dies expectemus à Domino misericordiam, forsitan enim indignationem su-*

onem suam abscindet, & dabit gloriam nomini suo, si autem transactis quinque diebus non venerit adiutorium, faciemus hæc verba quæ locuti estis. Quantò altiùs assurrexit Tua prudentiæ solertia Claromontanè Prior, qui sapientissimè firmam spem Divinæ opis humanis ad repugnandum medijs coniunxisti, ut nec certum expectationi auxilij cœlestis præstitueris diem, quod Deum tentare fuisset iudicio Iudithæ, nec suscepta humanæ defensionis consilia, ob spem adiutorij superni neglexeris. Hic verò Tuo adamantinam constantiam induere animo fuit necesse, quando eam tot machinamentis, non Nobiles duntaxat, qui longæ obsidionis pericula fastidiebant; coniugum, liberorumque calamitatibus indulgentes; sed Fratres etiam plerique ut olim Bethuliani, pacatam (ut hosti credebant) deditionẽ flagitantes, oppugnabant. Quoties ô quoties tecum ipse certasti, ne aliquorũ indignationi aliquorũ cavillis aliquorum exprobrationi, aliquorũ timiditati, aliquorum duriori etiam importunitati solicitatorum, quos frequentiùs hostis subornaverat, succumberes. An non sola hæc ad conquassandum firmiorem ipso adamante mentis stabilitatem poterat esse satis ad

Tribuna

Tribunal Supremi Vindicis iniuriarum provocatio? Videat Prior, & ei adhærentes Consiliarij, quid agant. deditionem morantes, sanguis noster de manibus eorum requiretur. Atque & ne hàc quidem gravissima persuasione arietatus, Te ipso Superior evasisti, iam Tui triumphator, nihil succensens obtrectationi, securiore fiduciâ hostem aggressus es. Divina igitur Te rerum fugiendarum expetendarumvé scientia munierat ad tantos impetus retundendos, ut nihil omninò possit inveniré liventis invidiæ hirquus, quod Theonino dente de laude fortitudinis prudẽtis & prudẽtiæ fortis decerpat. Volvere in lacus Stygios maligne livor, Superior est AUGUSTINUS KORDECKI, quàm ut ipsius excelsi animi fastigium depressurus attingas. At enim, ut magis perspicuè constet omni rem examinanti, nullam temeritatis notam hic suboriri potuisse: videamus, quæ media humana, ad spem animi, nihil fluctuantis occurrebant. Rupis solidæ, in qua extructum est Monasterium, firmitas obstinata, quæ ad eruenda mœnia accessum per cuniculos, hostium conatibus negaret, vitæ necessariorum abundantia, tormentorum bellicorum, & pyrij pulve-

ris ac globorum copia, de adventu auxiliarivm Copiarum crebra nuntia, & Serenissimi IOANNIS CASIMIRI pia & diligens circa defensionem Loci Sacri, quam frequentiores amicorũ literæ obsessis perferebant, solicitudo. Hic verò aperitur mihi campus in Tuas excurrendi laudes Reverendissime Pater Provincialis, per Poloniam & Silesiam Theophile Bronowski, qui firmatis Patrum ad strenuam propugnaculi defensionem animis, opera & consilio nusquam defuisti. Quid memorem longiorum itinerum molestias, quæ frequẽtiora adeundo Principes in Republica viros confecisti, ut cum ijs Tua communicares consilia, Monti Claro salutaria futura. Adijsti S. R. Maiestatem Dominum Clementissimum, ut exposito Monasterij calamitoso statu, Copias auxiliatrices Fratribus submitteret, quod obtinuisti, fortissimis ea tempestate viris, ad eam Provinciam designatis. Rem ut verbo complectar; sicut aquila perspicax in altum libratis per aëra pennis pullis prospicit, ne aut ab hoste in suo nido infestentur, aut ne quid desit illis victui necessarium; ita Tu pius ac diligens Ordinis Tui Pater, ne quid horum filijs deesset, accuratâ solicitudine laborasti. Versabatur Tibi ob

oculos

oculos imbellis cœtus, nullis militaribus experimentis exercitata virtus, tanquam innocentum agnorum in rabidi leonis fauces ruitura. Versabatur pacata quies, cui se devoverunt Religiosi, Militum ferociâ perturbatâ. Versabatur infirmorum & senum morbo ac ætate contracta timiditas, ne fortioribus generosa defensionis labefactaret consilia. Versabatur quod & maxima cura pectus Tuum solicitum ussit, Loci Sacri devastatio, supellectilis DEO eiusque cultui dicatæ conflatio, Divinæ laudis cessatio, Templi altariumque ab hæresi ferociente profanatio, & atrox Sacerdotum cædes; quæ omnia non minùs diligenti opere, quàm generosa fortitudine, & summa prudentia amoliri studuisti. Magnas Tibi Tuus Ordo agit gratias, quòd in eius incolumitate conservanda tot labores exantlaveris, nisi enim Te Athlante in Monte Claro effultus stetisset, magnam ruinam in viris pietate doctrinaque conspicuis, quorum hic flos est ac portio illustrior, accepisset.

At enim, quia omnes huc pro modo Vestro Consilium, operam, vires cõtulistis Patres Religiosissimi, ut Montem Clarum Sacrum servaretis, robur Vestro exemplo mi-

litarium virorum accenderetis, & propugnaculi Vestri celebritatem; ad remotissimas quasque regiones transmitteretis; Vestra fide, constantia, fortitudine, atque prudentia; æquum est, ut omnium aures Martio adhuc strepitu resonantes, iucundissima vox gratulationis demulceat. Non ego solus; quis enim ego, ut id nomine multorum audeam? sed omnes quicunque pietatis ergo in Matrem misericordiæ huc ventitare solent, eam Vobis superatæ hostium pertinaciæ felicitatem gratulantur. Non in Orbe duntaxat Christiano, verùm in omni plaga mundi audietur: Unum in Polonia Monasterium Clari Montis, Patrum Eremitarum Sancti Pauli Primi Eremitæ, duodecim millibus exercitus cinctū, bimestri hostium assultu expugnari minimè potuisse. Desiderabit Orbis universus; nosse novæ militæ viros, qui labores Herculeos æmulati; excelsi animi magnitudine Sueticam potentiam contempserunt; fregerunt, proculcarunt. Non fabulosi Iovis Statoris auspicio, uti olim Sabinorum Romani; furorem hostis in Regnum sine causa grassantis; hic ad Montem stitistis Patres Religiosi, sed Reginæ Poloniarum Gloriosissimæ Dei Parentis beneficio ac tutella, o-

stella, optatum precum Vestrarum exitum estis consecuti feliciùs, quia non Iovi, quem vana superstitio commenta est, sed Æterno ac Supremo Numini pro incolumitate Patriæ supplicâstis. Mons Clarus iam Stator est Polonorum, qui repentina commoti Regis Suecorum irruptione, perturbatis aciebus non nihil titubare cæperunt, hinc singulari Deiparæ Virginis protectione in Ordines suos reducti, acriùs in hostem invecti, iam stant pro Patria imperteriti, nulla unquam statione quovis periculo submovendi. Hinc Summus rerum Moderator, pugnam instaurare iussit ad confusionem hostium, uberemque victoriam largiri cœpit. Stator idem est Mons Suecorum potentiæ, cuius ad hanc petram, quæ refugium est Polonis, vires nunquam resumendas attrivit. Et mea hic iam, nam nusquam tutiore stabit Clari Montis crepidine Oratio, si priùs Vos non adhortationis ergo, sed benevolentiæ argumento alloquar. Statuists pedes Vestros in loco spatioso Montis Clari, sic ut non commoveamini unquam Religiosissimi Patres, sic state in Domino, ut ante Thronum Agni legionibus albi exercitus connumerati stetis æternùm. Stetistis Sueco, fide, constan-

tia, fortitudine immobiles, quia priùs Vestri quàm hostium triumphatores. Fortior est qui se, quàm qui fortissima vincit mœnia. Nec aliter stetissetis, nisi earum rerum, quæ populi opinio sperare aut timere solet, strenui contemptores nutare in alterutram partem animo destitissetis. Una Vobis mens, una voluntas, vnum propositum pro Dei gloria mori, quis illud metuat? quis non exoptet? optare autem ij possunt, qui contumaces stant oppugnationi Diaboli sub illius Montis protectione, cuius fundamenta in montibus sanctis eminent Gloriosissimæ Dei Parentis solo Deo minoris. State igitur animo excelsi, periculis imperterriti, hosti terribiles, viribus infracti, victorijs gloriosi, palmis immortales. Vicistis hostis arrogantis superbam insolentiam, cavete ne ipsa mole victoriæ oppressi, armato fortiori, curioso non minùs quàm invido gloriosè gestorum exploratori, succumbatis. State incolumes, vivite florentes, triumphate beati æterna beatitate, felicissimi, perennate.

D I X I.

Augustis-

Augustissimæ Cœlorum Terræq;
Imperatrici.
VIRGINI DEIPARÆ,
Polonorum Sospitatrici,
ob vitam servatam.
ODE TRICOLOS TETRAST.
In Claro resonant MARIÆ Monte
triumphi.

QVicunque laudes addere laudibus
Gestitis, almæ & plaudere Virgini,
Spectate mirantes trophæa
Parthenio benè fixa monte.
Quæ fixit, victor in ilice
Anchisiades, de Danais Iovi,
Ævo fatiscent longiore
Temporibus reticendà seris.
Et quæ Briareus centimanus, polo
Jactavit audax culmina montium,
Regno potiturus Tonantis
Jnvida dente premet vetustas.
Et quæ, superbâ mole cacumina
Erexit astris Memphis, & Rhodium
A Sole clarentem colossum,
Nubila nox styge merget atra.

Aſt Tu perennis ſta melioribus
Mons clare ſignis, quo ſibi gloriam
Locavit æterni decoris
Alma Dei Genitrix MARIA.
Non invidendo robore Caucaſus
Non alta moles Acroceraunijs
Prærupta ſaxis, tardioris
Jnvideat Tibi robur ævi
Orebe ſummo vertice nobilis
Flammas, virenti non nocuas rubo
Submitte Czeſtochovienſi, &
Da melius rutilare, Monti.
Vides vt igni cinctus ab arduo
Ridet ſuperbas Hæreticæ minas
Phalangis, & rami recentis
Vivida dona refert ab igni.
Et Thabor alto ſidere clarior,
Quem Glorioſus luce ſua beat
CHRISTUS coruſcum triumphanti
Adde iubar, ſocio fidelis.
Natus Supremi Numinis induit
Te luce Solis, luce ſerenior
Veſtita, Solari puella
Fac rutilo micet ut trophæo.

Et tu

Et tu Sinai, cede tonitrua,
Quæ fulguranti lampade fulminas,
Autore legis detonante,
Quos metuat populus fragores.
Vides ut isthoc Monte tonitrua
Elisa Suecis incutiant metum,
Dum tela mirantur suorum
Exitium cuneis datura.
Fies Sacrorum, tu quoque montium
Mons Clare consors, quem Deus Optimus
Dignatus est tanto decore
Virginea prece tutiorem.
Ergo virentes nectito Laureas,
Palmasq; lætis figito postibus
Quas nulla decerpat Megæra
Palmigeri pia turba Patris.
Feralis alto mugiat æthere,
Quæ robur hostis machina terruit,
Victoriosum munus edant
Tympana, sistra, lyræ cinyræ.
O lux! Beati Sanguine Martyris
Perfusa, felix, lux Stephani nece,
Quæ gloriosior Tonantis
Hoc decus occinuit, parenti!

Sed lux, amoris dote beatior
Quando Ioannis pectora combibunt,
Arcana cœlestis Magistri,
Delicijs placidi supernis.
Hîc, Matris Almæ Numinis assecla
Et concionis Virgineæ decus
A Monte Claro detriumphat,
Hæreseos mala fluctuosæ.
Custos sacrati pervigil agminis,
Intendit acri militiæ minas
Gustavianæ, Dux Polonæ
Omine prosperior cohorti.
I dira cælis Hæresis, i procul
Devota stagnis Tænarijs, pia
Quam sede deturbat Ioannes,
Fulminoe metuendus ære.
Dilectus ergo discipulus die
Sibi dicatâ, submovet agmina
A Monte Sancto stant serenis
Agmina Cœlicolûm triumphis.
Vidit IOANNES pegmate Cœlitum
Regis IOANNIS pectore condita
Arcana vota gestientis
Virgineo dare dona Monti.

O Nate IESU sit tibi gloria,
Qui fausta noctis gaudia gaudijs
Auges decoris. O IOANNIS
Lux memoranda perennitate.
Lux digna gemmis, lux prætiosior
Auro, coronis, digna pyropijs,
Et laureatis digna sertis
Digna coli xenijs perennè.
Et linteati dicite Mstovij
Patres Triumphos, Virginis inclytæ,
Vicina quòs securiore
Præsidio tenuit latentes.
O quot micantes strinxit acinaces
Furor peratrox in trepidantium
Novis periculis Clientum
Pectora! quis numeret? quis eheu!
O quot soporis lumina nescia
Hostile cellis compulit egredi
Nefas! & horas tædiosas
Per vigiles numerare gallos.
Quâ laude Nomen dulce Tuum colam?
Quæ lingua cantus obstrepet arida?
Quæ iam labantes excitasti
Spe meliore Tuos Polonos.

O Virgo

O Virgo Summi Filia Patris, &
Mater Superni Maxima Filij,
Et Sponsa Pneumatis beati
Hæreticis Domitis triumpha.
Salve Poloni gloria Climatis
Regina Salve, delicium, decus,
Munimen, Iris, Spes, Voluptas,
Anchora, Præsidium, Columna.
Vides! IOANNES REX CASIMIRUS ut
Te supplicanti poplite cernuus
Adorat, implorans benignæ
Matris opem, Lechiæ ruinis.
Illachrymanti porrige dexteram
Plebi, faventem cladibus obrutæ,
Sat busta fumârunt Clientûm
Usque Tuæ miserere gentis.
Nocturnus ingens Iuppiter æthere,
Dum pascet alto, vortice Vandalus
Dum curret, illustres MARIÆ
Sarmatis ora canêt triumphos.

Ob Servatam vitam servorum
minimus pangebat

Stephanus Damalewicz.

Admo-

Admodum Reverendo Domino.

D. AUGUSTINO KORDECKI

PRIORI,

ET

Vigilantissimo fortissimi ac invictissimi Cœnobij Claromontani propugnaculi

COMMENDATORI.

Thomas Angelinus Siemszycki, Philosophiæ ac Medicinæ Doctor, Divinitùs partam victoriam gratulatur.

CLari Magne Prior, Dei favore
Montis, lumine clariore per quē
Occœpit radiare, dum superbus
Suecus bella parat sacratiori
Ædi sævitiâ tumens feroci.
KORDECI Decus Eruditorum
Et purum iubar ætheris corrusci
Palmâ Virginea, & sacro triumpho;
Te DEI pia gloriæ Cupido
Alis sublevat aureis in Astra.
Vicisti meditatione cautâ,
Et iusta salebras truces minarum
Ingentem reboantium timorem,
Cum spe præcipiti Bonum vorabant,
Quod pax Sarmatiæ fovebat alma,

Gentes

Gentes barbarie feræ marina
Crudeli populando vastitate
Aras, Templa DEI, focos, penates.
Has Tu spe tumidas levi phalanges,
Magno robore, fluctuantis expers
Rides consilij, premis, triumphas.
Felix Serve Dei, & Tuæ potētis
Divæ, laude fer hanc benignitatem
Summi, dantis opem Lecho, Tonantis.
Hem miracula iam labante mundo
Quantum per gelidos tonant Triones!
Suecos mancipium tenent MARIÆ
Servi; mira cano, stupete gentes,
Et tu Phœbe parens serenitatis
Lustra gaudia læta Sarmatarum
Et per climata defer Orbis ampli.
Cui non abdita cordis & medullas,
Miranti decus hoc novum perurat?
Quando Christi Parens Poloniarum
Dextrâ continuit potente sceptrum
Regis CASIMIRI? tenetq; clavum
Vestris Lucicolæ in Sacrariolis.
Semper prompta quidem tulit MARIA
Certam belligeris opem Polonis,
At nunc explicat ampliora signa,

Ad caræ

Ad caræ Lechiæ viros tuendum
Quis non occinat! Iô plaude, gaude,
Gaude grandibus auctior triumphis,
Gaude Magna Dei Parens MARIA.
Tu Regina Poli, & Poloniarum,
Constanti solidas fide clientes,
Optatæ reparans quietis arrham
Mœrenti pòpulo, sereniore
Dum lustras oculo graves gementis
Sub Sueco Lechiæ tuæ querelas:
Et firmas animos ad eruendum
Hostem finibus, & focis paternis,
Sub signis studij quietioris,
Paulus quos tenet arctiore nexu,
Et quos submovet à Gradivo Eremus.
Felix concio, quæ latens Eremo
Martis Monte Sacro trophæa figit,
Te candore suo induit nitentem
Pallens Relligio: palæstra facta
Unde es Martigenûm, acriter retundens
Audaces hominum nefariorum
Vires, tela, globos faces, sarissas?
Huc Gigantomachiæ Duces adeste,
Montem cernite Czestochoviensem,
Vestros despicit ut superstes ausus!
Turpis

Turpis consilij nefas videte.
Tabo corpora quam iacent fluente
Campis undique sparsa luctuosis!
Atrox Hæresis aspicisnè Mons hic
Quam ferale Tibi stetit sepulchrum!
Specta quid queat Ordo Eremitarum
Et grates age Numini Viator.

Admodum Reverendo Patri,

P. AUGUSTINO KORDECKI
Ordinis S. Pauli Primi Eremitæ, in Monte Claro Częstochoviensi
DIGNISSIMO PRIORI.

Defensum contra impugnationem Suecorum Claru Montē Historicè describenti, accinit
I. B. Soc: IESU Am. C.

Collata signis signa ferocibus,
Suecisq; fractas sidere prospero
Iras & insanum furorem
Virgineo domitum favore;
Fastis recenses; fortis & impiger,
Gothum potenti frangere dexterâ;
Et hostis AUGUSTINE fracti,
Ambiguas reserare fraudes.

Legêris

Legêris Orbi quâ latiis patet
Campus Camœnis, quaque tenax Fides
Laudis MARIANÆ triumphos,
Supplicibus veneratur aris.
Quin & dolosis Hæresis artibus
Insueta discet, (torva licet feros
Visus retorquens) quanta crescant
Virgineæ monumenta Dextræ.
Hem! quantas armis! quantus & arduis
Martis periclis, Dux Gothus advolat.
Sævoque coniurante Marte
Signa ruunt, galeæq; strident.
Quâcunque Monti pronior incubat
Vallis decoro; (quæ Cereris ferax
DIVAM coronabat) furentis
Hacce seges fluitat Gradivi.
Ferrumq; spargit. Iam peditum graves
Flagrant Catervæ, iam micat igneis
Sclopis refulgens multa circum
Calcat eques fugitivus arva.
Millerus acri consilio movet,
Fraudemque Roburque, & rigidæ indolem
Crudam Minervæ: quotquot atro
Clausæ habitant Phlegethonte Diræ.

Producit omnes. Terra prius gravi
Effossa sulco, restitit impio
Fortis ligoni, atque obstinata
In Terebram, reserare rupem.
Ceu marmor arcet Marmore durior
Millerus instat; sævaq; fulmina
Minatur Aris, cùm frequenter
Vimineis revoluta claustris
Tormenta surgunt, plenaq; nitreo
Bacchantur igni! grando ubi ferream
Illidit ad murum procellam
Cum tonitru crepitantis æthræ
Spectabat Astris, nube super levi
Provecta, denso quam nitidum tegit
Decore lumen, quam micantes
Sideribus tetigere flammæ.
REGINA Cœli, proque DOMO suâ
MENSAQUE multùm solicitam movet
Cordis querelam. Me profanum
Sic patiar temerare ferrum
Furentis hostis? Templa meis diu
Sacrata vecors franget Honoribus
Quæ VIRGO Supremiq; MATER
Numinis, ipsa meis guberno,

Frenoq; iussis? nec mihi Dextera
Ignava bello, non animi impotens
Robur, timemus! præsto nobis
Sunt acies, beneq; ordinatæ
Candor Phalangis: Paule tuos mihi
Scribo Sodales. Signa tuus volo
Designet, AUGUSTINUS; armis
Ipsa animos sociumq; iungam
Amore Robur, sit pietas, decus
Matris tueri, nemo libens mori
Detrectet, Aram si salutis
Ingenuo reparare gestit
Cruore, factus victima. Tam benè
Quod Astra Sanctis cor precibus ferit,
Et castra defendet MARIÆ.
Est pretium, geminæq; laudis
Corona maior. Dixit; & aureo
Vultu renitens, quà patet orbita
Locusq; Murorum, feroci
Orbe premit, niveæq; pandens
Sinus refusos Cycladis; extimas
Turresque, & altæ tecta tegens Domus,
Templumque, consurgensque Sacro
Munere, detenebrans Asylum

Sublimiori luminis essedo
Immota sedit: ter Clypeum extulit
Hosti minacem, ter tremendo
Palluit ipse Suecus pavore.
Sensitq; Divæ prælia non pari
Tentata voto. Iamq; ait Hosticus
Insurgat ager. pervicacem
Sola premam reprimamq; Virgo.
Sexcenta quamvis fulmineis volent
Infarta tædis pêila nocentibus,
Igniq; succedens corusco
Stuppa agiles resupinet hamos.
Non hæc prehendent tecta, quibus meam
Dextram locavi. Cladibus at tuis
Millere disces; quæ dolosis
Artibus ingenioq; præceps.
Se pœna iungat. Iamq; ferox Suecus
Formidolosis fervidus ignibus,
Lectasq; castrorum cohortes
Impavido moderatus astu.
Lustrabat. Arci quâ propior patens
Est campus, armis conspicuus suis
Pompam timoris duxit. Hæret
Wrzesczevicî populosus armis

Ferroq;

Ferroq; miles iungitur (ah! nefas!)
Regis relictâ Sarmatici fide,
Suecisq; coniunctus Polonus
Post Patriam, immeritũq; Regem,
Et in PARENTEM bella ferocibus
Ausurus armis (nempe parûm nocens
Crimen videtur, ni Supremum
Flagitij teneat cacumen.)
Millerianæ fortiùs emicat
Robur Phalangis, quam Lapithæ truces
Sæviq; complevere Finni
Gens gelîdâ revocata ab arcto.
Iamq; & tubarum clangor, & æneis
Fragor balistis, tympanaq; & furor
Vellent, pavorem per secretas
Posse aditum reparare fossas.
Terrore vinci non potuit locus,
Invicta virtus quem Superûm pio
Favore flectit, quem potenti
Martis honor, Pietasq; dextra
Fixum tuentur. Scilicet ad minas
Fraudes dolosq; iungere iam placet?
Et melle delibuta dulci
Spargere pervigiles venena?

Promiſſa vanis picta coloribus,
Sub luce veri evanida diffluunt,
Soliq; vultus irretorto
Corripiunt radio fugacem
Falſi nitorem. Nulla ſub hoſticis
Fomenta Caſtris, & Pietas nocet
Pallens veneno quam coacto
Inſimulat mala Sors Gradivo.
At ô ſiniſtrâ (ſic placitum Polo)
Quid hic morarum ducitis alite?
Quid concatenato, furore
VIRGINEI pia CASTRA Montis
Stipatis? an non magna per obvios
Strages maniplos? Sanguine non levi
Redemptus aſpectus Sacratæ
Arcis erit? Reſerata torvo.
Errore tellus, non bibit Hoſticum
Tumens cruorem? quando ZAMOYSCIUS
Vir cultus armorum patenti
Sole ſuper, medioq; cœlo,
Spectante, pulchro fervidus impetu
Egreſſus arcem, quos vigiles prius
Sors atra protruſit, ſevero
Enſe metit, vacuoſq; rivos

Tabo refudit: Nonne per arduos
CZARNIECIANI pectoris indoles
Effulsit ausus? (ô iuventæ
Egregium decus & venustas)
O si tot annos vivere Cœlica
Virgo dedisset, quot Gothicos manu
Mactasse narraris Polonâ,
Et proprio tumulasse ferro
Heròas. heu! sed Virgo Dei PARENS
Post iam fugatos MONTE suo Suecos
Laudis redonatura lauru
Te Superûm decorat Coronâ.
Sed mentis ardor, sed vigor igneus,
Suecoq; dispar pectoris impetus
Fatalis æternabit, & con-
sanguineos redivivus artus
Fratris peruret. nec sine Numine;
Ille & Suecorum frangere pertinax
Densas cohortes, & severo
Vindicias properare fatò
Urgebit. Ille & sæva pericula
Procul Polonis finibus eximet:
Balthimq; confundens, pudendâ
Classe iterum remeare tardam

Coget Stocholmum: quos humilis fuga
Turpisq; vindex perfidiæ, metus,
Et densa per naves suorum
Funera, militiæq; cinget
Pars magna fractæ: nec miserabilis
Luctus recedet, qui lacrymas Mari
Affundet, & Suspiriorum
In gemitu, geminabit auras.
Ergo beatis cincta cohortibus
REGINA Cœli. Virgineos age
Per Astra currus, & triumphis
Conde tuos animosa Fastos
Servata Sanctis auspiciis, Tibi
Supplex Poloni Gloria nominis
Procumbit, & ponit Trophæum.
VIRGO Tuo radians favore
At Tu benignâ luce serenior
A Monte Claro prospice: nec diu
Morare Pacem, sed virenti
Fac redeat speciosa Olivâ.
Huc me canentem KORDECII vigor,
Et Suada dulci blandior impetu
Adduxit. AUGUSTINE quantùm
Corde potes ore tantùm.

Te firma virtus, & solidi integer
Amor Decori, Fortibus asserit.
Arcemq; defensam MARIÆ
Te Duce, suspiciunt & Hostes.
Sed eruditæ vis Sapientiæ
Cultusq; prono flumine blandior
Accenset Astris; te loquentem
Mente avidâ releget vel Orbis.

In Authoris Librum.

AUGUSTINE paras cœlis incẽdia corde
Flammigerũ quãdo pectus in astra levas.
Spicula KORDECKI pia torquet, in ardua cordis
Cum premit hostiles, flammeus ipse faces
Virginis excelsæ castrum simul ardet amorem,
Illius in Montem dum benè facta canit.
Quæ Sueci sacris dederunt incendia tectis,
Collegit, & calamo promtus in astra levat.
Sic AUGUSTINI flammis rutilant, tamen illud
Discrimen nobis, inter utrumq; datur.
AUGUSTINE capis de cœlesti arce sagittas
In cœlum ignitos proiicit iste globos.

Anagram-

Anagramma.

AUGUSTINUS KORDECCIUS
SUCCUS IN CORDE GUSTAVI.

GUstavus quãdo Carolus Montẽ subit almũ,
Ut locet in sacra celsa trophæa domo.
GUSTAVI SUCCUS latitas in CORDE, sed ecce?
Colchicus an melior? res bene gesta docet.

Aliud.

TU SVECO DURUS AC IGNIS.
DURUS ES AC IGNIS TU SVECO quando rotata
Tormenta in Suecos, scribis & ipse canis.

Fr: Petrus Lasota, Ordinis S. Pauli
Primi Eremitæ Professus
Presbyter.

